ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ

ΧΙΑΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΗΘΩΝ, ΕΘΙΜΩΝ, ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ,
ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ, ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ, ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ,
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ,
ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΩΝ, ΣΙΓΙΛΛΙΩΝ ΚΑΠ.

SISMANOGLIO MEGARO

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
1890

3658
Βιβλιοθήκη της Πανεπιστημίου Πατρών
Ακαδημίας Πανεπιστημίου Πατρών

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ

ΧΙΑΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΗΘΩΝ, ΕΘΙΜΩΝ, ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ,

ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ, ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ, ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ,

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ,

ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΩΝ, ΣΙΓΙΛΛΙΩΝ ΚΛΠ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1890

SISMANOGLIO
MUSEO

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ

ΤΩΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΩΙ

ΙΩΑΝΝΗΙ Κ. ΧΩΡΕΜΗΙ

MEGARA SISMANOGLIO

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ συλλέγων γλωσσικὴν ὕλην δέον νὰ ἔχῃ ὑπογραμμὸν αὐτοῦ, τὴν ἀκαμάτως δένδρα τε καὶ φυτὰ ἐπισκεπτομένην μέλισσαν πρὸς περισυλλογὴν πάσης φυτικῆς καὶ ἄλλης οὐσίας.

Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα γλωσσικὴ ὕλη ὑφίσταται ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, ὁ συλλέγων αὐτὴν ὀφείλει πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐθνοφελοῦς σκοποῦ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου μοχθεῖ, νὰ ἐπισκέπτηται τὸν εὐποροῦντα χωρικὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ του, τὸν δυστυχοῦντα ἐν τῇ καλύβῃ αὐτοῦ καὶ τὸν ποιμένα ἐν τῷ ποιμνίῳ του, ἐξ ὧν, ἂν προσηκόντως πρὸς αὐτοὺς φέρηται, δύναται νὰ ἀποσπάσῃ πᾶσαν χρήσιμον γλωσσικὴν ὕλην.

Τοιαύτην συνέλλεξα ἐν Χίῳ προφορικὴν καὶ γραπτὴν ἐν ᾗ βλέπει τις τὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς, τὴν ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν, κλπ. κλπ., καὶ ἐν ᾗ ὑπάρχει γλωσσολογία, ἱστορία καὶ φιλολογία.

Πρὸ πολλοῦ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς ἐν τοῖς Ἀτάκτοις κατεχώρισε πολλὰς χιακὰς λέξεις τὰς ὁποίας σαφῶς ἠρμήνευσεν· ἐπίσης πολλὰς χιακὰς λέξεις ἐδημοσίευσε καὶ ὁ φιλομαθὴς καὶ ἀκούραστος ἡμέτερος συμπολίτης κ. Α. Γ. Πασπάτης ἐν τῷ Χιακῷ γλωσσαρίῳ.

Τὴν συλλογήν μου ἐβράβευσεν ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ 1884

ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.

Ἐκ τῆς βραβευθείσης, ἀπήνθησα τὰ κυριώτερα εἰς ἃ προσέθεσα καὶ πλεῖστα ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ γενομένην ὑπὸ τοῦ συμπολίτου μου κ. Κωνστ Α. Σγουροῦ «Ἡ Χῖος κατὰ τὸ 1810» καὶ συγγραφὴν τοῦ αὐτοῦ «Ἡ Δημογεροντία Χίου μετὰ τὸ 1822» (1). Δι' ἁπάντων δὲ τούτων ἀπετέλεσα τήνδε τὴν βίβλον ἣν ὠνόμασα Χιακὰ ἀνάλεκτα.

Ἐν τῇ ἀγγελίᾳ μου ὡρίσθη ὅτι τὸ ἔργον μου θὰ ἀπετελεῖτο ἐξ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ τυπογραφικῶν φύλλων, ἤδη δὲ ἀνεβιβάσθη εἰς τριάκοντα καὶ ὀκτὼ περίπου, ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι ὁ σκοπός μου ἦτο νὰ παράσχω εἰς τοὺς φιλομούσους συνδρομητάς μου, περισσοτέραν ὕλην ἔστω καὶ μὲ χρηματικήν μου θυσίαν.

Εὔχομαι δὲ ἵνα πάντες οἱ κατὰ τόπους δυνάμενοι, φροντίσωσι τὴν περισυλλογὴν τοῦ ἀφθόνου ἔτι ὑπάρχοντος ὑλικοῦ ἵνα μὴ παρασύρῃ αὐτὸ ὁ εἰσαγόμενος ἐν τῇ ἀνατολῇ ψευδοπολιτισμός.

Ἐν Χίῳ τῇ 3ῃ Ἰουνίου 1890.

Κ. Ν. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗΣ

(1) Τὸν φιλόπατριν κ. Κ. Α. Σγουρὸν δημοσίᾳ εὐχαριστῶ δι' ἀμφότερα τὰ ἔργα ἅτινα αὐτοβούλως μοὶ παρέσχε.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ.	43	στίχ.	13 (7)	σσουλῖὰ	ἀνάγνωθι	σσυλιά.
»	58	»	4	Ἔν (1)	»	Ἐν (1) (δὲν).
»	58	»	9	'κλάνιγε	»	'κλαιγε.
»	64	»	5	νὰ φᾶς κριθάρι	»	νὰ φᾶς ἐσὺ κριθάρι.
»	138	»	26	*πρηστίρα*	»	*πρηστίδα.*
»	171	»	20	πίντερα	»	πίττερα.
»	181	»	14	φοκαλεῖ	»	φροκαλεῖ.
»	183	»	15	ἔγειναν ἕνα	»	ἔγειναν τρία.
»	195	»	1	ἔχου' το	»	ἔχουν το.
»	220	»	12	ἄχορο	»	ἄχαρο.
»	229	»	21	περλονὴ	»	περλογή.
»	250	»	14	κι' ἐγ' ἂν θέλω	»	καυγᾶν θέλω.
»	259	»	10	ποιά ν' ἡ μάνα μου	»	ποιά ν' ἡ μάνα σου.
»	263	»	7	κακόν μου τόσα υόσα	»	κακοῦ μου τόσα τόσα.
»	296	»	11	ζελεμεντὲς (4)	»	ξελεμεντὲς (4).
»	299	»	20	κατὰ τὸ 1826	»	κατὰ τὸ 1726.
»	305	»	8	τόσον κοντεύει	»	τόσον κοντένει.
»	310	»	10	Κατόπιν ἐρευνῶν μου, ἐβεβαιώθην ὅτι ἡ ὑπ' ἀριθ. 734 παροιμία δηλοῖ τὰ μικρὰ σκαφίδια διὰ τῶν ὁποίων τὸ πάλαι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Βαβύλων ἐκαθάριζον τοὺς ἀποπάτους. Συνεπῶς ὁ παροιμιολόγως οὐδὲν ἄλλο προσήρμοσε ἐπὶ τῶν ἀνοήτων, εἰμὴ μόνον τὸ ἐμπεριεχόμενον τῶν σκαφιδίων.		
»	322	»	11	νὰ 'δγ' ἡ πλουμισμένη.	ἀνάγνωθι.	νὰ 'δγη ἡ πλουμισμένη.
»	322	»	12	ἐπλούμισα'	»	ἐπλουμίσανε.
»	329	»	5	καρδιᾶς	»	καρδιᾶς μου.
»	337	»	7	ἄλλοι μὲν ἵνα	»	καὶ ἄλλοι ἵνα.
»	347	»	12	σὰν 'χαίμενε	»	σὰν νὰ 'χάμενε.
»	349	»	30	(4) πανωσὰ	»	(4) πατωσά.

SISMANOGLIO

Σελ. 352	στίχ.	7	ἐν τῇ Μεζᾷ	ἀνάγνωθι ἐν τῷ Μεζᾷ.
» 559	»	2	εἴτε γνωστοὶ	» εἴτε γνωστός.
» 372	»	21	Ὁ ράμνος. Σημ. ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς προαστείοις Χίου ὀνομάζεται « Ἡ Ῥάμνα ».	
» 380	»	9	που τὴς ἐκηνηγούσαν.	ἀνάγνωθι. που τὴς ἐκηνηγούσαν η βενετσανη.
» 382	»	22	παρὰ τὴν περιοχὴν τοῦ Κάμπου	» παρὰ τὴν περιοχὴν τῶν Καμποχώρων.
» 385	»	25	18ον αἰῶνα	» 17ον αἰῶνα.
» 466	»	9	μετέπειτα Ἰκονίου	» μετέπειτα Νικοπόλεως
» 470	»	25	οἱ κάτοικοι τῶν μαστιχώρων ἠγόραζον τὸ *μιρὴ* τῆς μαστίχης, ἀφίετο ἐλεύθερος νὰ κάμνει κατὰ τὸ δοκοῦ· ἀνάγνωθι: (πρὶν οἱ κάτοικοι τῶν μαστιχοχώρων ἀγοράσωσι τὸ *ἐμιρὴ* τῆς μαστίχης καὶ ἀφεθῇ ἕκαστος ἐλεύθερος να πράττῃ τὴν ἑαυτοῦ μαστίχην ὡς βούλεται).	
» 484	»	14	παράπηγμα	ἀνάγνωθι ἐξώστης
» 497	»	20	κεφαλικὸν	» κεφαλητιών.
» 517	»	8	(1839)	» (1833).

ΛΥΓΕΡΑΙ

Η

ΘΕΡΙΣΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

I

ISMANOGLIO

ΛΥΓΕΡΑΙ

Η

ΘΕΡΙΣΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑ

1. Η ΑΡΕΤΗ

Μιὰν Ἀρετὴν παντροβολοῦν κάτω μακρυὰ 'στὰ ξένα·
τρεῖς χρόνους 'γράφαν τὰ προυτσὰ τσαὶ τρεῖς τὰ 'πανωπρούτσα
ἐγράψαν τσ' εἰς τὴν προῖκάν της δουλειὰ γιὰ νὰ μὴν κάμῃ,
ἔδωκαν τσαὶ τῆς κούτσαις της νὰ παίντζῃ μετ' ἐτσείναις·
μά 'ρτεν ὁ χρόνος βίσεκτος τσ' ἦρτεν μεγάλη πεῖνα,
ἐφάγανε τσαὶ τὰ προυτσά, πάν' τσαὶ τὰ 'πανωπρούτσα (1)
« Σκύλ', ἄμε με 'στῆς μάνας μου τσ' εἰς τὰ γλυκά μ' ἀδέρφια».
« Καββαλλαριὰ (2) 'ποῦ σ' ἔφερα, πεντζιὰ (3) πῶς θὰ σὲ 'πάγω; »
Ἀφ' τὸ χεράτσι τὴν ἁρπᾷ τσ' εἰς τὸ βουνὸ τὴν 'πάγει.
« Βλέπεις αὐτόνε τὸν τζευγᾶν 'ποῦ κάμνει τὸ ντζευγάρι; » (4)
Αὐτὸς εἶνε ὁ τσύρης σου τσαὶ τὰ γλυκά σ' ἀδέρφια».

(1) 'πανωπρούτσα = ἐξώπροικα.
(2) Καββαλλαριά = ἱππεύουσαν, πλουσίαν.
(3) πεντζιά = περιπατοῦσαν, πτωχήν.
(4) κάμνει ντζευγάρι = ἀροτριᾷ. Τὸ ῥῆμα εἶνε Ζευγαρίζω, ἐκ τοῦ ζευγᾶς.

Φεύγει τσαὶ 'πά' 'στὸν τσύρην της κλαμμένη, βρουχισμένη.
« Νὰ ντζήσῃ ἡ 'Αρετοῦλά σας ἡ μακρυοπαντρεμμένη,
φελὶ ψωμὶ μοῦ δώσετε, τώρα ψυχή μου βγαίνει».
Ἡ σκλάβαις ἐτζυμώσανε, στάσου 'ποῦ θὰ φουρνίσου».
« Ἂν ἔχῃς τίποτη δουλειά, δῶστέ μου νὰ σᾶς κάμω».
« Τῆς 'Αρετῆς μας τὸ πλουμὶ ξέρεις νὰ τὸ πλουμίτζῃς;
'Αμέτε φέρετέ μού το τσαὶ 'μπορεῖ νὰ τὸ ξέρω».
«Πλουμί μου(1),σὰν σὲ πλούμιντζα(2) 'σὰν τέτοια κόρη νἄμουν,
ὁποῦ τὸ μῆλο ἔπαιτζα τσαὶ τσύλουν τὸ τσυῶνι (3)».
Τσ' εἶχαν τσ' ἕναν μικρὸ παι(δ)ὶ τσαὶ κά(θ)ουνταν τσ' ἀφκρᾶτο,
φεύγει τσαὶ πά' 'στῆς μάνας του, τῆς μάνας του τὸ λέγει·
« Μάνα, ἡ 'Αρετοῦλα μας ἡ μακρυοπαντρεμμένη
'στὴν κάμαρά της κά(θ)εται τσαὶ τραγουδεῖ τσαὶ λέγει·
Πλουμί μου, 'σὰν σὲ πλούμιντζα 'σὰν τέτοια κόρη νἄμουν,
ὁποῦ τὸ μῆλο ἔπαιντζα τσαὶ τσύλουν τὸ τσυῶνι».
« Γίγιέ μου, 'ποῦ 'σαι ποιὸ μικρὸς τσ' ἔχω σε χαδεμμένο,
μιὰ μουστουνιὰ(4) σοῦ 'χάριντζα τσ' ἔπεφτες λιγωμένο».
« Ἂν δὲν πιστεύγῃς, μάνα μου, ἄμε τσαὶ σὺ ν' ἀκούσῃς».
Σκύφτουν, σφικταγκαλιάτζουνταιν τσ' οἱ δυὸ ἐξαπλωθῆκαν.

---

(1) Πλουμί μου = χειροτέχνημα, κέντημα.
(2) πλούμιντζα (σὰν σὲ) = 'κεντοῦσα.
(3) τσυῶνι = κυδῶνι.
(4) μουστουνιά (μιὰ) = βάπισμα.

2. Η ΑΡΠΑΓΗ

Ὦ Κωσταντῖνε λυγερέ, 'ποῦ τραγουδᾷς τσαὶ σπέρνεις,
'ποῦ σπέρνεις τὴν ἡμέραν σου χίλια μόδια σιτάρι,
'ποῦ σπέρνεις ρόβη τσαὶ φατσὴ τσ' ἀπὸ 'νωρὶς ἐσκόλας(1),
πού 'χες ἀλέτρι σίδερο, τὰ βούδια σου βουβάλια.
Πουλὶ ἐπῆγεν τσ' ἤκατσεν ἐπάνω 'στὸ τζυγό του.
«Ὦ Κωσταντῖνε λυγερέ, 'ποῦ τραγουδᾷς τσαὶ σπέρνεις,
'ποῦ σπέρνεις τὴν ἡμέραν σου χίλια μόδια σιτάρι,
σοῦ 'κλεψαν τὴν Καλήτσα σου Σαρατσηνοὶ κουρσάροι(2)».
« Χριστέ, ! τσ' ἂς τὴν ἐκλέψανε τσ' ἂς μὴ τὴν ἐσκοτώσαν,
μ' ἐτσείνους θὰ νὰ φά' νὰ πγῇ, μὰ μετὰ μὲ θὰ μείνῃ».
'Στοὺς σταύλους ἐκατέβητσε, τοὺς μαύρους του μαζεύγει.
« Ποιὸς μαῦρος ἀφ' τοὺς μαύρους μου θὲ νὰ μὲ ταξειδέψῃ,
νὰ 'πάγ' ἀπόψε 'στὴν Συργιά(3), νὰ πά' τσαὶ νὰ γυρίσω;»
Ὅσοι μαῦροι τσ' ἂν τό 'κουσαν αἷμα ἐκατουρῆσαν,
τσ' ὅσοι τὸ καλοφκρήστησαν(4) ἔπεσαν τσ' ἐψοφῆσαν
μᾶνας μαῦρος κατάμαυρος, χιλιῶν χρονῶν κοντριάρης,
« Ἐγώ, ἀφέντη Κωσταντῆ, δὲν εἶμαι γιὰ ταξεῖδι·
μὰ γιὰ χατῆρι τῆς Κυρᾶς θὲ νὰ πά' ταξειδέψω·
γιατὶ μὲ κρουφοπότιζε 'στὴν ἀργυρόκουπά της,
γιατὶ μὲ κρουφοτάγιζε κριθάρι 'στὴν ποδιά της·
γιὰ ζώσου 'ς τὸ τσεφάλι σου 'κατὸν πηχῶν μαντίλι,
γιατὶ θὰ τρέξω δυνατὰ μὴν ταραχθ' ὁ μυαλός σου».
Σὺν πέντε πήδαν τὰ βουνὰ τσ' ἐξ ἔξη τὰ λαγγάδια,

---

(1) ἐσκόλας = κατέπαυες ἀπὸ τὴν ἐργασίαν.
(2) Σαρατσηνοὶ κουρσάροι = Σαρακηνοὶ πειραταί.
(3) Συργιά = Συρία.
(4) καλοφκρήστησαν = καλῶς τὸ ἤκουσαν.

SISMANOGLIO MEGARO

Τσαὶ διὰ νυκτὸς ἐπλάκωσε 'στὴν χώραν 'ποῦ τὴν εἶχαν
«'Μπιστὰ μοῦ κέρνα, λυγερή, δεξιὰ μεργιά μου στάθου»(1).
'Ο μαῦρος ἐγονάτισε, τὴν κόρην πέρν' ἀπάνω,
ὥστε νὰ 'ποῦνε «'δῆτέ τον» κόβγει τριὰ μίλλια τόπο,
τσ' ὥστε νὰ 'ποῦνε «πγιάστε τον» ἤκοψε τρεῖς χιλιάδες.

---

3. Ο ΤΣΟΛΑΚΗΣ

Τσολάκης βάρκ' ἀρμάτωσε 'στὴν Ζάγουρον νὰ 'πάγῃ·
νὰ κάμῃ Πάσκα τσαὶ Λαμπρὴ τσαὶ ἀποκρηὰ μεγάλη,
'στὸ πέλαγος 'ποῦ διάβαινε, 'στὸ δρόμο 'ποῦ πηγαίνει
πέντε φεργάδες τ' ἀπαντοῦν τσ' οἱ πέντε ἁρματωμέναις.
«Τσολάκη, μάϊνα πανιά! Τσολάκη, βάλτα κάτω!»
«Δὲν μαϊνάρω τὰ πανιὰ μηδὲ τὰ βάνω κάτω,
εἶμαι Τσολάκης ξακουστός, Τσολάκης ξακουσμένος,
'στὴν Πόλη μέσ' τὸν Ταρσανᾶ μ' ἔχουν ζωγραφισμένο·
ἐλᾶτε δυὸ ἀφ' τὴν μιὰν μεργιὰ τσαὶ δυὸ ἀπὸ τὴν ἄλλην
τσαὶ τὸ χρυσό σας περγηντὶ ἂς ἔρτ' ἀπὸ τὴν πλώρη».
Βολιὰ τοῦ ἦρτε 'στὸ πλευρό, βολιὰ 'στὴν ἀμασκάλη
μὰ 'στὴν δεξιάν του τὴν μεργιὰ εἶχε περίσσα χάριν,
τσαὶ τῶν συντρόφων 'φώναξε τσαὶ τοῦ ναυκλήρου λέγει·
«Νὰ πᾶτε νὰ μὲ θάψετε ὄξω 'στὰ 'ρημοκκλήσια

(1) 'Μπιστὰ μοῦ κέρνα, λιγερή, δεξιὰ μεργιά μου στάθου = Ἄνευ ὀπισθοβουλίας καὶ ἐμπεπιστευμένως δίδε μου νὰ πίνω, ὦ κόρη, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ δεξιόν μου μέρος στάσου.

γλήγωρα βάλετε κουπὶ νὰ βγοῦμε σε λιμιῶνα,
τσ' ἂν πᾶτε τσ' εἰς τὸν τόπο μας νὰ 'ράξετε 'στὸ κάστρο,
τσ' ἂν σᾶς 'ρωτήσ' ἡ μάνα μου τσ' ἡ δόλια μου γυναῖκα,
'πήτενε πῶς ἀπόμεικα ἄρματα γιὰ νὰ πάρω,
'στὴν Πόλη 'πάγω γιὰ σπαθί, 'στὴν Σμύρνην γιὰ φηκάρι
τσ' εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν γιά 'να μικρὸ χαντζάρι·
τσ' ἂν σᾶς ξαναρωτήσουσι, 'πῆτέν τως μιὰν ἀλήθεια,
ἂν κάμ' ὁ μέρμηγκας αὐγὸ τσ' ἡ πέρδικα γεράκι
τσ' ἡ ἀστιφίδα γιασιμί, τότε θὰ 'ρτῇ ὁ Τσολάκης.

---

4. Ο ΒΟΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑΥΚΛΟΠΟΥΛΟ

Τούρη(1) Βοργιᾶς ἐμήνυσε 'ς ὅλα τὰ λιμνοστάσα·
Καράβια, λιμενιάσετε, ρίξετε παλαμάρια,
γιατ' αὔριο τὰ μεσάνυχτα θὰ 'βγῶ νὰ συργιανίσω,
τσ' ὁσά 'βρω μεσοπέλαγος στεργιᾶς θὰ νὰ τὰ ρίξω.
Ἕνας ναυκλὸς(2) τοῦ μήνυσε πῶς δὲν τὸν ἐφοβᾶται.
«Φυσᾷς, Βοργιᾶ, τσ' ἂν δὲν φυσᾷς, ἐγὼ δὲν σὲ φοβοῦμαι·
ἔχω κατάρθια(3) μπρούντζινα τσ' ἀντέναις ἀτσαλένιαις,
ἔχω τσαὶ ναύταις ὅμορφους τσαὶ ναύταις παλληκάργια,
τσ' ἔχω τσ' ἕνα ναυκλόπουλο 'ποῦ τοὺς τσαιροὺς γνωρίζει·

(1) Τούρη = Τώρα, νῦν.
(2) ἕνας ναυκλός = ναύκληρος.
(3) κατάρθια = κατάρτια (*).
(*) Σημ. 'Εν πολλοῖς χωρίοις, ὡς ἐν 'Ολύμποις, Πυργί, κλπ. τὸ θ προφέρεται ἀντὶ τοῦ τ: φωθιὰ φωτιά, μάθια μάτια, κατάρθια κατάρτια.

SISMANOGLIO MEGARO

ἀνέβα, βρὲ ναυκλόπουλο, ἐπάνω 'στὴν ἀντένα,
νὰ 'δῇς πῶς πά(γ)ει ὁ τσαιρός, νὰ πγιάσωμεν λιμνιῶνα».
Πεντζὸς γελῶντας 'νέβαινε, κλαμῶντας καταβαίνει.
«Ἡ Πόλ' ἀστράφτει τσαὶ βροντᾷ τσ' ἡ Ῥούμελη χιονίντζει,
τσ' ἐσεῖς, καλή μου συντροφιά, ὅλοι συγχωρεθῆτε».
Τὸν λόγον δὲν ἐπόσωσε τσ' ἡ συντυχιὰ ἐκράτει,
γεμίν' ἡ ἄμμουδο πανιὰ τσ' ἡ θάλασσα καράβια
τσαὶ τ' ἀμμογιάλι 'γέμισεν ὄμορφα παλληκάργια.
Ἡ θάλασσα τοὺς ξέβρασε 'στῆς Μπαρμπαριᾶς τὴν ξέρη.

---

5. ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

Τρεῖς Βασιλῆδες κάθουνταν 'στοῦ πλάτανου τὴ ῥίζαν,
τὴν ἀφορμὴν ἐλέγανε, τὴν ἀφορμὴν εὑρῆκαν·
ἔλεγαν γιὰ τῆς ὄμορφαις τσαὶ γιὰ τῆς μαυρομμάταις.
Ἐπέρασε τσ' ὁ Κωσταντῆς, 'παινᾷ τὴν ἀδερφήν του·
«Δὲν ἔχει πιὸ 'μορφότερη ἀπὸ τὴν ἀδελφήν μου».
«Ὄμορφη 'ναι, βρὲ Κωνσταντῆ, μὰ 'λήθεια πῶς δανείζει;»
«Ἀρκόντισσα 'ν' τσ' ἂς χαίρεται, γρόσα 'χει τσ' ἂς δανείζει».
«Μὰ δὲ δανείζει μάλαμμα μηδὲ μαργαριτάρι·
μόνο δανείζει τὸ φιλὶ τσ' εἶνε 'ντροπὴ μεγάλη».
«Ἂν τὴν πλανέψῃς, βασιλέ, ἐμὲ τὴν ἀδερφήν μου,
ἡ ἀδερφή μου σκλάβα σου τσαὶ 'μὸν ἡ τσεφαλή μου» (1).
Τῆς ἔστειλεν ὁ βασιλὲς βιὸς (2) τσαὶ μαργαριτάρι.
«Πῶς μοῦ τὰ στέλλ' ὁ βασιλὲς γιὰ νὰ τοῦ τὰ πληρώσω;»

(1) τζαὶ 'μὸν ἡ τσεφαλή μου = καὶ ἡ ἰδική μου κεφαλή.
(2) βιός = χρῆμα.

«Ὄχι, τσυρά μου! 'Αρετή, νὰ μείνετε ἀντάμα
μία βραδυά, μία νυχτιὰ τσ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα».
Τὰ χέργια της κάνει σταυρό, 'ς τῆς βάγιας της πηγαίνει·
«Ἔλα, βάγια μου (1), σὺ τσυρά! (2) τσ' ἐγὼ βάγια διτσή σου,
τὰ ῥοῦχά μου τὰ νυφικὰ ἐσένα νὰ τὰ δώσω,
τὴν κλίνη μου τὴν νυφιτσιὰ ἐσένα νὰ τὴν στρώσω».
«Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα, βάγια θὲ ν' ἀποθάνω,
τσαὶ βάγια θὰ τὸν ἀρνηστῶ τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω».
Τὰ χέργια της κάμνει σταυρὸ 'στῆς ἀλλονῆς τσαὶ πάει·
«Ἔλα, βάγια μου, σὺ τσυρά! τσ' ἐγὼ βάγια διτσή σου,
τὴν κλίνη μου τὴν νυφιτσιὰ ἐσένα νὰ τὴν δώσω».
«Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα τσ' ὅ,τι μοῦ 'πῇς θὰ κάμω».
Τὴν ἔλουσε, τὴν ἔπλυνε 'στὸν βασιλὲ τὴν στέλλει,
ἀπὸ βραδὺς ἐπαίζανε μὲ γέλια, μὲ κολάτσα (3),
τσαὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα τσαὶ τῆς γλυτσαῖς αὐγίτσαις,
τῆς κόφτει τὴν πλεξοῦδά της μὲ τὸ μαργαριτάρι,
τῆς κόβει τὸ δακτύλιν της, τὸ παίρνει γιὰ σημάδι.
Ἐπήρανε τὸν Κωσταντῆ νὰ 'πᾶν νὰ τὸν κρεμάσουν.
«Παρακαλῶ περάστε με ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς μου,
πῶχω δυὸ λόγια νὰ τῆς 'πῶ τῆς σκύλλας βρωμισμένης!
Μωρὴ σκύλλα! μωρ' ἄνομη, μωρὴ γεβεντισμένη,
δὲν εἶχ' ἐμᾶς ὁ τσύρης μας (4) βιὸς τσαὶ μαργαριτάρι;
σὲ πλάνεψε ὁ βασιλὲς μὲ τὸ μαργαριτάρι;»
«Πήγαινε, ἀδερφέ μου 'μπρὸς τσαὶ 'γὼ 'ρχομαι ὀπίσω».
Ἤμπαινε τσαὶ λουζούντανε τρεῖς μέραις τσαὶ τρεῖς νύχταις,
βάζει τὸν ἥλιο πρόσωπο τσαὶ τὸ φεγγάρι στήθη,
τσαὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάζει καμαροφρύδι,

(1) βάγια μου = ὑπηρέτριά μου, κυρίως ὅμως τροφός.
(2) σὺ τσυρά = σύ, κυρία, νὰ λάβῃς τὴν θέσιν μου καὶ νὰ γείνῃς κυρία.
(3) κολάτσα = κολακείας, περιποιήσεις, χαϊδέμματα.
(4) ὁ τσύρης μας = ὁ πατέρας μας.

βάζει τῆς βάγιαις ἀπὸ 'μπρός, τῆς βάγιαις ἀπὸ 'πίσω,
τῆς βάγιαις ἀπὸ 'πίσω της νὰ μὴ τὴν κάψ' ὁ ἥλιος.
« Γιὰ 'δῆτε τὴν πολίτισσα, τὴν πγιὸ ξετσιπωμένη,
ἀπὸ βραδὺς ἐπαίζαμε μὲ γέλια, μὲ κολάτσα,
τσαὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα τσαὶ τῆς γλυτσαῖς αὐγίτσαις
τῆς κόβγω τὴν πλεξοῦδά της μὲ τὸ μαργαριτάρι,
τῆς κόβγω τὸ δακτύλιν της, τὸ πέρνω γιὰ σημάδι ».
« Γιὰ 'δῆτε τὸ τσεφάλι μου μπλεξοῦδα τσ' ἂν μοῦ λείπῃ,
'δῆτε τσαὶ τὸ χεράτσι μου δακτύλι τσ' ἂν μου λείπῃ,
τσαὶ μὲ τὴν βάγια μ' ἤπεσε, δοῦλος 'δικός μου εἶνε.

6. ΟΙ ΛΗΣΤΑΙ

Σαράντα κλέφταις ἤτανε, σαράντα χαραμίτες (1),
'ψηλὰ βουνὰ γυρίζανε καὶ χαμηλὰ λαγκάδια,
ἀρνιά 'χασι καὶ τρώγασι καὶ 'ρίφια συφλιασμένα (2),
γλυκὺ κρασὶ καὶ πίνασι ἀπ' ὥργιο μοναστῆρι
μὰ μέσ' τὸ φᾶ καὶ μέσ' τὸ πιεῖ 'ς τὴν παραδιάβασίν τως
ὅρκον ἐκάμαν 'ς τὸ σπαθὶ καὶ ὅρκον 'ς τὸ τουφέκι
ἂν ἀρρωστήση καὶ κανεὶς ἀπὸ τὴν συντροφιά τως
ὅλοι νὰ τὸν συντρέχουσι ὅσον κι' ἂν ἐμποροῦσι.
Μὰ θέλ' ὁ Θειὸς κι' ἡ Παναγιὰ κι' ἀρρώστησεν ὁ πρῶτος.
Σαράντα 'μέραις τὸν κρατοῦν, σαράντα 'μερονύχτια·
σαπήσασι οἱ νῶμοί του, ἐπέσαν οἱ δαρμοί του,
ἀκόμη ἐνέπνιεν κι' ἤλεγε· « Παιδιά, περικαλῶ σας

(1) χαραμίτες = οἱ τὸν ξένον ἱδρῶτα ἁρπάζοντες.
(2) συφλιασμένα = ὀπτὰ εἰς ὀβελόν, σουγλιστά.

ἐπάρετε κι' ἀμῆτε με σὲ μιὰ 'ψηλὴ ραχίτσα,
σκάψτε βαθιὰ καὶ βάλτε με, κλαδιὰ πετρώσετέ με,
κι' ἂν 'πᾶτε κι' εἰς τὸν τόπο μας καλό σας καταυόδιο·
μὴν 'πῆτε πὼς ἀπέθανα μηδὲ πὼς μ' ἐσκοτῶσα
'πῆτέ τως πὼς παντρεύτηκα κ' ἐπῆρ' ἄλλην γυναῖκα
τὴν μαύρη γ' ἔχω πεθερά, τὸ μνῆμα γιὰ γυναῖκα
καὶ τὰ πλακάκια τοῦ μνημειοῦ ἔχω γυναικαδέρφια».

7. Η ΠΕΡΔΙΚΑ ΚΑΙ Ο ΚΥΝΗΓΟΣ

Μιὰ πέρδικα καυχήστηκε 'ς 'Ανατολὴ σὲ Δύση,
γιὰ τὴν χρωματισιά της (1),
τσ' ὁ τσυνηγὸς σᾶν τἄκουσε πολὺ τοῦ βαροφάνη.
'Ρίχτει τὰ βρόχια (2) 'στὰ βουνὰ τσαὶ ξόβεργα 'στοὺς κάμπους,
τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ εἰς τὴν κατάκρυα βρύσι,
τσαὶ 'πά' ἡ πέρδικα νὰ πγιῇ τσαὶ πγιάνετ' ἀφ' τὴν μύτην.
«'Αχαμνοπγιάσ' με (3), τσυνηγέ, τώρ' ἡ ψυχή μου βγαίνει».
Κάμνει τσ' ἀχαμνοπγιάνεται, κάμνει φτερὰ τσαὶ φεύγει,
'ς ἐληᾶς κλωνάρι ἤκατσε τσαὶ τσηλαδεῖ τσαὶ λέγει,
« Κρῖμα σ' ἐσένα, τσυνηγέ, τσ' ἀχαμνοτσυνηγάρι,
ν' ἀφήτσῃς τέτοια πέρδικα νὰ σοῦ τὴν πάρουν ἄλλοι ».

(1) χρωματισιά της = καλλονὴν αὐτῆς.
(2) βρόχια = δίκτυα.
(3) 'Αχαμνοπιάσ' με = 'Ελαφρὰ πιάσε με.

8. Η ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΑΔΕΛΦΗ

Ένας κοντὸς κοντούτσικος ἔχ' ὄμορφη γυναῖκα·
οἱ ἄρχοντες ζουλοχτονοῦν γιὰ νὰ τοῦ τὴν ἐπάρουν,
νὰ τοῦ τὴν πάρουν δὲν 'μποροῦν νὰ τοῦ τὴν κλέψουν ὄχι,
πγιάνουν τσαὶ χαρατσόνουν τον ἕνα βαρὺ χαράτσι (1),
πουλεῖ χωράφι' ἀθέριστα, χωράφια θερισμένα,
τσαὶ πάλι δὲν τὸν ἀκανοῦν τσαὶ πάλιν δὲν τὸν φτάνουν·
πουλεῖ τσ' ἀμπέλι' ἀτρύγητα, πουλεῖ τσαὶ τρυγησμένα,
πουλεῖ τσαὶ μύλους δώδεκα τσαὶ μὲ τοὺς μυλωνάδες,
μὰ πάλιν δὲν τὸν ἀκανοῦν, μὰ πάλιν δὲν τὸν σώνουν.
Τότες τοῦ λέν' οἱ ἄρχοντες·
« Πουλεῖς, κοντέ, τὴν λυγερή, πουλεῖς, κοντέ, τὴν κόρην; »
« Πουλῶ τσαὶ παντζαρίντζω την (2) τσ' ὄγοιος τὴν θ' ἂς τὴν πάρῃ».
Ἀπὸ τὰ χέργια τὴν ἁρπᾷ 'ς τὴν ἀγορὰ τὴν πάει.
« Γιὰ 'πές, κοντέ, τῆς λυγερῆς τί εἶνε τὰ προυτσά της; »
« Τό 'να της χέρι χίλια 'πά' (3), τὰ δυό της δυὸ χιλιάδες,
κάτω τὸ ποδογύρι της ἑξῆντα δυὸ χιλιάδες».
« Πάρε, κοντέ, τὰ χρήματα τσαὶ δῶσέ μου τὴν κόρην ».
Τσ' ἀπὸ τὸ χέρι τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ σπίτι τὴν πηαίνει,
ἄρχισε νὰ τὴν ἐφιλῇ τσαὶ νὰ τὴν ἐχαδεύγῃ,
μᾶνα πουλάτσι τσηλαδεῖ, μὰ τσηλαδεῖ τσαὶ λέει·
« Φιλ' ἀδελφὸς τὴν ἀδελφὴν τσαὶ δὲν ἐγνωριζοῦνταιν».
Ἀρχήνησε νὰ τὴν 'ρωτᾷ τσ' ἀρχήνησ' (ν)ὰ τῆς λέει·
« Κόρ', ἀπὸ ποῦν' τὸ γένος σου; 'πὸ ποῦν' τὸ φυσικό σου; »

(1) χαράτσι = φόρος.
(2) παντζαρίντζω την = τὴν συμφωνῶ.
(3) Τό 'να της χέρι χίλια πά' = Τὸ ἕνα της χέρι ἔχει χιλίων (γροσίων) ἀξίαν.

« Ἀπὸ τὸ πυργιανάθεμα τσ' ἀφ' τὴν ἀνεμοντζάλη·
ἡ μάνα μ' ἀπὸ τὸ Μωργιὰ τσ' ὁ τσύρης μ' ἀφ' τ' Ἀνάπλι,
ἐσμίξανε τσαὶ κάμανε ἐμένα τσ' ἄλλον ἕναν,
ἐμένα τσ' ἕναν Κωσταντῆ μικροὺς μᾶς ἐτουρτσέψα·
μικρὸς τὸ 'ζώστη τὸ σπαθὶ μικρὸς τσαὶ τὸ κοντάρι,
τσ' ἔβγαινεν εἰς τὸν πόλεμον 'σὰν ἄξιο παλληκάρι».
Τσ' ἀφ' τὸ χεράτσι πέρνει την τσαὶ τοῦ κοντοῦ τὴν 'πάει.
« Χαίρου, κοντέ, τὴν λυγερή, χαίρου, κοντέ, τὴν κόρη
τσαὶ τὰ φλουργιὰ 'ποῦ σοῦ 'δωκα ἂς εἶνε γιὰ προυτσά της,
ἐσένα 'ναι γυναῖκά σου τσαὶ μένα ἀδερφή μου».

9. Η ΚΑΤ' ΑΝΑΓΚΗΝ ΨΕΥΔΟΜΕΝΗ

— Πέρασέ με, Φράγκου γυιέ, πέρα 'πὸ τὸν ποταμό,
νὰ σοῦ δώσω τὰ χεράκια μου τσαὶ τὰ βραχιολάκια μου.
— Δὲν τὰ θέλω θέλω τα, τίποτ' ἄλλο ἤθελα (δίς).
— Πέρασέ με, Φράγκου γυιέ, πέρα 'πὸ τὸν ποταμό,
νὰ σοῦ δώσω τὰ δακτύλια μου τσαὶ τὰ δακτυλίδια μου.
— Δὲν τὰ θέλω θέλω τα, τίποτ' ἄλλο ἤθελα (δίς).
— Πέρασέ με, Φράγκου γυιέ, πέρα 'πὸ τὸν ποταμό,
νὰ σ' δώσω τὰ σκουλαρηκάκια μ' 'ποῦ 'χω 'ς τὰ αὐτάτσα μου.
— Δὲν τὰ θέλω θέλω τα, τίποτ' ἄλλο ἤθελα (δίς).
— Πέρασέ με, Φράγκου γυιέ, πέρα 'πὸ τὸν ποταμό,
τσ' ἔπαρ' τὰ καρτσάκια μου, τὰ καρτσοδετάκια μου.
— Δὲν τὰ θέλω θέλω τα, τίποτ' ἄλλο ἤθελα (δίς).
— Πέρασέ με, Φράγκου γυιέ, πέρα 'πὸ τὸν ποταμό,

νὰ σοῦ δώσω τὸ φιλὶ τσαὶ τὸ σφιχταγκαλιαστή.
Ἀφ' τὸ χεράτσι τὴν ἁρπᾷ τσαὶ πέρα τὴν ἐπερνᾷ.
— Δός μου, κόρη, τὸ φιλὶ τσαὶ τὸ σφιχταγκαλιαστή (δίς).
— Παρατσεῖ παρεμπροστὰ 'ς τὸ τσηπαράτσι μας 'μπροστά(1).
Ἀφ' τὸ χεράτσιν τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ τστηπαράτσι των τὴν πά'.
— Δός μου, κόρη, τὸ φιλὶ τσαὶ τὸ σφιχταγκαλιαστή (δίς).
— Παρατσεῖ παρεμπροστὰ 'ς τὸ πηγαδάτσι μας 'μπροστά.
Τσ' ἀφ' τὸ χεράτσι τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ πηγαδάτσι των τὴν πά'.
— Δός μου, κόρη, τὸ φιλὶ τσαὶ τὸ σφιχταγκαλιαστή (δίς).
— Παρεμπρός, παρεμπροστὰ 'ς τὰ παραθύργια μας κοντά.
Ἀφ' τὸ χεράτσι τὴν ἁρπᾷ 'ς τὰ παραθύργια των τὴν πά'.
— Δός μου, κόρη, τὸ φιλὶ τσαὶ τὸ σφιχταγκαλιαστή (δίς).
— Ἔβγα, μάνα μου, νὰ 'δῇς τὸ γάδαρο 'ποῦ μ' ἀκλουθεῖ,
χωρὶς κριθάρι τσ' ἄχερα 'ς τὸ σπίτι μας μὲ ἔφερε(2).

---

10. Η ΑΓΑΠΩΣΑ

Μιὰ λυγερὴ ψυχομαχεῖ 'ς ἑνὸς ἀγούρ' ἀγάπη
γιὰ 'νὸς ἀγούρου(3) τσαὶ ξανθοῦ τσ' ἑνὸς ἀντζελομμάτη
τσαὶ τρεῖς καλαῖς γειτόνισσαις 'πᾶ' τὴν παρηγορήσουν,
ἡ μιὰ τὴν ἐπαρηγορεῖ τσ' ἡ ἄλλη τὴν ἐβρίζει·
« Μωρή, 'γαπήσαμεν τσ' ἐμεῖς, μὰ σὰν ἐσένα ὄχι,

(1) 'ς τὸ τσηπαράτσι μας 'μπροστά = ἔμπροσθεν τοῦ κήπου μας.
(2) Πολὺ πιθανὸν ἡ ὑπόθεσις νὰ συνέβη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Γενουηνσίων, διότι τοῦτο αἱ νέαι ᾄδουσι πάντοτε κατὰ τὰς ἀπόκρεως καὶ μετ' εἰρωνείας· αἱ πρεσβύτεραι ἐγνώρισαν αὐτὸ ἐκ τῶν μητέρων των.
(3) ἀγούρου = ἀγροῖκος, ὁ μὴ ἔχων ὥριμον κρίσιν.

εἴχαμε σίδερο καρδιὰ τσ' αὐτιὰ τσαὶ δὲν ἀφκροῦνταν(1)».
« Ἐσεῖς τσ' ἂν ἀγαπήσατε μαῦρ' ἦταν τσ' ἄσχημά 'ταν,
μὰ 'μέναν ὁ πολλ' ἀγαπὸς ἀντζελομμάτης ἦταν».
« Ἦντα μοῦ δίνεις, λυγερή, νὰ πά' νὰ σοῦ τὸν φέρω; »
« Κάμν' ἀλουσιὰ τσαὶ λούνω σε, χτένι τσαὶ σὲ χτενίτζω,
μ' ἀλήθεια τὸν πολλ' ἀγαπῶ νὰ μὴ μοῦ τὸν κρατήσῃς.»
Φεύγει τσαὶ πά' τσαὶ 'βρίσκει τον εἰς τὸν χορὸν τσ' ἐκράτει,
ἀπὸ μακρυιὰ τὸν χαιρετᾷ τσ' ἀπὸ κοντὰ τοῦ λέ(γ)ει·
« Ἔλα, νιάτερε (2), γλήγορα τσ' ἡ λυγερὴ πεθαίνει».
—'Εμένα μὲ παντροβλογοῦν, ταχὺ μὲ στεφανόνουν
τσ' ἂν δὲν περηφανεύγεται, ἂς πγιάσῃ τὰ στεφάνια,
ἂς πγιάσῃ τ' ἅγια στέφανα νὰ γείνῃ τσαὶ κουμπάρα(3)».
Φεύγει τσαὶ πά' τσαὶ 'βρίσκει την τσαὶ τσεῖ 'ποῦ ἐτσοιμᾶτο:
« Βρὲ γιάκου γιάκου, λυγερή, ἦντα χαρτὶ σοῦ στέλλει·
ἐτσεῖνον τὸν παντροβλογοῦν τσ' αὔριον τὸν στεφανόνουν,
τσ' ἂν δὲν 'περιφανεύγεσαι, νὰ πγιάσῃς τὰ στεφάνια,
νὰ πγιάσῃς τ' ἅγια στέφανα νὰ γείνῃς τσαὶ κουμπάρα».
Πέρνει την τὸ παράπονο τσαὶ τοῦ καμμοῦ τὰ χείλη
τσαὶ φεύγ' ἀπὸ τὴν κλίνην της τσαὶ πά' 'ς τὸ παραθύρι·
βλέπει τον τσαὶ 'κατέβαινε μὲ μαῦρον καββαλλάρη
τσαὶ 'τσείνη διαλογίστητσε πὼς νὰ τὸν χαιρετίσῃ,
« Βρὲ μ' ἂν τὸν 'π' ἄστρο τοῦ 'ρανοῦ, τσαὶ 'τσεῖνο βασιλεύγει,
τσαὶ ἂν τὸν 'πῶ βασιλικόν, εἰς τὴν κοπριὰν ἐβγαίνει
μόν' ἂς τὸν 'πῶ σὰν τοῦ 'λεγα ὡς ἦτο μαθημένος·
Καλῶς τον τὸν ἀφέντη μου, τὸν ἀγαπητικόν μου!
αὐτοῦ 'στὰ νιὰ πεθερικὰ 'ποῦ θὲ νὰ 'πά' νὰ κάτσῃς,
τὴν ἐμμορφιά μου δέου την(4), τὰ κάλλη μου 'παινέσου

(1) ἀφκροῦνται (αὐτιὰ τσαὶ δὲν) = ἤκουον, ἐκώφευον.
(2) νιάτερε (ἔλα) = νέε, μικρέ.
(3) κουμπάρα = ἀνάδοχος, ἡ ἀλλάσσουσα τὰ στέφανα.
(4) δέου την = νὰ τὴν διηγῆσαι, νὰ τὴν περιγράφῃς.

τὴν ἀγνωσάν (1) μου τὴν πολλὴν μὴν τὴν πολυκαυχᾶσαι».
«Χριστ', ἂς χυθοῦν τὰ μα(γ)ειριὰ τσαὶ τὰ κρασ' ἂς ξυδιάσουν
τσαὶ σὲ ἀγάπη πρωτηνὴ δὲν θά σ' ἀποξεχάσω».

---

11. Η ΚΑΤΑΡΑ

Τριὰ 'δέρφια σέρν' ὁ ποταμὸς τριὰ 'δέρφια κατεβάζει
'ς τὸν τόπον 'ποῦ τοὺς ἔβγαλεν ἁγιόκλημα ἐβγάζει,
κάμνει σταφύλι ῥοζακί, κάμνει κρασὶ μοσκᾶτο
τσ' ὅσαις μανάδαις τσ' ἂν τὸ πγιοῦν ἀρνοῦνται τὰ παιδιά των.
Τοῦ Γιώργ' ἡ μάνα τό 'πγιενε τσαὶ 'τσείνη καταρᾶτο.
«Μάνα μου, καταρᾶσαί με νὰ 'πά' μισέψω θέλω,
νὰ κάνω ξένους ἐδικοὺς τσαὶ ξέναις παραμάναις
πλύνουν ξέναις τὰ ῥοῦχά μου, ξέναις μοῦ τὰ στεγνώνουν,
πλύνουν τα μιά, πλύνουν τα δυὸ 'ς ταῖς τρεῖς μοῦ τὰ πετοῦνε
νὰ 'ρτῇ, μάνα μ', τἀγιοῦ Γεωργιοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
νὰ 'πᾷς, μάνα μ', στὴν ἐκκλησιὰ νὰ κάμῃς τὸ σταυρό σου
νὰ 'δῇς τοὺς νιούς, νὰ 'δῇς ταῖς νιαῖς, νὰ 'δῇς τὰ παλληκάρια,
νὰ 'δῇς τὸν τόπο μ' ἀδειανὸ τσαὶ τὸ στασίδι μ' ἄδειο
νὰ καταιβῇς εἰς τὸ γιαλὸ ν' ἀνερωτᾷς τοὺς ναύταις·
Ναύταις μου, παλληκάργια μου, εἴδετε τὸν υἱγιό μου;»
«Γιὰ πές μας τὰ σημάδιά του τσαὶ ἴσως εἰδαμέν τον».
«Ψηλὸς λιγνὸς σὰν τὸ βεργί, ἴσιος σὰν τσυπαρίσσι
τσαὶ 'λύγιζεν ἡ μέση του ὡσὰν τὴν ἐδιτσή σας».
«Βρὲ 'ψὲς βραδὺ 'μεῖς εἴδαμε 'στὴν 'Αμουργὸν τὸ σῶμα
τσ' εἶχεν τὴν ἄμμο πάπλωμα, τὴν μαύρη γῆ σεντόνι,

(1) ἀγνωσάν = ἀνοησίαν, ἀσκεψίαν.

τσαὶ τὰ λιθάργια τοῦ γιαλοῦ εἶχε προσκεφαλάτσι·
μαῦρα πουλιὰ τὸν 'τρώγανε τσ' ἄσπρα τὸν τριγυρίτζαν,
τσ' ἕνα μικρὸ πουλί, ἄσπρο πουλὶ ἀπὸ μακρυιὰ φωνάντζει·
«Ἔλα τσ' ἐσύ, καλὸ πουλί, νὰ φᾷς ἀπ' ἀντρειωμένον,
νὰ κάμῃς πῆχυν τὸ φτερὸ τσαὶ 'πιθαμὴν τὴν μπέννα,
νὰ γράψῃς 'ς τὴ φτεροῦχά σου τριὰ λόγια λυπημένα·
τὄνα νὰ πᾷς 'ς τῆς μάνας μου τ' ἄλλο 'ς τῆς ἀδερφῆς μου,
τ' ἄλλο, τὸ πγιὸ καλλίτερο, 'ς τῆς πολλαγαπητῆς μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ μάνα μου, νὰ κλαί' ἡ ποθητή μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ ποθητή, νὰ κλαί' ὁ κόσμος ὅλος».

---

12. Η ΤΙΜΗ

'Εχάραξ' ἡ 'Ανατολή, ἐξέφεξεν ἡ Δύση
'πᾶν τὰ πουλάκια 'ς τὴν βοσκὴ κ' ἡ λυγερὴ 'ς τὴν βρύσην,
παίρνω κι' ἐγὼ τὸν μαῦρό μου νὰ πά' νὰ τὸν ποτίσω,
'λίγο νερὸ τῆς γύρεψα νὰ πγιῶ ἐγὼ κι' ὁ μαῦρος.
Σαράντα τάσια (1) 'νέσυρα 'ς τὰ 'μάτια δὲν τὴν εἶδα,
μὰ 'ς τὰ σαράντα τέσσαρα, μὰ 'ς τὰ σαράντα πέντε
βλέπω τὴν κόρην κι' ἔκλαιγεν, βαρυιὰ κ' ἀναστενάζει.
«Τί ἔχεις, κόρη μου, καὶ κλαῖς, τ' ἔχεις κ' ἀναστενάζεις;»
«Ἄνδραν ἔχω 'ς τὴν ξενητειὰ καὶ λείπει πέντε χρόνους·
ἀκόμη τρεῖς τὸν καρτερῶ καὶ τρεῖς τὸν ἀπαντέχω,
'ς τοὺς τέσσαρους ἂν δὲν ἐρτῇ, πγιὰ διάφορο δὲν ἔχω».

(1) τάσια. Τάσι, χάλκινον κύπελλον βαθύ, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Τοῦρκοι πίνουσιν ὕδωρ.

« Κόρη μ', ἄντρας σ' ἐπόθανε 'ς τῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια,
μὰ δάνεισά τονε κερὶ κ'εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς·
μὰ 'δάνεισά του καὶ φιλὶ κ'εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς».
« Σὰν τὸν ἐδάνεισες κερί, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ δώσω·
μ' ἂν τὸν ἐδάνεισες φιλί, σύρε νὰ σοῦ τὸ δώσῃ».
« Κόρη μ', ἐγὼ 'μαι ἄντρας σου, ἐγὼ 'μαι κι' ὁ καλός σου».
« Σὰν εἶσαι σὺ ὁ ἄντρας μου, σὰν εἶσαι ὁ καλός μου,
'πές με σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ νά σ' ἀνοίξω νά 'μπῃς».
Ἔχει κλῆμα 'ς τὴν μπόρταν μας καὶ κλῆμα 'ς τὴν αὐλήν μας,
σταφύλι κάμνει ροζακὶ καὶ τὸ κρασὶ μοσκᾶτο,
κι' ὅποιο ξενάκι κι' ἂν τὸ πγιῇ τὸν τόπον του ξεχνᾷ τον».
« Ξέρον τα, ξένε, ξέρον τα, κ' ἡ γειτονιὰ σοῦ τᾷπε·
πές μου σημάδια ἄγνωστα καὶ νά σ' ἀνοίξω νά 'μπῃς».
« Χρυσῆ καντήλα κρέμεται, καντήλα τοῦ σπιτιοῦ μας,
φέγγει σου καὶ γυμνόνεσαι, φέγγει σου καὶ ἀλλάζεις,
φέγγει σου τῆς γλυκαῖς αὐγαῖς καὶ τὰ καλά σου βάζεις».
« Ξέρον τα, ξένε, ξέρον τα, κ' ἡ γειτονειὰ σοῦ τᾷπε·
'πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ νά σ' ἀνοίξω νά 'μπῃς».
« Ἔχεις ἐληὰ 'ς τὸ μάγουλο, ἐληὰ 'ς τὴν ἀμασκάλη,
ἔχεις καὶ μέσ' 'ς τὰ στήθη σου τ' ἄστρα μὲ τὸ φεγγάρι».
« Σύρετε, σκλάβαις, στρώσετε τὴν ἀργυρῆ μου κλίνη,
βάλτε τὸ μόσκο περισσό, ρίψετε μαντζουράνα
νὰ κοιμηθ' ἡ πραμματευτὴς μὲ τὴν ἀρχοντοπούλα».

---

13. Η ΓΕΝΝΑΙΟΨΥΧΟΣ

Ἐχτὲς βραδὺ βραδούτσικα πολὺ βραδὺ δὲν ἦταν
σφυριγματιὰ ἐγροίκησα κι' ὥμοιαζε τοῦ καλοῦ μου,
τ' ἀντρός μου καὶ τοῦ φίλου μου καὶ τ' ἀγαπητικοῦ μου·
'ς τὸ παραθύρι ἔδραμα νὰ 'δῶ νὰ ξαναντιάσῃ(1),
βλέπω 'πάνω, βλέπω κάτω ποτὲ κανείν' δὲν γλέπω·
βλέπω τὸν νιὸν κι' ἀνέβαινε 'σὰν ἥλιος εἰς τὰ νέφη,
καὶ 'πηλογήθη κ' εἶπέ μου κ' ἤκαψε τὴν καρδιά μου·
« Κόρη, κλειδὶ σ' ἀγόρασα κι' ἀντίκλειδι σοῦ 'πῆρα,
κλείδωσε τὴν καρδοῦλά σου κι' ἀπόμενε τοὺς πόνους,
ὁ ἀγαπᾷς 'παντρεύγεται κοντὰ 'ς τὴν γειτονειά μου
κι' εἶπέ μ' ἂν δὲν περιφανῇς, νὰ 'πᾷ γενῇς κουμπάρα».
Ἡ κόρη ὄντας τ' ἄκουσεν, ἔπεσε καὶ 'ριγώθη(2),
κ' ἡ μάνα της τὴν ἀρωτᾷ καὶ ἡ μάνα της τὴν λέγει·
« Κόρη, ἐδαιμονίστηκες; κόρη, τὸν νοῦν σου 'χάσες;»
« Μήτε ἐδαιμονίστηκα, μήτε τὸν νοῦν μου 'χάσα,
μόνον ὁ νέος π' ἀγαπῶ τώρα παντροβλογᾶται
κ' εἶπεν ἂν δὲ περιφανῶ, νὰ 'πά' γενῶ κουμπάρα».
« Αἴ κόρη! καὶ γιὰ 'δευτὸ πλαντᾷς(3), καὶ γιὰ 'δευτὸ πικραίνεις;
γιὰ ἔμπα κόρη 'ς τὸν λουτρὸν καὶ λούσου καὶ χτενίσου».
Ἤμπεν ἡ κόρη 'ς τὸ λουτρὸ κ' ἐλούστη κ' ἐχτενίστη,
βάζει τὸν οὐρανὸ μαντί(4), τὴν θάλασσα μαγνάδι,
τὴν ἄμμο τὴν ἀρίθμητη βάζει μαργαριτάρι,

(1) ξαναντιάσῃ = νὰ προβάλῃ, νὰ προσέλθῃ ἄντικρυ, ἀπέναντί μου.
(2) 'ριγώθη (ἔπεσε καὶ) = τὴν κατέλαβε ῥῖγος.
(3) Αἴ κόρη! καὶ γιὰ 'δευτὸ πλαντᾷς = κόρη, καὶ διὰ τοῦτο στενοχωρεῖσαι;
(4) μαντί = μαντίλι.

πέρνει στέφανα 'λόχρυσα νὰ 'πά' νὰ στεφανώσῃ
καὶ δακτυλίδι πυργητὸ τῆς νύφης νὰ τὸ δώσῃ.
Ὡσὰν τὴν εἶδ' ὁ νιόγαμπρος, ἔπεσε κι' ἐπληγώθη,
« Παππᾶ! δὲν εἶσαι Χριστιανός, δὲν εἶσαι βαφτισμένος;
δὲν προσκυνᾷς 'κονίσματα καὶ δὲν φιλᾷς 'βαγγέλιο;
Πάρε, παππᾶ, τὰ στέφανα καὶ βάλ' τα τῆς κουμπάρας,
κι' ἡ πρωτινὴ γυναῖκά μου κ' ἡ ὑστερνὴ 'δική μου».
« Σύρε, μάνα, νὰ φύγωμε, σύρε, μάνα, νὰ 'πᾶμε
πριχοῦ τὸ μάθ' ἡ γειτονιά, πριχοῦ τὸ μάθ' ὁ κόσμος,
καὶ νύχτα τὸν ἐφέρανε αὐγὴ μᾶς τὸν ἐπῆραν».

---

14. Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΣΤΟΡΓΗ

Μιὰ μάνα γυιὸν ἐστόλιζε Σάββατον ὀλημέρη
νὰ ξημερώσ' ἡ Κυριακὴ νὰ πά' τὸν μεταλάβῃ
καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴν πά' νὰ τὸν μεταλάβῃ·
'μπαίν' ἡ μάνα του ἐμπροστὰ κ' ἡ ἀδελφή τ' ὀπίσω
καὶ μέση μέση(1) πά' ὁ γυιὸς 'σὰν χώρα κουρσεμμένη(2),
κι' ἀπήντης(3) ἐκοντέψανε(4) 'ς τῆς Παναγιᾶς τὴν πόρτα
τ' ἅγιο Πνεῦμα 'μίλησε ἀπὲ τ' ἅγια θυρίδια·
«Ποῦ πᾷς, σκυλά, ποῦ πᾷς, Ὀβρηά, ποῦ πᾷς, μαγαρισμένη; (5)
πᾷ' νὰ χαλάσῃς ἐκκλησιά, νὰ λυώσῃς μοναστήρια!»

(1) μέση μέση = ἐν τῷ μέσῳ.
(2) κουρσεμμένη = κάτωχρος, κατηφής, μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλήν.
(3) κι' ἀπήντης = καὶ ἀφ' ὅτου.
(4) ἐκοντέψανε = ἐπλησίασαν.
(5) μαγαρισμένη = λερωμένη, βρωμισμένη, ἁμαρτωλή.

Κι' ἡ μάνα του τὸν ἐρωτᾷ, τὸν ἐρωτᾷ καὶ λέγει·
«Γυιέ μου, ἦντα 'ν' τὸ κρῖμά σου, ἦντα 'ν' τ' ἁμάρτημά σου;»
«Φέρε μου, μάνα μου, παππᾶ, φέρε μου ξεοράον(1)
νὰ 'πῶ, μάνα μ', τὸ κρῖμά μου, νὰ 'πῶ τ' ἁμάρτημά μου».
« 'Εγὼ 'μαι, γυιέ μου, ὁ παππᾶς, ἐγὼ κι' ὁ ξεοράος·
'πέ μου, γυιέ μου, τὸ κρῖμά σου, 'πέ μου τ' ἁμάρτημά σου».
«'Οπότε κι' εἶν'(2) τῆς Παναγιᾶς τὸ μέα παναγύρι
ὅλος ὁ κόσμος πάει 'κεῖ κι' ὅλον τὸ μυριοψύχι·
ὅλοι δένου τοὺς μαύρους των(3) σὲ δάφνια σὲ μυρσίνια
κ' ἐγὼ 'δενα τὸν μαῦρόν μου σὲ μνημουριοῦ κρουκέλλι,
κι' ἦτον ὁ μαῦρος δυνατός, ἦτον καὶ σκανδαλιάρης·
καὶ μὲ τὸ δέσ' μὲ τό 'παρε ἤνοιξε τὸ μνημοῦρι(4)
καὶ μέσα κόρη κοίθετο τριῶν ἡμερῶν θαμμένη,
τριῶν ἡμερῶν καὶ τριῶν νυκτῶν ἦταν ἀποθαμμένη·
ἐφόρει 'ς τὰ δακτύλια της σαράντα δακτυλίδια,
πειὸ(5) 'λάμπαν τὰ δακτύλια της παρὰ τὰ δακτυλίδια.
'Εκ' ἔσκυψα καὶ φίλησα δυὸ χείλη πλουμισμένα
καὶ ξανασκύβγω καὶ φιλῶ δυὸ 'μάτια καλυμμένα.
« 'Εσόν, γυιέ μου, τὸ κρῖμά σου συγχωρεμὸν δὲν ἔχει
εἰ μήτ' ἃ 'πᾷς(6) 'ς τὴν ἔρημον, ὁποῦν' οἱ ἐρημῖται,
νὰ φᾷς τὸν μῆνα κάστανον, τὸν χρόνον λευτοκάριν
μέσα 'ὸ(7) διπλοχρόνισμα μωροῦ(8) παιδιοῦ κολύκι».

---

(1) ξεοράον = ἐξαγορευτήν, ἐξομολόγον, πνευματικὸν πατέρα.
(2) ὁπότε κι' εἶν' = ὅταν εἶνε ἡ ἑορτὴ τῆς Παναγίας.
(3) μαύρους των = ἵππους των.
(4) μνημοῦρι = μνημεῖον.
(5) πειὸ = περισσότερον.
(6) εἰ μήτ' ἃ 'πᾷς = ἐκτὸς ἐὰν ὑπάγῃς.
(7) = μέσα 'ὸ διπλοχρόνισμα = ἐντὸς τοῦ ἐπαναληπτικοῦ χρόνου.
(8) μωροῦ = μικροῦ, νηπίου.

EMANUELE GIGLIO FOGGIA

15. Η ΜΗΛΙΑ

Κόκκινα χείλη βάψανε τὰ 'δικά μου
'ς ἰρὺ(1) ποτάμι τά 'πλυνα κι' ἤβαψεν τὰ 'δικά μου·
καὶ τὸ ποτάμι ἔραξεν σὲ χήρας περιβόλι,
εἶχε μηλιαὶς καὶ κυδωνιαὶς καὶ δάφνια καὶ μερσίνια,
μὰ μιὰ μηλιὰ χαμομηλιὰ ἐψήθη κι' ἐμαράνθη.
«Μηλιά, 'ντάχεις καὶ ψήνεσαι καὶ κιτρινοφυλλιάζεις;
μὴ καὶ τὰ μῆλα σὲ βαροῦν, γιὰ ὁ καρπὸς σὲ βλάφτει,
γιὰ ὁ περιβολάρης σου νερὸν δὲν σὲ ποτίζει;»
«Μηδὲ τὰ μῆλα μὲ βαροῦν, μηδ' ὁ καρπὸς μὲ βλάφτει,
μόν' ὁ περιβολάρης μου νερὸ δὲ μὲ ποτίζει·
σὺ πότισέ με κρυὸ νερό, νὰ σὲ χορτάσω μῆλα».
«Ἐθ(2) θέλω 'γὼ τὰ μῆλά σου τὰ τσαλαπατημένα,
μόνον θέλω τοῦ κόρφου σου τὰ μοσχομυρισμένα».
«Κάλλια νὰ πιάσῃς ὄχεντρες καὶ 'ρίδια φτερωμένα,
πέρα(3) νὰ 'βγῇς τοῦ κόρφου μου τὰ μοσχομυρισμένα».

(1) 'ς ἰρὺ = εἰρύ, ἐκτεταμένον.
(2) Ἐθ = δέν, ἐθ θέλω, δέν θέλω.
(3) πέρα = παρά, πάρεξ.

16. ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Μιὰ μάνα γυιὸν ἐστόλιζε Σαββάτο ὅλη 'μέρα
τὴν Κυριακὴ ἀπὸ ταχὺ νὰ 'πᾶ' νὰ μεταλάβῃ.
«Μάνα μου, 'βρὲ πνευματικό, μεγάλο ξεγοράρη(1),
νὰ 'πῶ, μάνα μ', τὸ κρῖμά μου, νὰ 'πῶ τ' ἁμάρτημά μου».
«Ἐγώ, γυιέ μου, πνευματικός, ἐγὼ 'μαι ξεγοράρης·
'πέ μου, γυιέ μου, τὸ κρῖμά σου, 'πέ μου τ' ἁμάρτημά σου».
«Παναγυράκι γίνεται τ' ἁγιοῦ Γιωργιοῦ τοῦ Λύδη
κι' ὅλοι δενοῦν τοὺς μαύρους των σὲ δάφναις, σὲ μυρσίναις,
κι' ἐγὼ μαῦρον τὸν ἔδενα σὲ μνημουργιοῦ κρουκέλι(2),
κι' ὁ μαῦρος ἦταν δυνατός, ἦταν καὶ παλληκάρι,
καὶ ἔσυρε καὶ ἔβγαλε τὴν πλάκα ἀπ' ἐπάνω
καὶ μέσα κόρη κοίτετο τριῶν ἡμερῶν θαμμένη,
τριῶν ἡμερῶν καὶ τριῶν νυχτῶν ἦταν ἀποθαμμένη,
κι' ἔλαμπαν τὰ 'ματάκια της σὰν τὸ κυκλὶ μετάξι,
κι' ἔλαμπαν τὰ δαχτύλια της ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια,
κι' ἔλαμπεν ἄσπρος της λαιμὸς ἀφ' τὸ μαργαριτάρι,
καὶ ἔσκυψα κι' ἐφίλησα 'ματάκια κοιμισμένα
καὶ πάλι 'ξαναφίλησα χεράκια σταυρωμένα».
«Ἐσόν, γυιέ μου, τὸ κρῖμά σου συχωρεμὸν δὲν ἔχει,
μόνο νὰ 'πᾷς 'ς τὴν ἔρημο νὰ κάμῃς πέντε χρόνους,
νὰ τρῷς τὸν μῆνα κάστανο, τὸ χρόνο λευτοκάρι
τοὺς χρόνους τοὺς ἀρίθμητους μωροῦ παιδιοῦ κολύκι».

(1) ξεγοράρη = ἐξομολόγον, πνευματικὸν πατέρα.
(2) κρουκέλι = κρίκος· τουρκιστὶ χαλκᾶς.

17. Η ΤΙΜΙΑ ΚΟΡΗ

Κοράσι φιλαδέλφι θέλει νὰ ταξειδέψῃ·
δίδει τρακόσα πέρασμα κι' ἄλλα τρακόσα ναῦλο,
δίδει κι' ἄλλα ἑξηνταδυὸ νὰ 'πά' μὲ τὴν τιμήν της.
Κι' ἀπόντας ἐλαγάριασε τριὰ μίλια τοῦ πελάγου,
ἠθέλησεν ὁ ναύκληρος 'ς τὸν κόρφον της νὰ 'γγίσῃ
κι' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸν φόβον της κι' ἀπὸ τὴν ἐντροπήν της
ἀποθαμμένη 'βρέθηκε 'ς τοῦ ναύκληρου τὰ χέρια.
«Ἂν ἔγγισα 'ς τὸν κόρφον σου, ἦντα 'βρα, ἦντα 'πῆρα;
πέρνω τὰ χέργια ἀδειανὰ καὶ τὴν καρδιὰ καμμένη».
'Απ' τὰ μαλλάκια τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ πέλαγος τὴν ῥίπτει,
τὸ κῦμα τὴν ἐξέρριξεν εἰς τὴν 'Αθάλεια βρύση,
ἐπῆγαν ἡ 'Αθαλειαναὶς ταὶς στάμναις νὰ γεμίσουν,
ἀξαπολοῦν(1) τὸ γέμισμα, πιάνουν τὰ μυριολόγια.
«Γιὰ 'δὲ κορμὶ γιὰ καμοχά(2), μέση γιὰ δακτυλίδι,
γιὰ 'δὲ καὶ ποδοστράγαλα(3), τῶν παπουτσιῶν χαλίκια».

(1) ἀξαπολοῦν = ἀπολύουν, ἀφίνουν, παραιτοῦν.
(2) καμοχά = χρυσοΰφαντον ὕφασμα.
(3) ποδοστράγαλα. Εἶνε λέξις σύνθετος, ποὺς καὶ ἀστράγαλος.

18. Η ΔΟΚΙΜΟΣ ΜΟΝΑΧΗ

Ἕνας νέος τραγούδησε ἀνάμεσα πελάγου·
δώδεκα κάστρη 'ξύπνησε καὶ δέκα μοναστήρια,
'ξύπνησε καὶ μιὰν καλογρηὰν 'πὸ μέσ' ἀφ' τὸ κελλίν της
κι' ἐστάθη ἀνατολικὰ κι' ἔκαμε τὸ σταυρόν της.
«Ἄμε(1), σταυρέ μου, 'ς τὸ καλό· ῥάσο μου, 'ς τ' Ἅγιον Ὄρος,
καὶ σύ, κουμποσχοινάκι μου(2), ἄμε 'ς τὸν Ἅγιον Τάφον,
κι' ἐγὼ θὰ 'πά' νὰ 'παντρευτῶ, νὰ πάρω παλληκάρι,
νὰ πάρω 'ναν τραγουδιστή, τὸν πρῶτον τσαμπουνιάρη»(3).

19. Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ

'Σ τὸ σπίτι μας ἐκάθουμουν ὥμορφα καὶ μὲ τάξι·
ὁ Ἔρωτας ἠθέλησε νἄρτῃ νὰ μὲ πειράξῃ.
Λέγει μου· «Γιατί κάθεσαι 'ς τὸ σπίτι μοναχός σου;
ἔβγα κι' ἐσὺ κι' ἀγάπησε, νὰ 'δῇς τὸ ῥιζικό σου».
«'Εγὼ σοῦ λέω, Ἔρωτα, δὲν 'ξέρω ν' ἀγαπήσω».
«Κι' ἐγὼ σοῦ λέω ἄντ' ἐμπρὸς κι' ἐγὼ 'ρχομ' ἀπ' ὀπίσω».
'Απήντης ἐλαργάρισε(4) τῆς στράτας ἕνα μίλι,

(1) Ἄμε = πήγαινε, ἄπελθε, φύγε.
(2) κουμποσχοινάκι μου = κομβολόγιόν μου. Οἱ λαβόντες τὸ μοναχικὸν σχῆμα καλόγηροι κατεσκεύαζον ἐπὶ σχοινίου κόμβους, τοὺς ὁποίους περὶ τὴν ὀσφὺν ἔδενον, διὰ νὰ μετρῶσι τὰς μετανοίας, ἃς ἐν τῇ προσευχῇ αὐτῶν ἐποίουν.
(3) τσαμπουνιάρη = ὁ παίζων τσαμποῦναν, τὴν κοινῶς λεγομένην γκάϊδαν.
(4) 'Απήντης ἐλαργάρισε = ἀφ' ὅτου ἀπεμακρύνθη.

ὁ Ἔρωτας τοῦ 'φώναξε γιὰ νὰ τοῦ παραγγείλῃ·
« Μὴν ἀγαπήσῃς ἄνθρωπον ὥστε νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ὥστε νὰ 'δῇς τὰ 'μάτια του νὰ τρέχουν 'σὰν τὴν βρύση
ὥστε νὰ 'δῇς τὴν ὄψιν του νἄχῃ νεκροῦ σημάδι,
νὰ κινδυνεύῃ τὸ κορμὶ νὰ καταβῇ 'ς τὸν Ἅδη ».

---

20. ΟΠΟΥ Ο ΕΝΑΣ, ΕΚΕΙ ΚΑΙ Ο ΑΛΛΟΣ

Μιὰ λυγερὴ καυχήστηκε σὲ σιδερένιον πύργον
πὼς εἶν' τὰ σπίτια της 'ψηλὰ κι' ἄντρας της παλληκάρι,
πὼς δὲν φοβᾶται Χάρωνα, πὼς δὲν φοβᾶται Χάρον.
Κι' ὁ Χάρος ὅταν τἄκουσε πολὺ βαρὺ τοῦ 'φάνη,
κι' ἔστειλε καὶ 'σαίττεψε κόρ' ἀρραβωνιασμένη,
καὶ 'μπαινοβγαίν' ἡ μάνα της τσιγγανοφορεμένη.
« Τί ροῦχα θέλεις, κόρη μου, τί ροῦχα νὰ σοῦ βάλω;
Θῇς τὰ λιγνά, θῇς τὰ ψιλά, θῇς τὰ μαλαμματένια;
« ἢ θῇς τὰ λινοπράσινα 'ποῦ σοῦ 'καμεν ὁ Γιάννης; »
« Μήτε ψιλά, μήτε λιγνά, μήτε μαλαμματένια,
μόνον θῶ νὰ μὲ θάψετε μὲ ροῦχα 'ματωμένα,
γιὰ νά 'βγῃ ἄκουσμα 'ς τὴ γῆς ἦντά το γιὰ τἀμένα ».
Καὶ ἔλειπεν ὁ Γιάννης της παιχνίδια νὰ 'πά' φέρῃ.
'Σ τὸ δρόμο ὅπου ἤρχεντο, 'ς τὸ δρόμο 'ποῦ περπάτει
μὲ τετρακόσα χλάμπουρα(1), μὲ χίλιους νακαράδες(2),
'ς τοῦ πεθεροῦ του τὴν αὐλὴ βλέπει σταυρὸ καὶ λάμπει.
« Γῆ πεθερός μου 'πόθανε γῆ πεθερά μου διάβη

(1) χλάμπουρα. (2) νακαράδες. Ἀμφότερα ἀπηρχαιωμένης ἐποχῆς ὄργανα, τῶν ὁποίων τὴν ἐτυμολογίαν ἀγνοῶ.

γῆ ἀφ' τὰ γυναικαδέρφια μου κανένα θὰ 'σκοτώθη ».
Ἕνας κοντὸς τοῦ ἀπαντᾷ ἀξάδερφος τῆς κόρης·
« Γιὰ 'πές μου σὺ κοντέ, νὰ ζῇς, ἠξεύρεις ἦντα τρέχει; »
« Μὴ πεθεργιά σου 'πόθανε, μὴ πεθεργιά σου διάβη
μ' ἀφ' τὰ γυναικαέρφια σου κανένα ἐσκοτώθη,
τὴν κόρην 'π' ἀρραβώνιασες ἐκείνην ἐνταφιάζουν.
« Ὁρκίσου μου 'ς τὴν πίστι σου, πλακόνω 'ς τὴ θανή της; »
« Ἂν εἶν' ὁ μαῦρος δυνατός, πλακόνεις 'ς τὴ θανή της,
κι' ἂν εἶν' ὁ μαῦρος ἀχαμνός, πλακόνεις 'ς τ' ἀποφάγια».
Χτυπᾷ τοῦ μαύρου φτερνισά, πλακόνει 'ς τὴ θανή της.
« Μάστορη πρωτομάστορη καὶ πρωτομαϊμάρη(1),
μακρὺν πλατύν τον ἄνοιξε νὰ 'μπαίνουν δυὸ 'νομάτοι·
ἀφ' τὴν δεξιάν της τὴν μεριὰ ἄφησ' παραθυράκι,
νὰ βλέπ' ὁ ἥλιος τὸ πρωί, δροσιὰ τὸ μεσημέρι,
νὰ 'μπαινοβγαίν' ἡ λυγερὴ νὰ 'ρτῇ νὰ μὲ προπέρνῃ ».
Καὶ 'βγάζει τὸ μαχαῖρί του τ' ἀσημοφηκαρένιο,
καὶ τῆς καρδιᾶς του χτύπησε κ' ἐκεῖνος μέσα 'πάει.
Κάτω 'ς τὰ ποδαράκια τως ἐξέβγε καλαμιῶνας,
ἐπάνω 'ς τὰ κεφάλια των ἐξέβγε κυπαρίσσι,
βεργολυγίζ' ὁ κάλαμος, φιλᾷ τὸ κυπαρίσσι.
Ἐπέρασεν ὁ βασιλὲς μ' ὅλη του τὴν ἁρμάδα.
« Γιὰ 'δὲς τὰ κακορρίζικα, γιὰ δές τα τὰ καϋμένα
'σὰν 'ποῦ φιλιοῦνταν ζωντανὰ φιλιοῦντ' ἀποθαμμένα.
Κατάρα νά 'χουν οἱ γονεῖοί, κατάραν οἱ παππάδες,
ἀφορισμὸν πατριαρχικὸν οἱ μητροπολιτάδες,
ἀφ' ἀγαπιοῦνταν τὰ παιδιά, γιατί δὲν τὰ 'βλογοῦσαν; »

---

(1) πρωτομαϊμάρη = γεωμέτρα. Ἡ λέξις ἐκ τῆς τουρκικῆς μαϊμάρ = γεωμέτρης.

21. Η ΑΝΑΓΚΗ

Στρατιώτης τσαὶ πραγματευτὴς ἀντάμα τρῶν τσαὶ πίνουν
τσαὶ χαίρετ' ὁ πραγματευτὴς τσαὶ τραβουδᾷ στρατιώτης·
«Ἐγὼ πολλαῖς ἐφίλησα 'λεύτεραις, 'παντρεμμέναις
τσαὶ καλογρηαῖς, τσαὶ παππαδιαῖς, τσ' ἀπάρθενα κορίτσια,
μὰ σὰν τῆς Μάγδας τὸ φιλὶ γλυτσύτερο δὲν εἶδα».
«Πές μου, νὰ τζῆς, πραγματευτή, πγοιὰ εἶν' αὐτὴ ἡ Μάγδα;»
«Ἡ Μάγδα, ἡ Μαγδαληνὴ 'ποῦ εἶν' 'ς τὸ σταυροδρόμι,
'ποῦ 'χε τοὺς δώδεκ' ἀδερφοὺς τσαὶ τὸν στρατιώτην ἄντρα».
«Πές μου, νὰ τζῆς, πραγματευτή, ἦταν πολλὰ τὰ 'δῶσα; (1)»
«Τί νὰ σοῦ 'πῶ, στρατιώτη μου, πολλὰ φτωχό μ' ἀφῆκα,
τὰ ἔμπα ἔκαμα χρυσᾶ, τὰ ἔβγα ἀσημένια
τσαὶ τὰ παραθυράτσα της καθάργια κρυσταλλένια.
Τὴν ἐκκλησὰν ἀντίκρυ της τσαὶ τὸ λουτρὸν καρσίν της(2)
τσαὶ τὸ νερὸ ἀφ' τὸ βουνὸ ἔφερα 'ς τὴν αὐλήν της,
τσ' ἔκαμα τσαὶ μικρόπαιδο τσαὶ τ' ἄφηκα μαντζί της,
ἔκαμα τσαὶ τὴν κούνιαν του ἀγνὴν μαργαριτάρι».
«Πές μου, νὰ τζῆς, πραγματευτή, πλακόνω 'ς τὰ βαφτίδια;»
«Ἂν εἶν' ὁ μαῦρος δυνατός, πλακόνεις 'ς τὰ βαφτίδια.»
Χτυπᾷ τοῦ μαύρου φτερνισά, πλακόνει 'ς τὰ βαφτίδια,
τσ' ὁ μαῦρός του χιλιμουντρᾷ τσ 'ἡ πεθερὰ προβάλλει.
«Πῶς δὲν προβάλλ' ἡ λυγερὴ νὰ 'ρτῆ νὰ μὲ προπάρῃ;»
«Ἐψὲς βραδὺ κατέβητσε τὸν μαῦρο νὰ ποτίσῃ
τσ' ὁ μαῦρος τῆς ἐχτύπησε τσαὶ αἷμα 'περεχύθη».
«Ἂν εἶνε μαύρου χτύπημα, γιατρὸς ἂς τὴν ἐγειάνῃ,
ἂν εἶν' ἀπὸ τὴ λουχουνιά, τί ἠμπορῶ νὰ κάμω;»

(1) ἦταν πολλὰ τὰ δῶσα; = ἦτο μεγάλη ἡ πληρωμή;
(2) καρσίν της = ἀπέναντι αὐτῆς· ἡ λέξις τουρκική.

Ἡ λυγερὴ 'ποκρίθηκε·
«Καλῶς τον τὸν ἀφέντη μου, καλῶς τὸν ἀγαπῶ μου.
Ἐσὺ δουλεύεις βασιλέ, τσαὶ ῥῶγαν δὲν σοῦ δίνει,
τσ' ἐγὼ γιὰ μιᾶς βραδιᾶς φιλί, γιὰ μιᾶς βραδιᾶς κολάτσι,
τὰ ἔμπα ἤκαμα χρυσᾶ, τὰ ἔβγα ἀσημένια,
τὴν ἐκκλησὰν 'ς τὸ πλάγι μου τσαὶ τὸν λουτρὸ κοντά μου,
τσαὶ τὸ νερὸ ἀφ' τὸ βουνὸ ἤφερα 'ς τὴν αὐλήν μου·
μοῦ 'καμε τσαὶ μωρὸ παιδὶ τσαὶ τ' ἄφητσε μαντζί μου,
τσ' ἤκαμεν τσαὶ τὴν κούνιαν του ἀγνὸ μαργαριτάρι».

22. ΤΟ ΑΣΥΓΧΩΡΗΤΟΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Μιὰ μάνα γυιὸν ἐστόλιζε χρονῶν δεκατεσσάρων
καὶ σὰν τὸν ἀποστόλισε 'στὴν ἐκκλησὰ τὸν στέλλει·
κι' ἡ ἐκκλησὰ τὸν κυνηγᾷ καὶ τ' ἅγιον Εὐαγγέλιο·
«Φύγ' ἀπὸ 'δῶ, κακὸ σκυλί, κακό, μαγαρισμένο,
μὴ μαγαρίσῃς ἐκκλησά, μὴ λυώσῃς μοναστῆρι».
Κ' ἡ μάν' ἀπ' ἔξω στέκουνταν, τὰ δάκρυα τὴν ἐπῆραν.
«Γυιέ μου, καὶ ποῦ μαγάρισες (1) κ' εἶσαι μαγαρισμένος;»
«Φέρε μου, μάνα μου, παππᾶ, φέρε μου ξεγοράρη,
φέρε μου καὶ πνεμματικὸ νὰ 'πῶ τὰ κρίματά μου».
«Ἐγώ 'μαι, γυιέ μου, κι' ὁ παππᾶς, ἐγὼ κι' ὁ ξεγοράρης,
ἐγὼ 'μαι καὶ ὁ πνεμματικός, 'πές μου τὰ κρίματά σου».
«Σ τὴν στράταν ὅπου 'ρχόμαστε κάτω 'ς τὰ λιβαδάκια
βαρὺ νερὸ μᾶς ἔπιασε, 'στραπόβροντα, χαλάζι·
ὁλοί 'δεσαν τοὺς μαύρους των σὲ δάφνη σὲ μυρσίνη,
κι' ἐγὼ 'δεσα τὸν μαῦρό μου σὲ μιᾶς κόρης τὸ μνῆμα·

(1) ποῦ μαγάρισες = ποῦ ἡμάρτησες.

μά 'τον ὁ μαῦρος δυνατός, ἦταν καὶ παλληκάρι,
κι' ἀνεσηκόνει τὸ πλακὶ καὶ μέσα κόρ' ἐφάνη
καὶ 'λάμπαν τὰ δακτύλια της ἀπὸ τὰ δακτυλίδια
κ' ἔλαμπε τὸ τραχῆλί της ἀφ' τὸ μαργαριτάρι·
ἐκεῖ, μάνα, 'μαγάρισα κ'εἶμαι μαγαρισμένος».
«'Εσύ, γυιέ μου, δὲν σώνεσαι μηδὲ σωσμὸν δὲν ἔχεις,
μόνο νὰ 'πᾷς 'ς τὴν ἔρημο, 'ποῦ 'πᾶν τὰ χελιδόνια,
νὰ τρῷς τὸν μῆνα κάστανο, τὴν ἑβδομάδα μῆλο,
τὸν χρόνον τὸν ἀγύριστο ἕνα κουφὸ καρύδι».
«Νὰ 'ρτῇ, μάνα, τ' ἁγιοῦ Γιωργιοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
νὰ 'πᾷς, μάνα, 'ς τὴν ἐκκλησιὰ νὰ κάμῃς τὸ σταυρόν σου,
νὰ 'δῇς τοὺς νιούς, νὰ 'δῇς τῆς νιαῖς, νὰ 'δῇς τὰ παλληκάρια,
νὰ 'δῇς τὸν τόπον μ' ἀδειανὸ καὶ τὸ στασίδι μ' ἄδειο,
νὰ φουρκιστοῦν τὰ μάτια σου, νὰ σηκωθῇς νὰ φύγῃς,
νὰ καταβαίνῃς 'ς τὸ 'γιαλὸ ν' ἀνερωτᾷς τοὺς ναύτας·
— Ναύταις μου, παλληκάργια μου, εἴδετε τὸ ὑγιόν μου;»
«'Εχτὲς βραδὺ τὸν εἴδαμε 'ς τὴν ἄμμο ἁπλωμένο·
εἶχε τὴν ἄμμο πάπλωμα, τὴν μαύρη γῆ σεντόνι,
καὶ τὰ σγουρά του τὰ μαλλιὰ εἶχε προσκεφαλάκι·
μαῦρα πουλιὰ τὸν τριγυρνοῦν κι' ἄσπρα τὸν κατακλαίγουν,
κ' ἕνα χρυσὸ καλὸ πουλὶ ἀπὸ μακρυὰ τὸν κλαίγει».
«Ἔλα κ' ἐσύ, χρυσὸ πουλί, νὰ φᾷς τὸν ἐμυαλόν μου,
νὰ θρέψῃς πῆχυν τὸ φτερὸ καὶ πιθαμὴ τὰ νύχια,
νὰ γράψῃς 'ς τὴν φτεροῦχά σου τριὰ λόγια πικραμμένα,
τὄνα νὰ 'πᾷς 'ς τῆς μάνας μου τ' ἄλλο τῆς ἀ(δ)ερφῆς μου,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τῆς ἀγαπητικῆς μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ μάνα μου, νὰ κλαίῃ ἡ ἀερφή μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ ἀερφή, νὰ κλαί' ἡ σιαστική μου(1),
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ σιαστική, νὰ κλαί' ὁ κόσμος ὅλος.

(1) σιαστική μου = ἐρωμένη μου, ἡ μεθ' ἧς μέλλω νὰ ἔλθω εἰς γάμον.

23. Η ΞΑΝΘΗ

Ξανθιὰ κόρη 'κοιμήθηκε σὲ μιὰ μηλιὰ 'ποκάτω
καὶ τὸ πρωὶ σηκώθηκε βαρυιὰ μανταλωμένη·
παίρνει νερὸ καὶ πλύνεται, πά(γ)ει κι' εἰς τὸν κατρέφτη
βλέπει τὸν κόρφο ἀνοιχτό, τὰ χείλη δακκαμένα
καὶ τὴν χρυσῆν της τὴν ποδιὰ 'ς τὸ αἷμα βουτημένη.
Ψιλὴ φωνήτσα ἔβγαλε ὅσον κι' ἂν ἐδυνάτο.
«Γι' ἀκοῦστε, σεῖς ἡ ὄμορφαις, ἐσεῖς ἡ μαυρομμάταις
κ' ἐσεῖς γαλανομμάταις.
Τὸ Μᾶν κρασὶ μὴν πίνετε κ' ὄξω μὴν κοιμηθῆτε,
γιατὶ σηκώθ' ἡ λεβεντιὰ καὶ περπατεῖ τὴ νύχτα,
βαστοῦν ψωμὶ γιὰ τὰ σκυλιά, κρέας γιὰ τὰ λεοντάρια,
βαστοῦν καὶ μαγιοβότανο, μαγεύουν τὰ κορίτσια,
κοπέλλαις καὶ κορίτσια».
Κι' ἀσήκης της τὸ ἔμαθε καὶ πάει νὰ τὴν εὕρῃ.
Παίρνει τὸ στρατὶ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι 'βγάλλει τον εἰς τῆς ξανθιᾶς τὴν πόρταν
'βρίσκει τῆς πόρταις σφαλιχταῖς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα,
καὶ τὰ παραθυράκια της σφιχτὰ μανταλωμμένα.
«Ἄνοιξε, πόρτα τῆς ξανθιᾶς καὶ τῆς γατανοφρύδας,
δυὸ λόγια ἔχω νὰ σοῦ 'πῶ κ' ἔπειτα σφάλα πάλι».
«'Πές μου σημάδια τῆς αὐλῆς ν' ἀνοίξω νά 'μπῃς μέσα».
«Ἔχει μηλιὰ 'ς τὴν μπόρταν σου καὶ κλῆμα 'ς τὴν αὐλή σου,
κάμνει σταφύλι ῥοζακί, κάμνει κρασὶ μοσκᾶτο,
ὅποιος τὸ πγῆ ζαλίζεται, γλιστρᾷ καὶ πέφτει κάτω».
«Ψώμματα λές, διαόλου γυιέ, ἡ γειτονιὰ σοῦ τό 'πε·
'πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ ν' ἀνοίξω νά 'μπῃς μέσα».

«Μέσα 'ς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ ὁλόχρυση καντήλα
χωρὶς κρεμάρι κρέμεται χωρὶς φυτίλι ἅφτει».
«Ψώμματα λές, διαόλου γυιέ, ἡ γειτονιὰ σοῦ τό πε·
'πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ ν' ἀνοίξω νά 'μπῃς μέσα
«Ἔχεις ἐληὰ 'ς τὸ μπράτσο σου καὶ ἐληὰ 'ς τὴν ἀμασκάλη».
ἔχεις καὶ εἰς τὸ στῆθός σου τ' ἄστρο καὶ τὸ φεγγάρι».
«Ἄνοιξε, πόρτα, δέξου τον τὸν πολυπόθητό μου·
αὐτὸς εἶνε ὁ ἄντρας μου, αὐτὸς ὁ σύντροφός μου».

---

24. ΤΑ ΜΑΓΙΑ

Ἕνας γουρὸς κόρην ἀγαπᾷ κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει.
Ἐξώδιασε 'ς τὴν μπόρταν της ἐννηὰ πυργοὺς ἀσῆμι,
καὶ δεκαπέντε μάλαμμα κι' ὀχτὼ μαργαριτάρι
καὶ λόγον ἀφ' τὰ χείλη της δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ.
Μιὰ Κυργιακὴ καὶ μιὰ Λαμπρή, μιὰ 'πίσημη ἡμέρα
ἐβγαίν' ἡ κόρη ἀφ' τὸ λουτρὸ κι' ὁ νιὸς ἀφ' τὸ μπαρπέρη,
καὶ συναπατηθήκανε τὰ δυὸ σ' ἕναν καντοῦνι (1).
Ἀπὸ μακριὰ τὴν χαιρετᾷ κι' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγει·
« Καλὰ 'ποῦ συναντήθημεν τὶ εἶνε κι' ἀγαπῶ σε ».
«Σὰν μ' ἀγαπᾷς, ἀγάπα με· μὰ γι' ἄντρα δὲν σὲ θέλω,
μήτε διαβάτης νὰ περνᾷς ἀπὸ τὴν γειτονιά μου».
Κι' ὁ νέος ὅνταν τ' ἄκουσε πολὺ βαρὺ τοῦ 'φάνη·
φεύγει καὶ πά' 'ς τῆς μάνας του τὴν κόρην νὰ μαγέψῃ.
Σ τὴν στράτα ὅπου πήγαινε, 'ς τὴν στράτα 'ποῦ διαβαίνει,

(1) καντοῦνι = γωνία.

δυὸ μάγισσαις τοῦ ἀπαντοῦν, κόρη καὶ θυγατέρα.
«Μάνα, ὁ νηὸς ὁποῦ 'ρχεται, αὐτὸ τὸ παλληκάρι,
μήτ' ἀπ' ἀσθένειαν εἶν' 'χλωμὸς μήτ' ἀφ' τὸν ἥλιο μαῦρος·
μόνο μιὰν κόρην ἀγαπᾷ κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει,
κ' ἐξώδεψε 'ς τὴν μπόρταν της ἐννηὰ πύργους ἀσῆμι
καὶ δεκαπέντε μάλαμμα κι' ὀχτὼ μαργαριτάρι,
καὶ λόγον ἀφ' τὰ χείλη της δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ.
μόνον νὰ τὴν μαγέψωμεν αὐτόνονε νὰ πάρῃ».
«Ἡ μάνα μ' δίνει ἑκατό, ὁ τσύρης μου διακόσια,
τσ' ἐγὼ κρυφὰ ἀφ' τοὺς γονιοὺς σᾶς δίνω πεντακόσια,
μόνο τὴν κόρην 'ποῦ θωρεῖς αὐτὴ θῶ νὰ μοῦ δώσῃς».
«Πήγαινε, νηέ, 'ς τὸ σπίτι σου, πέσε, γλυκὰ κοιμήσου,
βάλε 'δυόσμο κλειδαργιά, βασιλικὸν περάντι (1)
καὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα ἀπάντεχέ την νά 'ρτῃ».
Ἡ κόρη τὰ μεσάνυχτα δαιμόνιον τὴν πγιάνει
κ' ἐμάζεψε τῆς σκλάβαις της νὰ πάῃ νὰ τὸν εὕρῃ.
Ἀπὸ μακριὰ τοῦ 'φώναξε κ' ἀπὸ κοντὰ τοῦ λέγει
«Ἔλ' ἄνοιξέ μου, σκύλου γυιέ, καὶ μαγεμμένη μ' ἔχεις».
«Ἂν ἦς' ἀπὸ 'ξωτερικό (2), πήγαινε 'ς τὴν δουλειάν σου·
κι' ἂν εἶσαι 'κείνη π' ἀγαπῶ, στάσου νὰ 'ξημερώσῃ,
βγάλε τὸ δακτυλίδι σου ἀφ' τὸ δεξιὸ τὸ χέρι».
'Φ' τὸ χέρι της τ' ἀπόσυρε καὶ πέφτει κι' ἀποθαίνει.
Καὶ τὸ πρωὶ ἐπρόβαλε ὁ νηὸς 'ς τὸ παραθύρι,
βλέπει τὴν νηὰν κι' ἐκάθουνταν μόνη μέσ' 'ς τὸ καντοῦνι,
'βγάζει τὸ μαχαιράκιν του τὸ μαργαριταρένιο
κ'εἰς τὴν καρδιάν του τό 'μπηξε κ' ἐβγῆκεν ἡ ψυχή του.
'Σ ἕνα θαφγιὸ (3) 'θαφγιόνουνται, 'ς ἕνα θαφγιὸ τοὺς βάλλουν,
ἐβγαίν' ὁ νέος καλαμιὸς κ' ἡ κόρη κυπαρίσσι,

(1) περάντι = μάνδαλος.
(2) 'ξωτερικό. Ἐξωτερικὰ ὀνομάζουσι τὰς νεράϊδας, βρυκολάκους κλπ.
(3) θαφγιὸ = τάφος, μνημεῖον.

κι' ὁ βασιλὲς ἐπέρασε μ' ὅλο του τὸ φουσᾶτο (1).
« Γιὰ 'δὲς τὰ 'βαργυοῤῥίζικα, πῶς εἶν' ἀγαπημένα,
ἔτσ' εἶν' κι' ἀποθαμμένα τὰ δυὸ ἀγκαλιασμένα ».

---

25. Η ΑΤΥΧΗΣ

Μαῦρα θὰ βάψω νὰ φορῶ, ἄσπρα νὰ μὴ φορέσω,
γιατὶ δὲν ἤμουν τυχερὴ ἀγάπη νὰ κερδέψω,
γιατὶ δὲν ἤμουν τυχερή, γιατὶ δὲν εἶχα μοῖρα.
Ἐπῆγα κι' ἔκαμα φλωριὰ 'ς τῆς καλαμιᾶς τὴ ῥίζα,
πῆρ' ἀεράκι δροσερὸ κι' ἐκείνη 'ξερριζώθη,
μὲ ἄφησε καὶ καίομαι 'ς τοῦ ἔρωτα τὴν λόχη.

---

26. Η ΔΙΚΗ

Μίαν αὐγὴ 'σηκώθηκα 'ς τὸ ἄβι(2) γιὰ νὰ 'πάγω.
Σ' τὸν δρόμον ὅπου πήγαινα, 'ς τὸ δρόμον 'ποῦ 'πηγαίνω,
ἤπιασε τὸ σκυλάκι μου μιὰ πλουμισμένη κόρη,
μιὰ πλουμισμένη κι' ἀκριβή, μιὰ κόρη ζαχαρένη,
κι' ἡ κόρη ἀφ' τὴν ἐντροπὴ ἔπεσε λιγωμένη,
ἔπεσε λιγωμένη, κόρη καταζουλεμένη,
κι' ἐγ' ὁ τρελλὸς ἐθάῤῥεψα πῶς εἶν' ἀποθαμμένη,
βγάζω τὸ μαχαιράκι μου, σκύβω καὶ κάμνω λάκκο,

(1) φουσᾶτο = στράτευμα, ἐπιτελεῖον.
(2) ἄβι = κυνήγιον· λέξις τουρκική.

καὶ θάβγω την τὴν λυγερὴ σὲ μιὰ μηλι' ἀπὸ κάτω
κι' ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γερακιοῦ σὲ περιβόλι 'μπαίνω,
τὸ ταιράκι μου γυρεύω.
Βλέπω μιὰ κόρη κι' ἔτρωγε σὲ μιὰ μηλιὰ 'πὸ κάτω
'στὸ δροσιὸ τὸ ζαχαρᾶτο.
« Ὥρα καλή σου, λυγερή ».
« Καλῶς τονε τὸν τσελεπῆ ».
« Ἐξώρας ἤβγα, λυγερή,
θέλω ἐδῶ νὰ μείνω,
καὶ τὸ πρωΐ νὰ φύγω ».
« Ἔχω καὶ σκλάβαις δεκοχτὼ
καὶ μ' ὅποιαν θέλεις μένεις,
καὶ τὸ πρωΐ μισεύεις ».
« Ἔχω κατάρα γονικιά,
νὰ ζῇς, ἀγάπη μου γλυκειά,
μὲ σκλάβα νὰ μὴ μένω·
μετὰ σέ, χρυσό μου μῆλο,
θέλω κ' ἐγὼ νὰ μείνω ».
« Βγάλε κι' ἂν σώνουν τ' ἄσπρα σου,
μένεις καὶ μετὰ 'μένα,
καταζαχαρένια γέννα ».
'Αφ' τὸ κεμέρι(1) 'βγάζει τα,
καθίζει λογαριάζει τα
ἐννιὰ χιλιάδες γρόσα,
βάσανα 'ποῦ τὸν πλακώσα.
Ἡ λυγερὴ 'ταν πονηρή,
ἠπάτησε τὸν τσελεπῆ
νὰ πέσῃ νὰ μὴ 'νοιώσῃ,
ὥστε 'ποῦ νὰ 'ξημερώσῃ.
Καὶ μέσα τὴν γλυκειὰ αὐγὴ

(1) κεμέρι = χρηματοζώνη.

'ξυπνᾷ ὁ νηὸς τὴ λυγερή.
« Γιὰ σήκω σήκω, λυγερή,
τὸ πάθημά μου 'νε πολύ·
δῶσέ μου τ' ἄρματά μου,
καὶ τὰ πον' ἡ καρδιά μου.
Σήκω καὶ δός μου τ' ἄσπρα μου
ὁποῦ 'φαγα τὰ νηᾶτά μου ».
« Ξένε, σοῦ δίνω τ' ἄσπρα σου,
ὁποῦ 'φαγες τὰ νιᾶτά σου,
σοῦ δίνω τ' ἄρματά σου,
'ποῦ τὰ πον' ἡ καρδιά σου.
'Ερεῖς καδῆ τὸν ἔχομεν
καὶ 'πᾶμεν νὰ κριθοῦμεν,
τὰ πάθη μας νὰ 'ποῦμεν ».
'Επῆραν τὸ στρατὶ στρατί,
φεύγουν καὶ πᾶνε 'ς τὸν καδῆ (1).
« Ὥρα καλή, καλὲ καδῆ ».
« Καλῶς τηνε τὴν λυγερή·
τί 'νε τὸ κρίσιμό σας
'ποῦ 'χετ' ἐσεῖς τὰ δυό σας; »
« 'Επέρασεν αὐτὸς ὁ νηός,
μεγάλου ῥήγα εἶνε γυιός,
γυρεύει νά 'μπῃ μέσα,
'ποῦ ἡ σκλάβαις μου τ' ἀρέσα ».
Εὐθὺς ἐπρόσταξ' ὁ καδῆς νὰ 'πά' τὸν ἐχαλάσουν
καὶ νὰ τὸν ἐκρεμάσουν.
« Καδῆ, γιὰ πούλησέ μού τον,
καδῆ, γιὰ χάρισέ μού τον ».
« 'Εγώ, κόρη, σ' τὸν ἐπουλῶ, μὰ δὲν τὸν ἀγοράζεις,
γιατὶ λυπᾶσαι τὰ φλουργιά, τὰ ἄσπρα νὰ τὰ βγάλῃς ».

(1) καδῆς = ἱεροδικαστής, ὁ δικάζων τὸ κληρονομικὸν δίκαιον κλπ. ἐν Τουρκίᾳ.

« Δὲν τὰ λυποῦμαι τὰ φλουργιά, τὰ ἄσπρα νὰ τὰ δώσω
τὴν ἀκριβὴ νηοτήτσα του νὰ τὴν ἐλευθερώσω ».

27. Ο ΝΕΚΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

Μιὰ μάνα μὲ τοὺς πέντε γυιοὺς τσαὶ μὲ μιὰν θυγατέραν.
« Μάνα μου, νὰ 'παντρέψουμεν τὴν 'Αρετὴ 'ς τὰ ξένα,
νἄχω κ' ἐγὼ ξενοδοχειὸ 'ς τὰ ξένα 'σὰν τυχαίνω ».
« Φρόνιμος εἶσαι, Κωσταντῆ, μ' ἄσσημα (1) 'πηλογήθης,
ἄ' μ' ὄρτῃ θλῖψι γιὰ χαρά, ποιὸς θὰ μοῦ τὴν ἐφέρῃ; »
« Βάλε τὸ Θειό σου μάρτυρα τσαὶ τοὺς ἁγιοὺς τοῦ τόπου
ἂν ἔρτῃ θλῖψι γιὰ χαρά, ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν φέρω ».
Μά 'ταν ὁ χρόνος βίσεκτος τσ' οἱ πέντε γυιοὶ πεθάνα·
ὅλους καλὰ τοὺς ἤκλαιγε, καλὰ τοὺς ἐλυπᾶτο,
'ς τοῦ Κωσταντῆ της τὸ μνημειὸ ἤσερνε τὰ μαλλιά της·
« Πῶς, Κωσταντῆ, τὸν ὅρκον σου νὰ μὴ τὸν ἐβαστάξῃς; »
Τσ' ὁ Κωσταντῆς τὴν ἤκουσε ἀπὸ τὸν μαῦρο Ἅδη,
κάμνει τὸν Ἅδη ἄλογο, τὴν πλάκα σιλιβάρι (2)
τσαὶ τὰ κοκκάλια τῶν νεκρῶν κάμνει φτερνιστηράτσια,
φεύγει τσαὶ 'πά' τσαὶ 'βρίσκει την εἰς τὸν χορὸν τσαὶ 'βάστα.
« Ἔλ', 'Αρετή, νὰ φύγωμεν τσ' ἡ μάνα σου σὲ θέλει ».
« Ἧντα μὲ θέλει, Κωσταντῆ, ἡ μάνα μου 'ς τὸ σπῆτι;
ἂν εἶνε θλῖψι, νὰ θλιβῶ, νὰ βάλω μαῦρα ῥοῦχα·
ἂν εἶν' χαρά, νὰ στολιστῶ νὰ βάλω καμοχένια ».
« Ἔλ', 'Αρετή, 'ς τὸ σπίτι μας τσ' ἂς εἶσαι καθὼς εἶσαι ».
Κοντολυγίζει τ' ἄλογο τσ' ἀπάνω τὴν ἐπαίρνει.
'Σ τὴν στράταν 'ποῦ ἐπήγαιναν 'ς τὸ δρόμο 'ποῦ σαλεύγαν,

(1) ἄσσημα = ἄσχημα, ἀσκέπτως, ἄνευ κρίσεως ὡμίλησες.
(2) σιλιβάρι = χαλινός.

« Βρὲ γι' ἄκου, γι' ἄκου, Κωσταντῆ, τσαὶ τὰ πουλιά 'ντα λέγουν! »
« Πουλάτσια 'νε τσ' ἂς τσηλαδοῦν, ἀδόνια 'ν' τσαὶ λαλοῦνε ».
Τσαὶ 'σὰν ἐπῆγαν παρ' ἐμπρὸς εἰς τ' Ἁγιωργιοῦ τὸ βῆμα,
ὁ Κωσταντῆς ἐλίγαινε τσαὶ τ' ἄλογον ἐφύρα·
« Λάλ', 'Αρετή, 'ς τὸ σπίτι μας νὰ 'μπῶ νὰ προσκυνήσω,
τσαὶ τ' ἄλογό μου 'δίψασε νὰ 'πά' νὰ τὸ ποτίσω ».
Φεύγει τσαὶ 'πά' 'ς τὸ σπίτι των, τὴν πόρτα των τσ' ἐκτύπα,
ἐφώναξεν ἡ μάνα των ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Ἂν εἶσαι σκυλοχάροντας, δὲν ἔχω πγιὰ κανένα,
μόνο τὴν 'Αρετοῦλά μου τσ' εἶνε μακρυὰ 'ς τὰ ξένα ».
« Ἄνοιξε, μάνα μ', ἄνοιξε, τσ' ἐγὼ 'μαι γή 'Αρετή σου ».
« Πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ τσαὶ νἄρτω νὰ σ' ἀνοίξω ».
« Μάνα μου, τὸ παλάτι μας, εἶν' ἥλιος τσαὶ φεγγάρι,
τοῦ Κωσταντῆ μας τὰ μαλλιὰ εἶνε μαργαριτάρι ».
Πέντε τὰ 'πήδαν τὰ σκαλιὰ τσ' ἔξη τὰ κατηβαίνει
τσ' ἀπὸ τὸ χέρι τὴν ἁρπᾷ τσ' ἀπάνω τὴν ἐπαίρνει.
Ἐτσεῖ σφιχταγκαλιάστησαν τσ' ἐβγῆτσε ἡ ψυχή των.

---

28. ΤΑ ΔΥΟ ΑΓΑΠΗΜΕΝΑ

Μιὰ λυγερὴ ψυχομαχεῖ τσαὶ λέ(γ)ουν πῶς 'ποθαίνει,
τσαὶ 'μπαινοβγαίν' ἡ μάνα της ὡσὰν δαιμονισμένη.
« Νὰ 'πά' σοῦ φέρω, κόρη μου, τὰ 'λόχρυσά σου ροῦχα; »
« Οὔτε τὰ 'λόχρυσά μου θῶ, οὔτε τὰ καμοχένια·
μόνο σὰν ἔρτ' ὁ Γιαννατσῆς, νὰ μὴ τὸν παρασφάξῃς (1),
τσαὶ δός του τὸ κλειδάτσι μας τ' ὁλομαλαμματένιο,
ν' ἀνοίξῃ τὸ σεντοῦτσί μας τὸ μαργαριταρένιο,

(1) παρασφάξῃς = λυπήσῃς, στενοχωρήσῃς.

νὰ 'βρῇ τὸν ἀρρα(β)ωνάν του ἄλλην νὰ 'ρα(β)ωνιάσῃ ».
Βλέπουν τον τσαὶ κατήβαινε ἀφ' τὸ μαρμαροβοῦνι
μὲ δεκοχτὼ γλαντάμπουρα τσ' ἑξῆντα νακαράδες.
« Σταθῆτε τὰ γλαντάμπουρα, σταθῆτε, νακαράδες·
'ς τοῦ πεθεροῦ μου τὴν αὐλὴν βλέπω χορὸν παππάδες,
γιὰ πεθερά μου 'πόθανε, γιὰ πεθερός μου διέβην,
γι' ἀφ' τὰ γυναικαδέρφια μου κανένας ἐσκοτώθη ».
Τσαὶ ἔστρεψε τὸν μαῦρό του εἰς τ' Ἁγιωργιοῦ τὸ βῆμα,
βλέπει τον τὸν ἀφάραγγα (1) τσ' ἄνοιγεν ἕνα μνῆμα.
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, 'φάραγγα, τίνος εἶνε τὸ μνῆμα; »
« Ἂν μὲ 'ρωτᾷς, ἀφέντη μου, τίνος εἶνε, δὲν ξέρω ».
« 'Αφ' τὴν ψυχή σου 'ς τὸ Θεό, νὰ μοῦ τ' ὁμολογήσῃς ».
« Ἄμαντις 'ς ὅρκον μέ 'βαλες νὰ σοῦ τ' ὁμολογήσω·
τῆς Μαρουδιᾶς εἶν' τὸ μνημειὸ ὅπου καλὰ σὲ 'γάπα ».
« Φαδρὺ μακρύ μας τ' ἄνοιξε νὰ 'μπαίνουν δυὸ 'νομάτοι,
τσ' ἀφ' τ' 'Αξανέμου τὴ μεργιὰ ἄφης παραθυράτσι,
νὰ 'μπαίν' ὁ ἥλιος τὸ πρωῒ τσ' ἥλιος τὸ μεσημέρι
τσαὶ μέσα τὸ κοντόγερμα (2) ἕνα γλυκὸν ἀέρι ».
Τσαὶ τὸ μαχαῖρίν του 'βγαλε ἀπὸ χρυσὸ φηκάρι,
τσ' εἰς τὴν καρδιὰ τὸ βάζει.
'Σ ἕνα μνημειὸ τοὺς βάζουνε, 'ς ἕνα προστσεφαλάτσι,
ὁ νηὸς ἐβγαίνει κάλαμος τσ' ἡ κόρη τσυπαρίσσι·
τσαὶ μιὰ Λαμπρή, μιὰ Τσυριατσή, μιὰ 'πίσημη ἡμέρα
κοντολυγᾷ ὁ κάλαμος, φιλᾷ τὸ τσυπαρίσσι.
Γιὰ 'δῆτεν τὰ βαρυόμοιρα τὰ πόλλ' ἀγαπημένα
'σὰν 'ποῦ φιλιῶνταν ζωντανὰ φιλιῶντ' ἀποθαμμένα.

---

(1) ἀφάραγγα = ὁ ποιῶν φάραγγας, ὁ ἀνοίγων λάκκους διὰ τοὺς νεκρούς.
(2) κοντόγερμα (τσαὶ μέσα τό) = καὶ περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

SISMANOGLIO

29. Η ΕΝΑΡΕΤΟΣ ΚΟΡΗ

Μιὰ κόρ' ἀπὸ τὴν 'Αμουργὸ 'ποῦ θὲ νὰ ταξειδέψῃ,
θέλει σαράντα νὰ τὴν πᾶν, σαράντα νὰ τὴν φέρουν,
τσ' ἄλλα σαράντα νὰ τὴν πᾶν νά 'ρτῃ μὲ τὴν τιμήν της.
Μὰ σὰν ἐπολαργάρισε (1) τριὰ μίλλια τοῦ πελάγου,
'νας νηὸς ἐποδιαντράπητσε (2) τσ' ἄπλωσε 'ς τὴν ποδιά της,
τσ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν ἐβγῆτσεν ἡ ψυχή της.
'Αφ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἥρπαξε 'ς τὸ πέλαγος τὴν ρίχτει
τσ' ἡ θάλασσα τὴν ἔβγαλε 'ς τῆς 'Αμουργὸς τὰ μέρη.
'Εξέβγαν ἡ 'Αμουργιαναῖς νὰ πᾶ νὰ συργιανίσουν (3)·
βλέπουν τὴν ἄμμο τσ' ἤλαμπεν ἀπὸ τὰ δακτυλίδια,
τσ' ἤλαμπε τὸ κορμάτσι της ἀπὸ τῆς καμοχάδαις.
« Γιὰ 'δὲ κορμὶν ἀντζελικὸ τσαὶ φρύδια σὰν γατάνι ! (4)
ἀλλοὶ 'ς τὴν πικρομάνα της, καμμὸν 'ποῦ θὰ τὸν πάρῃ ! »

(1) ἐπολαργάρισε (μὰ σὰν) = ἀπεμακρύνθη.
(2) ἐποδιαντράπητσε = παρήτησε πᾶσαν αἰδῶ, συστολήν.
(3) συργιανίσουν (νὰ πᾶ νὰ) = περιπατήσουν, πρὸς διασκέδασιν· ἡ λέξις παρήχθη ἐκ τῆς τουρκικῆς Σεῖρ.
(4) γατάνι = εὐθύ, εὐθεῖα, ἴσια· τουρκ. Γαϊτάν.

30. Ο ΔΡΑΚΟΣ

Συνάζουνται, μαζόνουνται ὅλοι οἱ ἀντρειωμένοι
νὰ χτίσουν τοῖχο νὰ χωστοῦν ὁ Δράκος μὴ τοὺς εὕρῃ,
ἀπὸ μακρυὰ τοὺς ἀπαντᾷ τσ' ἀπὸ κοντὰ τοὺς λέγει·
« Ποῖος ἔχει σίδερο σπαθί, σίδερο βρακοζώνη,
ποῖος ἔχει στῆθος μάρμαρον, τὸν Δράκον νὰ παλαίσῃ ; »
'Βγαίνει τῆς χήρας τὸ παιδὶ γιὰ πλέον ἀντρειωμένο.
« 'Εγὼ 'χω σίδερο σπαθί, σίδερο βρακοζώνη,
ἔχω τσαὶ στῆθος μάρμαρον, τὸν Δράκο νὰ παλαίσω ».
« Ἔλα νὰ 'πᾶ' πηδήσωμεν εἰς τοὺς ἀνήλιους τόπους ».
Πηδᾷ τῆς χήρας τὸ παιδὶ τσαὶ 'πά' ἑξῆντα μίλλια,
ἐπήδησε τσ' ὁ Δράκος μας τσαὶ 'πά' ἑξῆντα πέντε·
« Σοῦ τὴν χαρίζω τὴν ζωήν, νά 'σαι 'ξεντροπγιασμένος ! »

31. Η ΨΥΧΟΡΡΑΓΟΥΣΑ

«Πουλί μου, θὰ (1) ψυχομαχῶ, θὰ νὰ σοῦ τὸ μηνύσω
νὰ 'ρτῇς, τριανταφυλλένια μου, νά σ' ἀποχαιρετίσω.
Μὴ φοβηθῇς τὴν μάναν μου, οὔτε κανένα ἄλλον,
τσ' ἔλα, τριανταφυλλένια, τσαὶ ἔλα δίχως ἄλλο.
Θὰ μπῇς μέσα 'ς τὴν μπόρταν μας, νὰ κάμῃς τὸν σταυρόν σου,
τσ' ἐρώτησε τὴν μάνα μου· « Τσυρά, τσαὶ 'ποῦ 'ν' ὁ γυιός σου ; »
'Ετσείνη ἔχει νὰ σοῦ 'πῇ λόγια νὰ σὲ πικράνῃ·
μ' ἂν ἔχῃς 'γάπη καρδιατσιά, ὁ νοῦς σ' ἂς μὴν τὸ βάνῃ,

(1) θὰ = σάν, ὅταν. Ἄλλοτε τίθεται ἀντὶ τοῦ θέ, θέλω.

SISMANOGLIO MEGARO

Θὰ ν' ἔμπῃς μέσ' 'ς τὴν κάμαρα, δεξιὰ μεριὰ 'ν' τὸ στρῶμα,
ἔλα, τριανταφυλλένια μου, τσαὶ φίλα με 'ς τὸ στόμα.
Ἔλα, τριανταφυλλένια μου, βάστα τὴν τσεφαλή μου,
τσαὶ βάστα την, πουλάτσι μου, ὥστε νά 'βγ' ἡ ψυχή μου.
Τσαὶ ὅνταν ἔβγῃ ἡ ψυχή, κάτσε σαβάνωσέ με,
τσ' ἄνοιξε τὸ σεντοῦτσί μου, τσ' ὄμορφα στόλισέ με,
τσαὶ βάλε μου τὸ σάλι μου τὸ κότσινο τσαὶ τ' ἄλλο,
'ποῦ μοῦ 'λεγεν ἡ μάνα μου σάβανα νὰ τὰ βάλω,
τσαὶ βάλε μου τὸ φέσι μου μὲ συρματένια βγιόλα,
'ποῦ μοῦ 'λεγεν ἡ μάνα μου νὰ τὸ βάλω 'ς τὸ χῶμα.
Τσ' ὅνταν ἀκούσῃς τὸν παππᾶ τὴν σκάλα ν' ἀναβαίνῃ,
τότες νὰ 'πῇς τῆς μάνας μου· « Ὁ Χάρωντας τὴν παίρνει».
Τσαὶ ὅνταν μὲ σηκώσουνε τέσσαρα παλληκάρια,
τότε σ' ἀποχωρίζομαι, ἀ . . . γά . . . πη μου καθάργια.
Τσαὶ ὅνταν μὲ περάσουνε ἀπὸ τὴν γειτονειά σου,
ἔβγα κρυφ' ἀφ' τὴν μάνα σου νὰ σύρνῃς τὰ μαλλιά σου.
Τσ' ὅνταν μὲ πᾶν 'ς τὴν ἐκκλησὰ τσ' ἀνάψουν τὰ τσεργιά μου,
τότε ἀποχωριζόμαστε, ἀγάπη καρδιατσιά μου·
τσ' ἐτσεῖ, τριανταφυλλένια μου, σύρε φωνὴ μεγάλη,
ὅνταν μὲ καταβάζουνε τὰ τριὰ σκαλιὰ τοῦ Ἅδη.
Τσ' ὅνταν θὰ (1) νὰ σοῦ φέρουνε τὰ ἔρημά μου ροῦχα,
τότε νὰ κλαῖς τσαὶ νὰ φωνῇς· « Ποῦ 'ν' ἡ ἀγάπη 'ποῦ 'χα ; »
« Ἂν μοῦ τὰ φέρουνε τσ' αὐτά, θὲ νὰ 'βγω νὰ τὰ ρίξω,
θὰ νὰ λαλήσω μιὰ φωνὴ τὸν κόσμο νὰ 'συχίσω.
Ἐγὼ θὰ κάτσω 'σπίτι σας νὰ 'ρθοῦν τὰ τρίμερά σου,
νὰ κάμουν τὸν σαραντισμόν, νὰ φᾶν τὰ κόλλυβά σου ».

---

(1) θὰ = θέ, θενά, θέλουν. Ἐνταῦθα διαφέρει τὸ θὰ τοῦ προηγουμένου, διότι τρέπουσι τὸ ε εἰς α, ἐνῷ τὸ εἰς τὸν πρῶτον στίχον θὰ ἐτράπη τὸ σ εἰς θ, καὶ ἀντὶ νὰ λέγουν σὰν = ὅταν, προφέρουν : θὰ ψυχομαχῶ.

32. Η ΠΑΘΟΥΣΑ

Φέτι τὸν Μᾶν τί γέννηκε τούτην τὴν ἑβδομάδα.
Κοιμᾶτ' Ἑλένη μοναχὴ 'ψηλὰ 'ς τὸ κρεββατάκι,
τσαὶ τὸ πρωῒ σηκόνεται μὲ τὸν σαμπὰχ - ναμάζι (1),
πέρνει νερὸ τσ' ἀλίβγεται (2)' πάει τσαὶ 'ς τὸν κατρέφτη,
βλέπει τὸ στῆθος ἀνοιχτό, 'ς τὰ χείλη δαγκαμένη
τσαὶ τὴν χρυσῆν της τὴν ποδιὰν 'ς τὸ αἷμα βουτημένη·
τσ' εὐτὺς ντελάλι (3) ἔβγαλε 'ς ὅλους τοὺς μαχαλάδες·
« Ἂν τό 'καμεν ὁ ἄνδρας μου, χαράμι (4) νὰ τοῦ γένῃ,
ἂν εἶν' ἀφ' τὸν ἀσίτση μου (5), χανάλι (6) νὰ τοῦ μένῃ ».

'Ακοῦτε σεῖς ἡ ὄμορφαις, τσ' ὅλαις ἡ μαυρομμάταις,
τὸν Μᾶν κρασὶ μὴν πίνετε τσ' ὄξω μὴν τσοιμηθῆτε,
γιατί 'βγαν λεβεντόπουλα ταῖς νύχταις τσαὶ γυρίζουν·
κρατοῦν ψωμὶ γιὰ τὰ σσουλιά (7), κρέας γιὰ τὰ λῃοντάρια,
κρατοῦν τσαὶ μαγιοβότανο, μαγεύουν τὰ κορίτσια,
μαγεύουν τσαὶ ταῖς ὄμορφαις 'ς τὸ στρῶμα 'ποῦ τσοιμοῦνται.

---

(1) σαμπὰχ - ναμάζι. Οὕτω καλεῖται ἡ ἐωθινὴ προσευχὴ τῶν Τούρκων, ἑπομένως καὶ ὁ ὄρθρος.
(2) ἀλίβγεται = νίπτεται.
(3) ντελάλι = κήρυκα. Ἡ λέξις τουρκική.
(4) χαράμι νὰ τοῦ γένῃ = νὰ μὴ χαρῇ, εὐχαριστηθῇ, νὰ τῷ ἐπέλθῃ λύπη.
(5) ἀσίτση μου = λεβέντην μου.
(6) χανάλι = νὰ χαρῇ, εὐχαριστηθῇ. Ἡ λέξις χανάλι ἔχει ἀντίθετον ἔννοιαν τῆς λέξεως χαράμι, ἀμφότεραι δὲ εἶνε τουρκικαί, Χαρὰμ καὶ Χαλάλ, ἀλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ τὸ λ ἐτράπη εἰς ν.
(7) σσουλιὰ = σκυλιά.

SISMANOGLIO MEGARO

33. Η ΑΠΑΤΗΘΕΙΣΑ

[Ἔν]ας γουρὸς κόρην ἀγαπᾷ χρόνους δεκατεσσάρους,
ξοδιάντζει πύργον τὸ φλουρὶ τσαὶ πύργον τὸ λαγάρι,
λόγον ἀπὸ τὰ χείλη της δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ·
Τσ' ὁ μαῦρός του τὸν ἐρωτᾷ, τσ' ὁ μαῦρός του τοῦ λέγει·
« Ἄμε σπεῖρε 'ς τὸν σταῦλό μου ἐννηὰ μόδια κλιθάρι,
νὰ σ' ἁρμηνέψω νὰ σοῦ 'πῶ τὴν ἀγαπᾷς νὰ 'πάρῃς.
Μὴ λυπηθῇς τὰ γένεια σου τσαὶ βάλε ξύρισέ τα,
μὴ λυπηθῇς τὸ μάλαμμα τσαὶ βάλε καϊνέτα (1).
Ἔβγαλε τσαὶ τὰ ροῦχά σου τσαὶ φόρεσε γυναίκεια,
πάρε βελόνην τσαὶ κλωστὴ τσ' ἄμε 'ς τὴ γειτονειά της,
τσαὶ 'ρώτα ταῖς γειτόνισσαις τσαὶ ταῖς συντρόφισσαίς της.
« Εἴδετε 'δῶ τὴν 'Αρετή, εἴδετε 'δῶ τὴν κόρη ; »
Ἡ 'Αρετὴ σὰν τ' ἄκουσε πολλὰ τῆς καλοφάνη.
Σὺν πέντε 'πήδα τὰ σκαλιὰ τσ' ἐξῆντα καταβαίνει,
τσ' ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἁρπᾷ τσ' ἐπάνω τὴν ἐπαίρνει·
'ς ἕνα πλουμὶν ἐκάτσανε τσ' ἕνα σκοπὸν ἐλέγαν.
Σὰν ἤρχιζε τσ' ἐβράδυαζε τσαὶ νὰ σιγοβραδυάζῃ,
ἡ κόρη ἀνεστέναξε τσαὶ βαργειανεστενάντζει.
« Κόρη, πῶς ἀνεστέναξες ; τσαὶ βαργειαναστενάντζεις ;
ἐσὺ γομάρι (2) δὲν κρατεῖς, βουνὶ δὲν ἀναιβάντζεις ».
« Μακάρ' ἀναίβαινα βουνί, νὰ 'κράτουν τσαὶ γομάρι,
μὰ εἶν' τὸ σπίτι μας μακρυὰ τσαὶ ποῦ θὰ πά' νὰ μείνω ; »
« Ἐμεῖς νὰ μείνωμεν τὰ δυὸ ἀπάνω 'ς ἕνα στρῶμα ».
Μὰ μέσα τὰ μεσάνυχτα 'ς τοῦ ὕπνου τὰ κολάτσα·
« Γιὰ ξύπνησε, συντρόφισσα, γιατὶ ὄνειρον εἶδα·

(1) καϊνέτα = περιλαίμιον.
(2) γομάρι = φορτίον.

τὰ σέλινα 'σελίνιντσα (1), τὰ πράσα 'πρασολόγουν (2) ».
« Τὰ σέλινα 'ντα σοῦ 'λέγα, τὰ πράσα 'ντὰ σοῦ 'μίλουν ;
τὰ πράσινα τριαντάφυλλα ὄντα σὲ 'γλυκοφίλουν ; »
« Ἐγέλασές με, σσύλου (3) γυιέ, τσ' ἔλα νὰ 'βλογηθοῦμε ».
« Νὰ 'φίλουν, νὰ 'παντρεύγουμουν, ν' ἀγάπουν νὰ 'βλογούμου·
ἐ (4) νά 'χω κάθε χώραν τρεῖς, τσαὶ κάθε κάστρον πέντε,
τσαὶ 'ς τὴν Κωνσταντινούπολιν νά 'χω σαράντα πέντε ».

34. Ο ΕΠΙΤΥΧΩΝ

Ἄ[ε]τὸς περνᾷ περαστικὸς 'ς τὰ δάση ἀποκάτω,
τσαὶ τσηλαδεῖ θλιβιτερὰ τσ' ἡ Πέρδικα 'τσιμᾶτο.
« Ξύπνησε, πετροπέρδικα, 'ποῦ τσελαδῶ γιὰ 'σένα ».
« Ἀκούγω σε, χρυσέ μ' ἀ[ε]τέ, πῶς τσηλαδεῖς γιὰ 'μένα,
τὸ πέτασμα σου γροίτσησα, τσαὶ γνώρισα τσ' ἐσένα ».
« Ἄμαντις (5) σάν μ' ἐγνώρισες, γι' ἄντα δὲν μὲ λυπᾶσαι ;
νὰ 'γγίσῃς τὰ φτερούλια μου ἦντα κακὸ φοβᾶσαι ; »
« Ἂν 'γγίσω 'γώ, χρυσέ μ' αἐτέ, δὲν σὲ κακοπικραίνω,
'ποῦ μὲ τὰ λόγια σφάντζω σε καὶ πάλιν δὲν χορταίνω ».
« Τὸ κρῖμά μου νὰ σοῦ γενῇ λιθάρι νὰ σκοντάψῃς,
τὰ λόγια μου νὰ 'θυμηθῇς νὰ βαργειανεστενάξῃς ».
« Δὲν ἤσουν σὺ ποῦ μοῦ 'λεγες ἂν δὲ σὲ 'δῶ ποθαίνω,

(1) 'σελίνιντζα (τὰ σέλινα) = ἐκαλλιέργουν.
(2) 'πρασολόγουν (τὰ πράσα) = ἐσύναζον.
(3) ἐγέλασές με, σσύλου γυιέ = μὲ ἐγέλασες, σκύλου υἱέ. Τὸ κ ἐνίοτε τρέπεται εἰς σ, ὡς τὸ Σκύλος Σσύλου, τὸ Σχοινίον Σσοινίον, ὁ Σχῖνος Σσῖνος κτλ.
(4) ἐ = ἀντὶ τοῦ ἤθελα· ἐ νά 'χω = Ἤθελα νὰ ἔχω.
(5) Ἄμαντις = λοιπόν.

τσαὶ τώρα πορπατεῖς τσαὶ λὲς ποῦ σέ 'δα, ποῦ σὲ 'ξέρω ; ».
Μαλαμματένιε μου σταυρέ, τσαὶ 'γκόλφι (1) τοῦ Δεσπότη,
ἐσύ 'σαι ἡ ἀγάπη μου ὑστερικὴ τσαὶ πρώτη.

---

35. Ο ΧΑΡΩΝ

'Ο Κωνσταντῆς τσ' 'Αλεξάνδρος, τσ' ὁ 'Αλεξανδρειωμένος
σίδερο πύργο 'χτίσανε νὰ μὴ τοὺς εὕρ' ὁ Χάρος.
Τσαὶ 'τσεῖ 'ποῦ τὸν ἐχτίζανε ἐκάτσανε νὰ φᾶνε,
βλέπουν τὸν Χάρον τσ' ἤρχετο 'ς ἄλογον καββαλλάρη.
« Κάτσε νὰ φᾷς, κάτσε νὰ πγιῇς, κάτσε νὰ ξεφαντώσῃς ».
« 'Εγὼ δὲν ἤρτα γιὰ φαγί, μηδὲ νὰ ξεφαντώσω,
μόν' ἦρθα γιὰ τὸν Κωνσταντῆ νὰ πάρω τὴν ψυχήν του ».
« Ἔλα παρασαρτάρησε τσ' ὄγιος νιτσής' ἂς πάρῃ ».
Παρασαρτᾷ ὁ Χάρωντας πάει σαράντα σκέλια,
παρασαρτᾷ ὁ Κωνσταντῆς πάει σαράντα πέντε.
« Ἔλα παρασαλέψωμεν τσ' ὄγιος νιτσής' ἂς πάρῃ ».
Παρασαλεύγ' ὁ Κωνσταντῆς ρίχτει τὸ Χάρο κάτω.
'Ο Χάρος ἦτο πονηρὸς τσ' ἀφ' τὰ μαλλιὰ τὸν πιάνει.
« Ἄφης με, Χάρ', ἀφ' τὰ μαλλιὰ τσαὶ πγιάσ' με ἀφ' τὸ χέρι,
τσαὶ δεῖξέ μου τὸ μέρος σου νὰ πάγω μοναχός μου ».
« Νὰ δῇς ἐμὸν τὸ μέρος μου τρομάρα θὰ σὲ πιάσῃ,
'ποῦ 'ν' ἀπὸ μέσα σκοτεινὸ τσ' ἀπό 'ξω 'ραχνιασμένο·
μὲ τῶν ἀντρῶν τῆς τσεφαλαῖς τό 'χω ἐγὼ χτισμένο
μὲ τῶν κοπέλλων τὰ μαλλιὰ τὸ ἔχω 'σκεπασμένο.

---

(1) 'γκόλφι = ἐγκόλπιον.

36. ΤΟ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟ

Σαράντα ῥάφταις κάθουνταν τσαὶ 'ξῆντα δύο καρφάδες,
τσ' ἕνα μικρὸ ῥαφτόπουλο 'ποῦ τραγουδεῖ τσαὶ 'λέγει·
« Καββάδι (1) μ' ' ὁλοπλούμιστο τσαὶ χρυσοκεντημένο,
ἂς ἦτο νὰ σὲ 'σήκονα νὰ 'φίλουν τὴν τσυράν σου (2).
« Γιὰ 'δέ το τὸ ῥαφτόπουλο λόγια 'ποῦ συντυχαίνει ! (3)
ἂν δὲ 'πῶ τοῦ μάστορη ῥώγα νὰ μὴ σοῦ δώσῃ ».
« Τσαὶ πῶς θὰ 'πῇς τοῦ μάστορη ῥώγαν νὰ μὴ μοῦ δώσῃ ;
λέγω τσ' ἐγὼ τοῦ βασιλὲ πῶς εἶσαι 'γκαστρωμένη ».
« Τσαὶ πῶς θὰ 'πῇς τοῦ βασιλὲ πῶς εἶμαι 'γκαστρωμένη,
ποῦ 'μὲ ἥλιος δὲν μὲ βλέπει τσ' ἄνεμος δὲν μὲ δέρνει ; »

---

37. Η ΑΠΙΣΤΟΣ

'Σ τὴν παρακάτω γειτονειὰ 'ς τὴν παρακάτω ῥούγα (4)
μιὰ λυγερὴ 'τσοιμούντανε 'ς τ' ἀντρός της ταῖς ἀγκάλαις.
Ὅλο τ' ἀντρός της ἔλεγεν, ὅλο τ' ἀντρός της λέγει·
« Βαργειὰ τσοιμᾶσαι, Κωνσταντῆ, ὕπνον βαρὺν 'ποῦ κάμνεις,
τσαὶ τὰ καράβια 'ρμένισαν τσ' ἡ συντροφιά σου πάει ».
« Πολὺ μὲ βιάζεις, λυγερή, πολὺ μὲ βιάζεις, κόρη,

(1) καββάδι. Γυναικεῖόν τι ἔνδυμα.
(2) τσυράν σου = κυρίαν σου.
(3) συντυχαίνει = ὁμιλεῖ, λέγει.
(4) ῥούγα = ἡ ὁδός, ἡ διαχωριζομένη εἰς τρεῖς διευθύνσεις, ἡ κοινῶς καλουμένη τρίστρατον.

κανένα ἄλλον ἀγαπᾷς τσ' ἄλλον θέλεις νὰ πάρῃς ».
ὁ Κώστας καββαλίτσεψε τσαὶ πά' δυὸ ὥραις δρόμο·
τὸ καλαμάρι ξέχασε, γύρισε νὰ τὸ πάρῃ,
'βρίσκει ταῖς πόρταις του κλεισταῖς, βαργειὰ μανταλωμέναις,
'βρίσκει τσ' αὐτὴν τὴν 'Αρετὴν ὅπου τσοιμᾶται μ' ἄλλον.
« Σήκω ἀπάνω, λυγερή, νὰ 'δοῦμε ποιός σ' ἀρέσει ; »
Σηκώθητσε ἡ λυγερὴ τσ' εἶπεν τὴν ὄρεξί της·
« Εἰς τὴν ἀντρειά, 'ς τὸν πόλεμον ἄξιος ἡ ἀφεντειά σου,
'ς τὸ φίλημα, 'ς τ' ἀγκάλιασμα ἄξιος ἡ ἀφεντειά του ».
'Βγάζει τσ' ἐκεῖνος τὸ σπαθὶ λιανὰ λιανὰ τὴν κάμνει.
Εἶδες κορμὶ ἀντζελικό, γυναῖκα δίχως πίστι ;

---

38. Η ΑΣΤΟΡΓΟΣ ΜΗΤΗΡ

Μιὰ 'γκαστρωμένη 'θέριζεν ἕνα κοντὸ σιτάρι.
'Εθέριζεν, ἐδρόμιαζεν, ἔδενε τσαὶ 'κουβάλιε,
τσ' εἰς τὸ δεμάτ' ἀκούμπησε χρυσὸν ὑγιὸν τὸν κάμνει,
τσ' εἰς τὴν ποδιά της τὸν ἁρπᾷ τσαὶ πά' τὸν ρεμματίσῃ (1).
Μιὰ πέρδικα τῆς ἀπαντᾷ, τσ' ἡ πέρδικα τῆς λέγει·
« Μωρὴ σκύλα, σκύλ' ἄνομη, σκύλα γεβεντισμένη,
ἐγὼ 'χω δεκοχτὼ πουλιὰ τσαὶ πάσχω νὰ τὰ θρέψω,
τσαὶ σ' ἔχεις τὸν χρυσὸν ὑγιὸν τσαὶ πᾶ' τὸν ρεμματίσῃς ; »

---

(1) ρεμματίσῃ (τσαὶ πά' τὸν) = νὰ ρίψῃ εἰς τὸ ρεῦμα.

39. Η ΚΑΤΑΡΩΜΕΝΗ

'Σ τὴν παρακάτω γειτονειὰ τσαὶ 'ς τὴν ἀπάνω βρύση
ἐτσεῖ 'κάθετο μία γρηὰ τσ' εἶχεν ἕνα κορίτσι,
τσ' εἶνε πουλὶ κακό, πουλὶ 'ς τὰ σίδερα δεμένο,
κορίτσι κρυφογκάστρωτο τσαὶ κρυφογκαστρωμένο.
« 'Εγὼ τοὺς μῆνές σου μετρῶ 'ποῦ εἶσαι 'γκαστρωμένη ».
Μάη μου, μάγεψέ μού τον τὸν νηὸν ὅπου μ' ἐγάπαν,
τσαὶ τώρα μ' ἀπαρνήστητσε σὰν καλαμιὸ 'ς τὸν κάμπον·
βάλλει φωτιὰ 'ς τὸν καλαμιὸ τσ' ἀπομαυρίζ' ὁ κάμπος.
Μάη μου, μάγεψέ μού τον τὸν νηὸν ὅπου μ' ἐγάπαν
σὰν τὸ γυαλὶ νὰ ραϊστῇ, σὰν τὸ τσερὶ νὰ λυώσῃ,
δέκα γιατροὶ νὰ τὸν βαστοῦν τσαὶ δέκα μαθητάδες
τσαὶ δεκοχτὼ γραμματιτσοὶ νὰ γράφουν τοὺς γιαράδες (1)·
ἔχω τσ' ἐγὼ λινὸ πανὶ σαράντα πέντε πῆχες
δέκα νὰ βάλω γιὰ ξαντό, ταῖς πέντε γιὰ φιτίλια,
τσαὶ τ' ἄλλο τ' ἀποδέλοιπο νὰ τὸν ἐσαβανώσουν».

---

40. Ο ΔΙΓΕΝΗΣ

'Εδῶ τραπέζι ὄμορφο μὲ καμοχὰ 'στρωμένο,
ἄρχοντες τρῶσι, πίνουσι, τρῶσι, παραδιαβάζουν·
μὰ 'κεῖ 'ς τὸ φᾷ καὶ 'κεῖ 'ς τὸ πγεῖ ἀθθιβολὴν (2) ἐσύραν,
ἀθθιβολὴν παραβολὴν

(1) γιαράδες = πληγάς.
(2) μὰ 'κεῖ 'ς τὸ φᾷ καὶ 'κεῖ 'ς τὸ πγεῖ ἀθθιβολὴν ἐσύραν = ἀλλὰ καθ' ἣν ὥραν ἔτρωγον καὶ ἔπινον ἀνέφερον λόγον, συνδιάλεξιν.

ἀπάνω γιὰ τῆς ὄμορφαις καὶ γιὰ τῆς μαυρομμάταις.
Ὁ Διγενὴς ἐπρότεινε :
« Ἐμόνα ἡ Καλήτσα μου κ' ἐμόνα ἡ Καλή μου
τριανταφυλλάκι εἶν' καὶ ἀθθεῖ, μῆλο 'ν' καὶ μυρίντζει ».
« Ἐμπρός σου παίντζει καὶ γελᾷ κι' ὀπίσω σου δανείντζει ».
Γρόσα 'χω κι' ἂς δανείζῃ, τὰ γρόσα 'χω κι' ἂς δανείντζῃ ».
« Νὰ δάνειντζεν τὰ γρόσα σου ἦταν τιμὴ 'δική σου,
μὰ σοῦ δανείντζει τὸ φιλὶ κι' εἶν' ἐντροπὴ δική σου ».

---

41. Ο ΓΑΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΚΩΝ

— Πεντε Ποντικοὶ τσαὶ τέσσαρες Νυφίτσαις
γάμο κάμανε 'ς τοῦ Κούνουπα τὸ σπίτι,
νά τσ' ὁ Μέρμηγκας μὲ τὸν μπαλτᾶ 'ς τὸν ὦμο.
— Πάρτε με τσ' ἐμέ.
— Σκάσε, πειρασμέ !
— Νά τσ' ἡ Κόρυζα μὲ τὸ παληὸ τὸ μέστι (1).
— Πάρτε με τσ' ἐμὲ βάλσι γιὰ νὰ χορέψω.
— Πάρτε με τσ' ἐμέ.
— Σκάσε, βρωμερέ !
— Νά τσ' ἡ Μέλισσα τσ' ἤτονε πλουμισμένη (2).
— Πάρτε με τσ' ἐμὲ κολύτσα νὰ πλουμίσω (3).
— Δὲν σὲ θέλομεν ἐσέ.

(1) μέστι = λεπτὸν ἐκ δέρματος σανδάλιον, ὅπερ φοροῦσιν οἱ Τοῦρκοι ἀντὶ περιποδίων.
(2) πλουμισμένη = κεντημένη, στολισμένη, πεποικιλμένη,
(3) κολύτσα νὰ πλουμίσω = κολύκια νὰ ποικίλω, νὰ στολίσω.

— Σκάσ', ἀντζυλερέ (1).
— Νά τσ' ἡ Ἀλεποῦ μὲ τὴν μακρυὰν οὐρά της
— Πάρτε με τσ' ἐμὲ τὸ φοῦρνο νὰ σκουπίσω.
— Δὲν σὲ θέλομεν ἐσέ.
— Σκάσε, πειρασμέ!

---

42. Ο ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΣ

— Ὅ,τι πρᾶγμα μισεῖς ἐσὺ εἰς ἄλλον μὴν τὸ κάμῃς.
— Δὲν τὸ καλοκατάλαβα· γιὰ ξαναπέ το πάλι.
— Ὁ γυιός σου νὰ μὴ σὲ τιμᾷ τὸ θέλεις ἐσὺ τώρα ;
— Ὁ γυιός μου νὰ μὴ μὲ τιμᾷ, τσαὶ τὸ χωρεῖ ἡ χώρα ;
— Τὸ λοιπὸ τσαὶ σὺ νὰ τιμᾷς τοὺς γονειούς σου,
μητέρα τσαὶ πατέρα σου ὡς δεύτερους θεούς σου.
Ἀμὲ τὸ θέλεις νὰ ἐλθῇ κανεὶς νὰ σὲ σκοτώσῃ ;
— Καὶ τίς ποτὲ τὸ 'θέλησε ; Ὁ Θεὸς νὰ μὴ τὸ δώσῃ.
— Νὰ μὴ φονεύσῃς μήτ' ἐσὺ ἄνθρωπον 'ς τὸν τσαιρό σου,
οὐδὲ τσ' αὐτόν, ὦ ἀδελφέ, τὸν πγιὸ μεγάλ' ὀχτρό σου.
Τὴν δὲ γυναῖκά σου κανεὶς ἢ τσαὶ τὴ θυγατέρα
νὰ τὴν 'τροπιάσῃ τὸν μισεῖς ;
— Μπά, ναί, τσαὶ ζγῆ μιὰ 'μέρα ;
— Ποτὲ γυναῖκα ἀλλονοῦ λοιπὸν νὰ μὴν 'τροπιάσῃς
ἢ κόρην ἢ κοπέλλαν οὐδὲ νὰ τὸ λογιάσῃς.
— Νὰ ψευδομαρτυρήσουν ἀγαπᾷς γιὰ 'σένα ;
— Ὄχι.
— Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς οὐδὲ σὺ διὰ κανένα.
— Δὲν θέλεις νὰ μή σ' ἀδικοῦν ;

(1) ἀντζυλερέ = ὁποῦ ἔχεις ἀγκύλην, κέντρον.

— Ὄχι.
— Τσ' ἐσὺ μὴν ἀδικᾷς.
— Θέλεις το νὰ σὲ μισοῦν ;
— Ὄχι.
— Τσ' ἐσὺ μὴν ἐμισεῖς.
— Τί καλὸς λόγος 'ποῦν' αὐτὸς τσ' εὔκολος, 'ς τὸ Θεό μου,
καὶ δὲν τὸν ἄκουσα ποτὲ ἔτσι εἰς τὸν τσαιρόν μου.
Εἰπέ τον ἄλλην μιὰν φοράν, εἰπέ τον, ὦ, νὰ τζήσῃς.
« Ὅ,τι πρᾶγμα μισεῖς ἐσὺ εἰς ἄλλον μὴν ποιήσῃς ».
— Στάσου νὰ 'πάγω τσ' ἔρχομαι, πάλι θέλω γυρίσω.
Ὤ ! μὴ πηγαίνεις τσαὶ διατί θέλω νὰ σοῦ 'μιλήσω
γιὰ νὰ τσηρύξω πανταχοῦ τὸν λόγον σου ἐτοῦτον
τσαὶ θὰ τὸν λέγω εἰς πολλοὺς ἐτοῦτόν σου τὸν πλοῦτον.

---

43. Ο ΚΑΤΗΧΩΝ

— 'Ακούσατε, Χριστιανοί, ἀκούσατε ! νὰ ζγῆτε.
Ὅ,τι πρᾶγμα μισεῖτε σεῖς εἰς ἄλλον μὴν ποιεῖτε,
ὅλοι εἰς τὸν παράδεισον ἂν θέλετε νὰ πᾶτε
τσαὶ τιμημένα τσαὶ ἐδῶ 'ς τὸν κόσμον νὰ περνᾶτε.
Εὔκολον λόγον κάμνετε, δὲν ἔχει δυσκολίαν·
δὲν εἶνε καλογεριτσή, δὲν εἶνε ἀγρυπνία.
Ὅ,τι κακὸν μισεῖτ' ἐσεῖς εἰς ἄλλον μὴν ποιεῖτε,
τσαὶ ὅ,τι θέλετε γιὰ 'σᾶς εἰς ἄλλον ἐνεργεῖτε,
τοῦτο καλὰ νοήσετε, καλὰ κτηθήσατέ το (1),
τσαὶ εἰς τῆς πόρταις τῶν σπιτιῶν ἐπάνω γράψετέ το,
ἐμπαίνοντας, ἐβγαίνοντας διὰ νὰ τὸ θωρῆτε

(1) κτηθήσατέ το = ἀντιλήφθητε.

τσαὶ νὰ τὸ διαβάτζετε τσαὶ νὰ τὸ ἐνεργῆτε.
Εἶνε δὲ ἄλλη ἀπ' αὐτήν, εἶν' ἄλλη πγιὸ μεγάλη
ῥῆσις νὰ λέγῃ ἀλήθειαν ; Πιστεύγω δὲν εἶν' ἄλλη.
Ἐτοῦτα πρέπει βέβαια κἀνεὶς νὰ τὰ κτηθήσῃ
νὰ τὰ θυμᾶται πάντοτε νὰ μὴ παραστρατήσῃ,
νὰ τὰ βαστᾷ 'ς τὸν κόρφο του νὰ τὰ συχνοτσυτάντζῃ
βραδύ, ταχύ, νὰ τὰ θωρῇ τσ' ὅ,τι τοῦ λὲν νὰ κάμνῃ.

---

44. Η ΕΝΑΡΕΤΟΣ

Μέσα 'ς ἕνα περιβόλι
Δάφνη τσαὶ Μηλιὰ μαλλόνει.
— Δάφνη, μοῦ 'κοψες κλωνάρι.
— Ὄχι, μὰ τὸν Ἅγιο Γιάννη.
— 'Αμ' ἂν σοῦ 'κοψα κλωνάρι,
τὸ ποτάμι νὰ μὲ πάρῃ,
νὰ μὲ 'πάγῃ δύση, δύση
κάτω 'ς τοῦ Πασσᾶ τὴ βρύση.
— 'Πάγ' ἡ κόρη νὰ γεμίσῃ,
'πάγ' ἀγᾶς νὰ τὴν φιλήσῃ.
— Σήκωσ', κόρη, τὰ σαγιά σου (1),
μὴ λερώσῃς τὴν ποδιά σου.
— Ἂν λερώσω τὴν ποδιά μου,
τί σὲ μέλει 'σέν', ἀγᾶ μου ;
— Μέλει με 'τσαὶ λογαριάτζω
νὰ χηρέψῃς νὰ σὲ πάρω.

(1) σαγιά σου. Φόρεμα τουρκικόν, ὅπερ πιθανὸν ἄλλοτε νὰ ἔφερον καὶ αἱ 'Ορθόδοξοι, ὡς καὶ νῦν ἔτι φέρουσι γραῖαί τινες 'Αρμενίδες ἐν Κωνσταντινουπόλει.

SISMANOGLIO

— Κάλλια νὰ σὲ φά' τὸ φεῖδι,
πάρ' αὐτὸ 'ποῦ 'πες νὰ γείνῃ.
— Γίνου σύ, πουλί μου, φεῖδι
τσ' ἔλα φίλα με 'ς τὰ χείλη,
'ς τὸ λαιμὸ τσ' εἰς τὸ τραχῆλι.
— Πέφτω κάλλια 'ς τὸ γιαλὸ
νὰ μὲ φᾶνε τὰ 'ψαράτσια
τσαὶ τὸ ἁρμυρὸ νερό,
παρὰ σύ, κακὸ θεριό!

45. Η ΠΙΣΤΗ ΣΥΖΥΓΟΣ

Μιᾶς λυγερῆς πορπάτανε ὁ ἄντρας της 'ς τὰ ξένα
βαστᾷ κερὶ καὶ φέγγει του, ποτῆριν καὶ κερνᾷ τον.
Τόσα ποτήρια τὸν κερνᾷ, τόσα λόγια τοῦ λέγει·
« Μισεύγεις ἐσύ, Κωσταντῆ, κ' ἦντά μου παραγγέλλεις; »
« Ἂν λείπω 'μέραις, μὴν λουστῇς, καὶ μῆνες, μὴν ἀλλάξῃς,
ἂν λείπω καὶ τριαντὰ χρονιὰ 'ς τὴν μπόρτα μ' πᾷ νὰ κάτσῃς».
Κι' ἀπάνω 'ς τὰ τριαντὰ χρονιὰ καὶ 'ς τῆς τριάντα 'μέραις
ἡ κορη ἐνελέγισε (1) κ' εἰς τὸ νερὸν ἐπῆγε.
Ἐπῆρε τὸ χρυσὸ σταμνὶ καὶ τὴ χρυσ' ἀλυσίδα.
Ὁ ἄντρας της τὴν ἀπαντᾷ 'ς ἄλογο καββαλλάρης·
ἀπὸ μακρυιὰ τὴν ἐθωρεῖ κι' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγει·
« Ἐνέσυρε, κόρη μου, νερὸ νὰ πγιοῦν τὰ διψασμένα,
νὰ πγιῶ ἐγὼ κι' ὁ μαῦρός μου καὶ τὸ λαγωνικό μου ».
Σαράντα σίκλαις 'νέσυρε καὶ δὲν ἀνετραλίζει (2)

(1) ἐνελέγισε = ἐστενοχωρήθη.
(2) ἀνετραλίζει = καθ' ἑαυτὴν λέγει τι, παραπονεῖται.

καὶ 'ς τῆς σαράντα τέσσερης τὰ 'μάτια της σκουπίζει.
« Μπὰς καὶ λυπᾶσαι τὸ νερό; Ἐγὼ σοῦ τὸ πληρόνω·
θὰ σοῦ πληρώσω τὸ νερὸ ἀντάμα μὲ τὸν κόπο ».
« Δὲν κλαίγω 'γὼ γιὰ τὸ νερὸ μηδὲ κόπο λυποῦμαι,
μόνο κλαίγω τὸν ἄντρα μου, 'ποῦ λείπει τριάντα χρόνια ».
« Γιὰ 'πές μου τὰ σημάδια του κι' ἴσως τὸν ἐγνωρίσω ».
« Ψηλός, λιγνὸς ὡσὰν κι' ἐσέ, 'ς τῆς πράξαις τῆς 'δικαῖς σου ».
« Ἐχτὲς προχθὲς τὸν εἶδα 'γὼ 'ς τὸν ἄμμο 'ξαπλωμένο.
Εἶχε τὸν ἄμμο πάπλωμα, τὴν θάλασσα σεντόνι,
τὰ λιλαδάκια τοῦ 'γιαλοῦ εἶχενε προσκεφάλι
καὶ μοῦ 'φηκε παραγγελιὰ γυναῖκα νὰ σὲ πάρω ».
«Ποῦ νὰ καγῇ ἡ ἀγκάλη της ὅπου θά σ' ἀγκαλιάσῃ,
ποῦ νὰ καγῇ τὰ χείλη της ὁποῦ θὰ σὲ φιλήσῃ ».
Ὁ μαῦρος ἐγονάτισε κ' ἐπάνω τὴν ἐπῆρε.
« Ἀργυρὸ σεντουκάκι μου, κι' ἀργυροκλειδωμένο,
Ποῦ σ' ἄφηκα μὲ δυὸ κλειδιὰ καὶ σ' εὕρηκα μὲ δέκα ».

46. Η ΑΠΙΣΤΟΣ ΝΥΜΦΗ

Τὰ δυ' ἀδελφάκια τὰ καλὰ τὰ πόλλ' ἀγαπημένα
ἀντάμα φᾶν, ἀντάμα πιοῦν, ἀντάμα ξεφαντόνουν,
ἀντάμα καὶ τοὺς μαύρους των 'ς ἕναν σταῦλον τοὺς δένουν.
Μὰ σατανᾶς 'ποθέλησε νὰ τοὺς ἀποχωρίσῃ
κι' ἀγάπησεν ὁ νηάτερος τοῦ πρώτου τὴν γυναῖκα.
'Αγάπαν τον κι' ἀγάπαν την χρόνους δεκατεσσάρους·
μὰ μιὰ Λαμπρή, μιὰ Κυριακή, μιὰ 'πίσημην ἡμέρα
'βγαίνει ἡ κόρ' ἀπ' τὸν λουτρὸν κι' ὁ νηὸς ἀπ' τὴν μπαρπέρη·

τότ' ἐποκότησε (1) ὁ νηὸς κι' εἶπέν της· « Ἀγαπῶ σε »·
« Σάν μ' ἀγαπᾷς, ἀντράδελφε, σκότωσ' τὸν ἀδελφόν σου ».
« Κι' ἦντα 'φορμὴ νὰ τοῦ 'βρω 'γώ, νύφη μ', νὰ τὸν σκοτώσω ; »
« Ἐσᾶς ὁ Θειὸς σᾶς ἔδωκε ἀμπέλια καὶ χωράφια·
καὶ διάλεγε καὶ μοίραζε, τὴν κάλλια μοῖρα πάρε·
ἐκεῖνος εἶν' ἀράθυμος, πάντα θὰ σοῦ 'μιλήσῃ ».
Πά' νὰ δέσῃ τὸν μαῦρό του κι' αὐτὸς δὲν τὸν ἀφίνει.
« Εὔχου, κάλ' ἀδελφάκι μου, γυναίκεια λόγι' ἀκοῦσες ».
« Ἐγ' ἀδελφὸν δὲν κάμνω πιά, μὰ νύφη κάμνω κι' ἄλλη ».
Βγάλει ἀργυρομάχαιρο καὶ πέρνει της τὸ κεφάλι.

47. Η ΑΣΠΛΑΓΧΝΟΣ

Μάνας υἱγιὸς ψυχομαχεῖ τσαὶ λὲν πὼς θ' ἀποθάνῃ.
Ἡ μάνα του τὸν ἐρωτᾷ τσ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει·
« Ἤντα 'χεις, γυιοῦκά μου, τσαὶ κλαῖς τσαὶ βαργειανεστενάντζεις ; »
« Μάνα μου, 'ς τὴν καρδιὰ πονῶ, μάνα μου, τσ' ἀποθαίνω ».
« Πάω νὰ πάρω τὸ γιατρὸ τσαὶ τὸν μισὲν τῆς χώρας ».
« Ἂς ἔρτ' ἡ κόρη 'π' ἀγαπῶ τσαὶ μπέρκι μου (2) νὰ 'γειάνω ».
Φεύγει ἡ μάνα, πά' ἐτσεῖ νὰ τὴν ἀνερωτήσῃ.
« Ἔλα, κόρη, 'ς τὸ σπίτι μου τσ' ὁ γυιούκας μου 'ποθαίνει ».
« Ἂν ἀποθάν' ὁ γυιούκας σου, παππάδες ἂς τὸν θάψουν,
τσαὶ τὰ μνημούργια ν' ἀνοιχτοῦν τσαὶ μέσα νὰ τὸν βάνουν ».
Φεύγει ἡ κόρη, πά' ἐτσεῖ, 'βρίσκει τον 'ς τὴν λατέρα (3)
τσαὶ ξεστσεπάτζει γιὰ νὰ 'ῇ (4), εὑρίσκει τον τσ' ἐγέλα.

(1) ἐποκότησε = ἐτόλμησεν, ἀπεφάσισεν.
(2) μπέρκι μου = ἴσως. Ἡ λέξις τουρκική (μπέλκι).
(3) λατέρα = νεκροκράββατον.
(4) γιὰ νὰ 'ῇ = διὰ νὰ ἰδῇ, παρατηρήσῃ.

« Γιὰ 'δέτεν τοῦ μαργιόλλ' ὁ γυιὸς μιὰ μαργιολλιὰ 'ποῦ 'ξέρει,
ὅταν μὲ 'δῇ τσ' ἓν τοῦ 'μιλῶ νὰ πέφτῃ ν' ἀποθαίνῃ ».

48. Η ΚΑΚΟΛΟΓΙΑ

Ὁ νηὸς κ' ἡ νηὰ δικάζονται ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Ὁ νηὸς ἐγύρεψε φιλὶ κ' ἡ κόρη δακτυλίδι.
« Θαρρεῖς πῶς εἶμαι χρυσοφός (1), νὰ κάμνω δακτυλίδια,
νὰ τὰ μοιράζω 'δῶ κ' ἐκεῖ σὰν μῆλα, σὰν ἀπίδια ; »
« Θαρρεῖς κ' ἐμὸν ἡ μάνα μου πὼς μ' ἔκαμε γιὰ 'σένα ;
μ' ἐγέννησε γιὰ ἄλλονε, καλλίτερον 'πὸ 'σένα ».
« Τὴν μάνα σου τὴν μάγισσα ῥακὶ θὰ τὴν ποτίσω,
νὰ πέσῃ ν' ἀποκοιμηθῇ, νὰ 'μπῶ νὰ σὲ φιλήσω ».
« Καὶ τὸ ῥακί, ῥακὶ τὸ λὲν καὶ τὸ γυαλὶ ποτῆρι,
μὰ 'μένα ἡ μανοῦλά μου ποσῶς ῥακὶ δὲν πίνει ».
« Ὅσα φτερά 'χ' ἡ πέρδικα κ' ὅσα φτερά 'χ' ἡ κότα
τόσαις φοραῖς σ' ἐφίλησα 'ς τοῦ Καταργοῦ τὴν πόρτα ».
« Ἔτσι νὰ φᾷς καὶ τὸ ψωμί, ἔτσι νὰ τὸ χορτάσῃς,
ἂν ἴσως 'ξέρω 'γὼ ποτὲ τὸ χέρι μου νὰ πγιάσῃς ».
« Ἐγὼ τό 'φαγα τὸ ψωμὶ κ' ἐψωμοχόρτασά το·
ἐννηὰ φοραῖς σ' ἐφίλησα 'ς τὰ χείλη σ' ἀποκάτω ».
« Ἔτσι νὰ βόσκῃς πρόβατα καὶ χοίρους πέντε δέκα
καὶ σύ, κατακακόμοιρε, δὲν εἶσαι γιὰ γυναῖκα ».
« Ἐγὼ πρόβατα 'βόσκησα καὶ χοίρους πέντε δέκα
ἐννηὰ κορίτσια 'φίλησα καὶ μὲ τὰ 'σένα δέκα ».

(1) χρυσοφός = χρυσοχόος.

49. Ο ΝΕΚΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

Μάνα, 'ποῦ τοὺς ἐννέα γυιοὺς καὶ μὲ μιὰν θυγατέρα
προξενητάδες ἤρτασι ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα.
« Μάνα μ', ἂς τὴν παντρέψωμεν τὴν 'Αρετὴ 'ς τὰ ξένα ».
« Ἐν(1) τὴν πατρεύω, γυιέ μου, 'γὼ τὴν 'Αρετὴ 'ς τὰ ξένα.
ἂν ἔρτῃ θλῖψις ἢ χαρά, ποιὸς θὲ νὰ μοῦ τὴν φέρῃ ; »
« Βάλλω τὸν οὐρανὸν κριτήν, τὸν Ἥλιον μάρτυρα,
ἂν ἔρτῃ θλῖψις ἢ χαρά, ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν φέρω ».
Μά 'ρτεν ὁ χρόνος δύσορτος(2) κ' ἐννη' ἀδελφοὶ 'πεθάναν.
'Σ ὅλα τὰ μνήματα 'κλάνιγε καὶ 'ς ὅλα 'μυργιολόγα,
'ς τοὺ Κωνσταντίνου τὸ μνημειὸ ἤβγαλεν τὰ μαλλιά της.
« Τοῦτο εἶν' 'ποῦ 'λες(3), Κωνσταντῆ, τοῦτο εἶν' 'ποῦ διγοῦσες(4),
ἂν ἔρτῃ θλῖψις γιὰ χαρὰ ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν φέρω ; »
Φεύγει καὶ πά' καὶ 'βρίσκει την εἰς τὸν χορὸν κ' ἐκράτει.
« Ἔλ', 'Αρετή, νὰ φύγωμεν κι' ἡ μάνα σου σὲ θέλει ».
« Ἂν εἶνε θλῖψις γιὰ χαρά, νὰ βάλω τὰ καλά μου ».
« Ἔλ', 'Αρετή, νὰ φύγωμεν καὶ ἤσου καθὼς εἶσαι ».
'Σ τὸν δρόμον 'ποῦ πηγαίνασι 'ς τὸν δρόμον 'ποῦ λαλοῦσαν
ἀκοῦν πουλιὰ καὶ κηλαδοῦν, ἀκοῦν πουλιὰ καὶ λέσι·
« 'Αλλοί ! κρῖμα 'ς τὴν 'Αρετὴν πὼς εἶν' ἀποθαμένη ».
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, Κωνσταντῆ, ἤντα 'ν' ταῦτα ποῦ λέσιν; »
« Ταῦτα 'ν' πουλάκια τῆς αὐγῆς κι' ὅ,τι τῶν διόξῃ λέγουν ».
'Αμπὸς ἐγιαναστέψανε (5) 'ς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρταν,

(1) Ἐν = δέν.
(2) δύσορτος = βίσεκτον (ἔτος), ὅπερ ὁ λαὸς θεωρεῖ κακὸν οἰωνόν.
(3) 'λες = ἔλεγες, ὑπέσχεσο.
(4) 'διγοῦσες = διηγεῖσο, ἀνέφερες, ὑπέσχεσο.
(5) 'Αμπὸς ἐγιαναστέψανε = καθὼς προσήγγισαν· ἡ λέξις εἶνε τουρκική. Για νασμὰκ = πλησιάζειν, προσεγγίζειν.

SISMANOGLIO

« Ἄμ', 'Αρετή, 'ς τὸ σπίτι μας νἄμπω νὰ προσκυνήσω ».
« Νἄμπω κ' ἐγώ, βρὲ Κωνσταντῆ, νὰ κάμω τὸν σταυρόν μου ; »
« Ἄμ', 'Αρετή, 'ς τὸ σπίτι σας, ἄμε 'ς τὰ γονικά σου,
κ' ἐμὸν ἐδῶ 'ν' τὰ σπίτια μου, ἐδῶ 'ν' τὰ γονικά μου ».
Φεύγει καὶ 'πά' 'ς τὰ σπίτια των κλιαμμένη, βρουχισμένη·
« Ἔλα, μάνα μου, ἄνοιξε κι' ἡ 'Αρετή σου ἦρτε ».
« Ἄμε, Χάρε, εἰς τὸ καλὸν κι' ἄλλον κανέν' δὲν ἔχω,
κ' ἐμὸν ἡ 'Αρετοῦλά μου εἶνε μακριὰ 'ς τὰ ξένα,
καὶ τῶν ἐννιὰ τὰ κόλλυβα 'ς ἕνα σικλὶν τὰ 'ψήνω·
κι' ἂν εἶν' ἡ 'Αρετοῦλά μου, κι' ἂν εἶν' ἡ 'Αρετή μου,
νὰ 'δῶ τὸ δακτυλίδιν τ' ἀρραβωνιαστικοῦ της ».
Ἄνοιξε πόρτα κι' ἤμπανε, 'λιγώθηκε καὶ πέφτει.
'Αποθαμμένη 'βρέθηκε 'ς τῆς μάνας της τὰ χέρια.

50. ΤΟ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

Ἕνα μικρὸ Φραγκόπουλο μιανοῦ μεγάλ' ἀφέντου
'Ρωμηοῦ κόρην ἀγάπησε, 'Ρωμηοῦ κόρην γυρεύει.
'Η κόρ' ἀπὸ τὸν φόβο της κι' ἀπὸ τὴν ἐντροπή της
ρίχτει τὰ ὄρη 'πίσω της καὶ τὰ βουνὰ 'μπροστά της.
'Η τύχη της τὴν ἔβγαλε 'ς τ' 'Αγιοῦ Γεωργιοῦ τὴν πόρτα.
« Ἄγιε μου Γιώργι', σῶσέ με ἀφ' τοῦ Φράγκου τὰ χέργια,
νὰ φέρω μάτσους τὰ κεριὰ κι' ὀκάδες τὸ λιβάνι,
μ' ἕνα βουβαλοτούλουμο νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι ».
'Εσχίσανε τὰ μάρμαρα καὶ 'μπαίν' ἡ κόρη μέσα
καὶ τὸ Φραγκόπουλο τ' ἀκού', φεύγει νὰ πά' τὴν εὕρῃ.
« Ἄγιε μου Γιώργι', κ' εὑρέ μου τὴν κόρην ὅπου 'γάπουν,
νὰ σὲ καπνίσω μάλαγμα, νά σ' ἀσημώσ' ἀσῆμι,

νὰ κάμω τὰ στεφάνια σου ὅλο μαργαριτάρι,
νὰ βαπτισθῶ 'ς τὴ χάρι σου νὰ 'βγάλω τ' ὄνομά σου».
'Εσχίσανε τὰ μάρμαρα κι' ἐβγαίν' ἡ κόρη ἔξω
κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὴν ἀρπᾷ, 'ς τὸ σπίτι του τὴν πά',
κι' ἡ κόρη 'πηλογήθηκε τ' ἁγιοῦ Γιωργιοῦ τοῦ λέγει·
« Δὲν εἶδα ἄγιον δίγνωμον σὰν καὶ σέ, "Αγι' Γιώργι',
νὰ παραδίδῃς τὴν 'Ρωμηὰν εἰς τοῦ Φραγκοῦ τὰ χέργια».

---

51. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

'Απέθανε 'Αντρόνικος κι' ἀφῆκεν ἀντρειωμένο,
ἀφῆκε καὶ τὴν 'Αρετοῦ τριῶν ἡμερῶν λουχοῦσα·
τῆς ἔφηκε καὶ 'λίγο χρηὸς ἐννηὰ χιλιάδες γρόσα
τῆς ἄφηκε καὶ γιὰ νὰ ζῇ χίλ' ἐργατῶν ἀμπέλι.
« 'Αμπέλι μου πλατόφυλλο καὶ καιροδουλεμένο (1),
ἦρταν οἱ χρηοφελέταις μου τ' ἄσπρα των νὰ γυρέψουν·
γῆ τ' ἄσπρα των νὰ δώσωμεν γῆ μέσ' 'ς τ' ἀμπέλι μπαίνουν».
« "Ας μὲ κλαδέψουν ἄρχοντες καὶ ἐργάταις παλληκάρια,
κι' ἂς μὲ βλαστολογήσουνε (2) τρί' ἀπάρθενα κορίτσια
καὶ τὸ τσαμπὶ (3) τὸ ἀπότσαμπο τὸ χρέος θὲ νὰ 'βγάλῃ».
Μὰ τὸ παιδὶν ἐμίλησε ἀφ' τῆς μάνας τὰ χέρια·
« Τῆς μάνας μ' τὰ δανείσετε κ' ἤρτετε νὰ ζητῆτε;
'Αφέντης μ' (4) εἶχε τὸ κλειδὶ κι' ἡ μάνα τὴν κασέλλα·

(1) καιροδουλεμένο = πρὸ πολλῶν ἐτῶν κεκαλλιεργημένον.

(2) βλαστολογήσουνε. Τὰ ἄνω μέρη τῶν κλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκκόπτουσιν ἐπίτηδες ἵνα ἐνδυναμόνωνται τὰ λοιπὰ μέρη. Τὸ ῥῆμα εἶνε βλαστολογῶ.

(3) τσαμπί. Τὰ μετὰ τὸν τρυγητὸν μένοντα ἐπὶ τοῦ κλήματος σταφύλια, τὰ ὁποῖα μετὰ 15 ἢ 20 ἡμέρας τρυγῶσιν.

(4) 'Αφέντης μου = ὁ πατήρ μου.

ἀμέτε φέρτε τὸ κλειδὶ κι' ἀνοῖξτε τὴν κασέλλα
κι' ὅσα φλουριὰ κι' ἂν εὕρετε ὅλα ἐπάρετέ τα».

---

52. ΟΙ ΠΟΝΤΙΚΟΙ

Πέντε ποντικοὶ μουζοῦροι
κι' ἄλλοι τρεῖς ἀλευρομοῦροι
μιὰ φρεγάταν ἁρματῶσαν
καὶ φακὴν τὴν ἐφορτῶσαν.
Πέντε 'μέραις ἀρμενίζαν
καὶ καιρὸν δὲν ἐγνωρίζαν,
κι' εἰς τὸ πέλαγος 'ποῦ 'βγῆκαν
'κεῖ βαρειὰ φουρτοῦνα 'βρῆκαν.
Τρέχει ἕνας 'ς τὸ τιμόνι,
πέφτει κάτω καὶ θυμόνει
μὲ τὸν ναύκληρον μαλλόνει·
τρέχ' ὁ ἄλλος σ' τὸ κατάρτι
καὶ φωνάζει σὰν τὸν κάτη·
πά' κι' ὁ ἄλλος μέσ' 'ς τὴν βάρκα
καὶ φωνάζει λάλα λάλα·
πά' κι' ὁ ἄλλος μέσ' 'ς τ' ἀμπάρι
« Βρέ, παιδιά, καλὸ χαμπάρι» (1)
πά' κι' ὁ ἄλλος μέσ' 'ς τ' ἁρμάρι
γιὰ νὰ τρώγῃ παξιμάδι·
πά' κι' ὁ ἄλλος 'ς τὴν σεντίνα

(1) χαμπάρι = εἴδησις.

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ ψοφᾷ ἀπὸ τὴν πεῖνα.
Πέρα 'ς τὸ νησὶν ἐβγῆκαν
καὶ χλωρὸ τυρὶ εὑρῆκαν
κι' ὅνταν 'τρώγαν τὸ χλωρὸ
κατασταίναν τὸν χορό.
Ποντικοί μου, μὴ σαρτᾶτε
μαύρη κάτα ἀφουγκρᾶται (1)·
μὰ μουρόνησου μιὰ κάτα
τὰ μικρὰ τὰ ποντικάκια
τ' ἅρπαν' ἀφ' τὰ κεφαλάκια,
ταῖς μεγάλαις ποντικίναις
ἅρπαν' ἄπε ταῖς πλευρίναις
μιὰ μεγάλη ποντικίνα
μὲ τὰ παρακάλια 'κεῖνα.
— Ἄφες με, κάτη, νὰ ζήσω
κ' ἐγὼ νὰ σὲ ζουγραφίσω,
νὰ θωρῶ τὴν ζουγραφιά σου
καὶ ν' ἀμόνω 'ς τὸ ὄνομά σου.
— Ποντικίνα, ποντικίνα,
μὴ μοῦ λὲς τοῦτα καὶ 'κεῖνα
κ' [δ]έ με πιάνει 'μὲ ζωγράφος
γιατὶ εἶμαι μαῦρος κάτος.
— Ἄφης με, κάτη, νὰ ζήσω
κ' ἐγὼ νά σ' εὐχαριστήσω,
νὰ σοῦ 'ψήνω 'γὼ τὸ 'ρύζι
νὰ τὸ τρῷς νὰ σοῦ μυρίζῃ.
— Δὲν τὸ τρώγω 'γὼ τὸ 'ρύζι
εἰς τὰ 'δόντια μου καθίζει.
— Νὰ σοῦ φέρνω 'γὼ τὸ 'ψάρι

(1) ἀφουγκρᾶται = ἀκούει, παραμονεύει.

μέσα 'ς τ' ἀργυρὸ σαχάνι.
— Δὲν τὸ τρώγω 'γὼ τὸ 'ψάρι
καὶ γλιστρᾷ κι' ἀπὸ τὸ σαχάνι.
— Νὰ σοῦ φέρνω 'γὼ τὸ χέλι
μέσα 'ς τὸ χρυσὸ σκουτέλι.
— Δὲν τὸ τρώγω 'γὼ τὸ χέλι
καὶ γλιστρᾷ μ' ἀπ' τὸ σκουτέλι.
— Νὰ σοῦ φέρνω τὸ χλωρὸ
'ποῦ 'νε πολὺ τρυφερό,
νὰ σοῦ φέρνω τὴν μουζήθρα
ἀπὸ τοῦ βοσκοῦ τὴν τρῦπα.
— Ποντικίνα, ποντικίνα,
μὴ μοῦ λὲς τοῦτα καὶ 'κεῖνα,
νὰ μὴ πιάσω τὴν ὀργιάν σου
καὶ τινάξω τὴν προβιάν σου.
— Βρὲ φάε, κάτη, Θηὸς ἐμὲ καὶ ἄφες τὰ παιδιά μας,
μὴν τύχῃ κι' ἀποξαλειφθῇ παντάπασ' ἡ γενιά μας.
— Ὥστ' ἀ σειστῇ, νὰ κουνισθῇ, νὰ πιάσῃ τὸ μουστάκι,
μιὰ ποντικίνα τοῦ 'φύγε κοντὰ νὰ πγιῇ φαρμάκι.

SISMANOGLIO MEGARO

53. Ο ΞΕΝΟΘΕΡΙΖΩΝ

— Ξενοθερίζω, τραγουδῶ, κακὸν χειμῶνα ἔχω.
Πάλι 'ς τὸ αἶπος θὰ βραχῶ καὶ 'ς τὸ κουκκὶ θὰ μείνω,
πάλι τὰ παπουτσάκια μου 'ς τὴν στράταν θὰ 'πομείνουν·
ἄλα, ψαρῆ μου (1), ἄλα νὰ πᾶμε 'ς τὸ κουκκί,
νὰ φᾷς κριθάρι, νὰ πιῶ κ' ἐγὼ κρασί.

54. ΥΙΟΣ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ

Τοῦ κὺρ Γελέση τὸν υἱὸν πᾶν νὰ τὸν χαρεμίσουν
'ποῦ 'ξέβρισε τὴν μάνα του μέσα 'ς τ' ἀρχοντολόγι.
Εἶπέν την κούρμα (2) κι' ἄσχημη καὶ γρηὰ μαγαρισμένη.
Κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἁρπᾷ, 'ς τοῦ βασιλὲ τὸν 'πῆγε·
« Ὅρισε, ἀφέντη βασιλέ, τὸν ἄτυχον τοῦ κόσμου
καὶ βάλε τον 'ς τὴν φυλακὴ νὰ κάμῃ τριάντα 'μέραις ».
Κι' ὁ βασιλὲς βαρήκουσε, κ' ἔκαμε τριάντα χρόνους
κι' ἀπὸ τοὺς τριάντα κι' ὕστερα 'θυμήθην τον ἡ μάνα,
φεύγει καὶ πά' 'ς τὴν φυλακή, πηγαίνει νὰ τὸν εὕρῃ.
« Ὥρα καλὴ 'ς ταῖς φυλακαῖς καὶ 'ς τοὺς φυλακωμένους ».
« Καλῶς τηνε τὴν μάνα μου 'ποῦ 'χει τὸ φῶς καὶ βλέπει.
Μάνα μ', πὼς μὲ φυλάκισες τὸν ἥλιον δὲν τὸν εἶδα.

(1) ψαρῆ μου. Συνήθως τὰς ἡμιόνους, τοὺς ὄνους καὶ τοὺς βόας καλοῦσι διὰ τοῦ χρώματος, ὅπερ φέρει τὸ δέρμα αὐτῶν, μαύρη, ψαρῆ, κόκκινη κλπ. Ψαρῆ δὲ δηλοῖ σχεδὸν λευκότριχα ἡμίονον.
(2) κούρμα = χονδροκαμωμένη.

Λεφτοκαρυὰν ἐφύτευσα 'ς τῆς φυλακῆς τὴν πόρτα
καὶ λεφτοκάρυν ἤφαγα καὶ 'λευτεριὰ δὲν εἶδα ».

55. ΤΟ ΑΡΓΥΡΑΚΗ

Ὁ Κωνσταντῆς κι' 'Αλέξανδρος καὶ τὸ μικρ' 'Αργυράκη
τρῶσι καὶ πίνουσι μαζί, μαζὶ παραδιαβάζουν (1),
μαζὶ δένουν τοὺς μαύρους των 'ς ἕναν παλουκοδέτην (2)·
μέσα 'ς τὸ φά', μέσα 'ς τὸ πιέ (3), 'ς τὴν παραδιάβασίν των
πουλάκι 'πῆγεν κι' εἶπέν των· « Τὴν χώρα σας χαλοῦσι ».
« Καὶ ἂν χαλοῦν τὴν χώρα μας, ἐμᾶς νὰ μὴν πειράξουν
καὶ τοῦ μικρ' 'Αργυρόπουλου τὴν ἀγαπητικιάν του ».
Ὥστε νὰ στρώσ' ὁ Κωνσταντῆς καὶ νὰ σελλώσ' 'Αλέξης,
εὑρέθη τ' 'Αργυρόπουλον 'ς τὸ μαῦρο καββαλλάρης.
« Πρόβαλε, βρ' 'Αργυρόπουλε, εἰς τὴν ἀπάνω τάλια (4),
κάτσε καὶ διαμέτρησε πόσαις χιλιάδες εἶνε·
ἂν εἶνε χίλιαις, κόψε τους καὶ δυό, μὴν τοὺς ἀφήσῃς·
ἂν εἶνε τρεῖς ἢ τέσσερους, ἔβγα καὶ 'μίλησέ μας ».
Ἔκατσε καὶ διαμέτρησε κι' ἦσαν ἐννιὰ χιλιάδες,
καὶ 'πίσω ν' ἄρτῃ 'ντρέπετο, ἐμπρὸς νὰ πά' 'φοβᾶτο.
« Ἔλα, εὐχὴ τῆς μάνας μας, καὶ τοῦ γονιοῦ μου 'βλόγια » (5).

(1) παραδιαβάζουν = συνδιαλέγονται.
(2) παλουκοδέτην = πάσσαλον.
(3) μέσα 'ς τὸ φά', μέσα 'ς τὸ πιέ = καθ' ἣν στιγμὴν ἔτρωγον καὶ ἔπινον.
(4) εἰς τὴν ἀπάνω τάλια = εἰς τὴν ἀνωτάτην γραμμὴν τοῦ στρατοῦ.
(5) 'βλόγια = εὐλογία.

Κ' ἔκυψε καὶ 'φίλησε τὸν μαῦρό του 'ς τὰ στήθη.
« Ἔλα, εὐχὴ τῆς μάνας μας εὐχὴ καὶ τοῦ κυρουροῦ μου (1),
εὐχὴ τοῦ πρώτου μ' ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ὑστερινοῦ μου·
μαῦρε, ἄντε νὰ τά 'μπομε κι' ὅπου Θεὸς τὰ 'βγάλῃ ».
'Σ τὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε, 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες·
καὶ 'ς τὸ 'ξαναδευτέρωμα (2) ἔκοψ' ἐννηὰ χιλιάδες.
Μά 'νας κοντὸς κοντούτσικος, τόσον κοντὸς δὲν ἦτο,
εἶχε λα[γ]οῦ ποδάρι καὶ δράκου πήδημα
καὶ τῆς ἀγριολαφίνας τὸ σαρτάρισμα,
'κεῖνος σαίττα τοῦ 'ριψε κοντὰ νὰ τὸν λαβώσῃ·
νά κι' ἀδελφὸς καὶ πλάκωσε 'ς τὸν μαῦρον καββαλλάρης.
« Γιὰ 'πίσω 'πίσω, Κωνσταντῆ, μὴ πὰ (3) νὰ σὲ πλακώσουν ».
« Τὰ μάτια μου θολώσανε ἀπὸ τοὺς 'Αραπάδες
καὶ τὸ σπαθί μου 'μέθυσε ἀφ' τῶν Μαύρων τὸ αἷμα
κι' ὁ μαῦρός μου 'λωλάθηκε ἀπὸ τὸ τρέχα τρέχα ».

---

56. Η ΤΑΛΑΙΠΩΡΟΣ ΚΟΡΗ

Κόρη, 'ποῦ 'φαίνεις τὸ πανί, κόρη, 'ποῦ τὸ 'ξεφαίνεις,
μὴν πάρῃ ὁ νοῦς σου τὸ πανὶ κ' ἐμὲ νὰ λησμονήσῃς.
« Γραμμένον σ' ἔχω 'ς τὸ πανί, γραμμένον κι' 'ς τὸ κτένι
'ς τὴν ἄκρη τῆς μασούτας (4) μου σ' ἔχω ζουγραφισμένον ».

(1) κυρουροῦ μου = πατρός μου.
(2) 'ξαναδευτέρωμα = ἐπανάληψις.
(3) μὴ πά = μὴ τυχόν.
(4) μασούτας. Τὸ ἐργαλεῖον, ὅπερ καὶ σαίτταν ὀνομάζουσι, δι' ἧς διαπερῶσι τὸ ὑφάδιον μεταξὺ τοῦ στημονίου, ὅταν ὑφαίνωσιν.

Κι' ἡ μάνα, ὁποῦ 'τανε κρυμμένη, ἤκουσέν το.
« Ἄφες νὰ 'λθοῦν τ' ἀδέλφια σου καὶ νὰ σὲ μαντατέψω (1) ».
Καὶ τὸ βραδὺ σὰν ἤλθασιν οἱ γυιοί της εἰς τὸ σπίτι
ἔκατσε καὶ ἐμαντάτεψε τὴν ἀκριβήν της κόρη.
« Μιὰν ἀδελφὴν τὴν ἔχετε, κι ἔχουν την πλανεμένην ».
« Μάνα, καὶ ποιὸς τὴν ἔπλανε (2) ἐμᾶς τὴν ἀδελφήν μας ; »
« Ὁ κοντογυιὸς τὴν ἀγαπᾷ κι' ὁ κοντογυιὸς τὴν θέλει ».
Ὁ πρῶτος πιάνει τὸ σπαθὶ κι' ὁ δεύτερος χαζάρι
κι' ὁ τρίτος, ὁ μικρότερος, ἔπιασε τὸ μαχαῖρι·
κι' ἀπὸς (3) τὴν ἐσκοτώσασιν τὴν μάνα των 'ρωτοῦσαν·
« Γιὰ 'πέ μας, 'πέ μας, μάνα, ποιὰ ροῦχα θὰ τῆς βάλῃς ; »
« Γι' ἀπ' τὰ λινᾶ γι' ἀπ' τὰ ψιλὰ γιὰ τὰ μεταξωτά της ».
« Ν' ἄψουν, νὰ φαναρίσουν, μάνα μας, τὰ καλά της ».
« Ὅλον τὸν κόσμ' ἀμέτε με κι' ὅλον γυρίσετέ με,
'ς τοῦ κοντογυιοῦ τὴν γειτονειὰν ἀπ' ἐκεῖ μὴ μὲ πᾶτε ».
Κι' ἐκεῖνοι γιὰ τὸ πεῖσμά της ἀπ' ἐκεῖ τὴν περάσαν·
κι' ὁ κοντογυιὸς περαστικὸς στέκει κι' ἀνερωτᾷ τους.
« Ἦνταν αὐτὸ τὸ λείψανο τὸ 'ματοκυλισμένον ; »
« Ἄ σκύλε, σκύλε κοντογυιέ, δὲν εἶν' ἀπὸ τὰ 'σένα ; »
« Ἂν εἶνε ἀπὸ λόγου μου, ν' ἔρτω κ' ἐγὼ μαζί της ».
'Βγάλλει το τὸ σπαθάκι του, κόβγει τὴν κεφαλήν του
'ς ἕνα λατέρι (4) τοὺς κρατοῦν, 'ς ἕνα μνημειὸ τοὺς βάζουν.
'Βγαίνει ἡ κόρη καλαμιός, ὁ νέος κυπαρίσσι,
κοντολυγᾷ ὁ καλαμιός, φιλᾷ τὸ κυπαρίσσι.

---

(1) μαντατέψω = προδώσω.
(2) ἔπλανε = παρεπλάνησεν, ἠπάτησεν.
(3) κι' ἀπός = καὶ ἀφοῦ.
(4) λατέρι = νεκροκράββατον.

57. ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟ

Ἕνα μικρὸ Βλαχόπουλο ἀφ' τὴν Βλαχιὰν ἐβγαίνει,
λαλεῖ μουλλάρια δώδεκα, μουλλάρια τσαὶ λοάρι (1)
ὅσον 'ποῦ 'ξέβγε τὰ στενὰ τσ' ἤπιασε τῆς ἁπλάδες (2).
'Αρκίζ' ὁ νηὸς τσαὶ τραγουδᾷ, ἀρκίζ' ὁ νηὸς τσαὶ λέγει·
« Δὲν εἶνε κλέφταις 'ς τὰ βουνά, δὲν εἶνε χαραμίταις (3),
νὰ χαραμίσουνε τὸν νηόν, νὰ πάρουν τὸ λοάρι ; »
'Ακόμ' ὁ λόγος ἤστεκε τσ' ἀκόμη ἐπεκράτει,
ἄλλος τοῦ κρούει μιὰ σπαθιὰ τσ' ἄλλος τὸν μαχαιρόνει,
τσ' ὁ ἀδελφός τ' ὁ 'γκαδριακλῆς μὲ τὸ βαρὺ χαζάρι
πρῶτα κτυπᾷ τὴν χαζαριὰ τσ' ὕστερα ἀνερωτᾷ τον·
« Γιὰ 'πέ μου, βρὲ Βλαχόπουλο, ὡς ποῦ κρατ' ἡ γενιά σου ; »
« Ἡ μάνα μ' εἶνε ἀφ' τὴν Βλαχιά, τσ' ὁ τσύρης μ' ἀφ' τὴν Δύση».
'Αφ' τὸ χεράτσι τὸν ἁρπᾷ τσ' εἰς τὸν γιατρὸ τὸν στέλλει·
« Γιατρέ, 'ποῦ γιάτρεψες πολλούς, γιὰ γιάτρεψε τσαὶ τοῦτον ».
Ἂν εἶν' μαχαῖρι, 'γειαίνεται, σπαθιὰ θὰ τοῦ τὴν φράξω,
μ' ἂν εἶνε πικροχαζαριά, δὲν ἠμπορ' [ν]ὰ τὴν φράξω ».
'Σ τὰ χέρια του 'ξεψύχησε, 'ς τὸ μνῆμα τὸν ἐβάζουν.

(1) λοάρι = χρῆμα.
(2) ἁπλάδες = πεδιάδες.
(3) χαραμῖται = οἱ τῶν ξένων ὀρεγόμενοι.

58. Ο ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΣΕΒΑΣΤΗ

Ὅσον τὸ 'ψῆλος τ' οὐρανοῦ, τὸ βάθος τοῦ πελά[γ]ου
Αὐγερινὸς ἐρμάτωσε καράβι γιὰ τὴν Πόλη
μὲ τὸ ψηφί, μὲ τὸ γυαλί, μὲ τὸ μαργαριτάρι,
κι' ἀφόντης ἐλαργάρισε τριὰ μίλλια τοῦ πελάγου,
ἐκεῖ 'τσακίσθη τὸ γυαλί, 'χάθη καὶ τ' ἀσῆμι,
ἐπρόβαλε ἡ Σεβαστὴ ἀπὲ τὸ παραθύρι.
Ἦταν τοῦ ἥλιου, ῥοδινὴ καὶ τοῦ λουτροῦ 'δρωμένη,
καὶ ὡς τὴν εἶδ' Αὐγερινὸς ἤπεσε καὶ 'λιγώθη.
Ἡ μάνα του τὸν ἐρωτᾷ κι' ὁ κύρης του τοῦ λέγει·
« Ἦντα 'χεις, γυιέ μου Αὐγερινέ, κι' ἤπεσες κ' ἐλιγώθης ; »
« Γιατί 'τσακίστην τὸ γυαλὶ κ' ἐχάθην καὶ τ' ἀσῆμι
'ποῦ πρόβαλε ἡ Σεβαστὴ ἀπὲ τὸ παραθύρι
κι' ἦταν τοῦ ἥλιου ῥοδινὴ καὶ τοῦ λουτροῦ 'δρωμένη
π' ἀπὲ τῆς μάνας τὴν κοιλιὰν ἦταν ζουγραφισμένη ».
'Σὴν (1) στράταν ὅπου πήγαινε μάγισσαν ἀπαντοῦσιν.
« Ἦντα μοῦ δίδεις, ἄγουρε, τὴν κόρη γιὰ νὰ πάρῃς ; »
« Δίδω σου πύργον μάλαμμα καὶ πύργον μὲ τ' ἀσῆμι,
δίδω σου καὶ τὰ ῥοῦχά μου τὰ ὁλοκέντητά μου ».
« Χαίρου το καὶ τὸ μάλαμμα, χαίρου το καὶ τ' ἀσῆμι,
τὸ δακτυλίδι 'ποῦ φορεῖς θέλω νὰ μοῦ χαρίσῃς ».
« Ἄ, μωρὴ σκύλα μάγισσα, ἀφ' τὴν καρδιὰ μὲ πιάνεις ».
'Σὴν στράταν ὅπου πήγαινε, 'σὴν στράταν 'ποῦ περπάτει,
τοῦ 'πάντησεν ἡ Σεβαστὴ καὶ 'καλημέρισέν τον.
Ποιὸς εἶδεν ἥλι' ἀποσπερῆς (2) καὶ ἄστρα τὸ μεσημέρι,

(1) 'Σὴν = 'ς τήν, εἰς τὴν στράταν, καθ' ὁδόν.
(2) ἀποσπερῆς = ἀφ' ἑσπέρας.

ποιὸς εἶδεν τοὺς Αὐγερινοὺς νὰ περπατοῦν τὴν νύκτα,
ποιὸς εἶδεν ἄλλους σὰν κι' αὐτοὺς μὲ καθαρὰν ἀγάπην;

59. Η ΣΤΑΘΕΡΑ ΑΓΑΠΗ

Βλέπεις το 'κεῖνο τὸ βουνό, τὸ ἐψηλόν, τὸ μέγα,
'πο' ἔχει τὴν πράσινην κορφήν, τὴν πράσινη παντιέρα;
Ἐκι' ἀπ' ὀπίσω κάθουνται 'τρι' ἀδέρφια σκοτωμένα·
μαῦρα πουλιὰ τὰ τρώγουνε κι' ἄσπρα τὰ τριγυρίζουν,
μά 'να πουλί, καλὸ πουλὶ στέκεται καὶ δὲν τρώγει.
« Φάε καὶ σύ, καλὸ πουλί, ἀπ' ἀνδρειωμένου σπάλα (1),
νὰ θρέψῃς πήχην τὸ φτερὸ καὶ πιθαμὴν τὸ πλάτος
καὶ γράψε τὴ φτεροῦχά σου τριὰ λόγια τοῦ θανάτου·
το' ἕνα νὰ πᾷς 'ς τῆς μάνας μου, τ' ἄλλο 'ς τῆς ἀδελφῆς μου,
τὸ τρίτον, τὸ φαρμακερόν, νὰ πᾷς 'ς τῆς πρόθεσίς μου (2),
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ μάνα μου, νὰ κλαί' ἡ ἀδελφή μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ ἀδελφή, νὰ κλαί' ἡ πρόθεσίς μου,
νὰ τ' ἀνεγνών' ἡ πρόθεσις, νὰ κλαί' ὁ κόσμος ὅλος ».

(1) σπάλα = ὠμοπλάτη.
(2) πρόθεσίς μου = ἐρωμένης μου.

60. ΤΟ ΣΚΛΑΒΟΠΟΥΛΟ

Ἕνα καράβιν ἔρχεται ἀνάμεσα πελά[γ]ου,
ἔχει σκλαβάκια ἐλυτά, σκλαβάκια 'χει δεμένα,
μά 'να σκλαβάκι ψυχερὸ (1) βαρειὰ ἀνεστενάζει.
Μέσα 'ς τὴν μέση τοῦ 'γιαλοῦ ἐστάθην τὸ καράβι
κι' ὁ καπετάνιος ἐρωτᾷ, τοὺς ναύταις του 'ξετάζει·
« Τίς ἦτο 'ποῦ 'νεστέναξε κι' ἐστάθην τὸ καράβι;
Ἂν εἶν' ἀπὸ τοὺς ναύταις μου, ἂς πᾷ' ψωμοπεινάσουν
κι' ἂν εἶν' ἀπ' τοὺς λεβένταις μου, τσόχα νὰ τοὺς ἐντύσω,
κι' ἂν εἶν' ἀπ' τὰ σκλαβάκια μου νὰ πά' τὰ 'λευτερώσω ».
« Δὲν εἶν' ἀπὸ τοὺς ναύταις σου, μηδ' ἀπ' ἀπὸ τοὺς λεβένταις σου,
μόνον ἕνα σκλαβόπουλο κλαίει κι' ἀνεστενάζει ».
« Σκλάβε, πεινᾷς; σκλάβε, διψᾷς; καὶ κλαῖς καὶ ἀνεστενάζεις; »
« Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μηδὲ ροῦχα μοῦ λείπουν·
ἤμουν τριῶν 'μερῶν γαμπρός, δώδεκα χρόνια σκλάβος
καὶ τώρα τὴν γυναῖκά μου ἄλλος τὴν εὐλογᾶται (2).
Δὲν τό 'χω πὼς πανδρεύεται, μηδὲ πὼς εὐλογᾶται
μόνον πὼς παίρνει ἄνδρα της τὸν πειὸ μεγάλ' ἐχθρό μου ».
« Σκλάβε μου, γιὰ τραγούδησε καὶ νά σ' ἐλευθερώσω ».
« Λεφτοκαργυὰν ἐφύτεψα 'ς τῆς φυλακῆς τὴν πόρταν,
καὶ λεφτοκάρυν ἔκοψα καὶ 'λευτεριὰ δὲν εἶδα·
καὶ πάλιν γιὰ τὴν 'λευτεριὰ βρύση νὰ πά' ν' ἀνοίξω,
καὶ ἂν τὴν 'δῶ τὴν 'λευτεριά, τὸ αἷμά μου νὰ χύσω ».
« Σκλάβε μου, ἄμε 'ς τὸ καλό, καὶ σκλάβος πλειὰ δὲν εἶσαι ».
ὡς νὰ τῶν 'πῇ· « Ἔχετε 'γειά! », 'πῆγεν σαράντα μίλλια

(1) ψυχερὸ = ἀνδρεῖον, ἄφοβον, τολμηρόν.
(2) εὐλογᾶται = νυμφεύεται.

SISMANOGLIO MEGARO

κι' ὥστ' [ν]ὰ τοῦ 'ποῦν· « Ὥρα καλή ! », 'πῆγεν ἑκατὸν δέκα.
'Σ τὴν στράταν ὅπου πήγαινε, 'ς τὴν στράταν ὅπου 'λάλει
καλο[γ]εράκιν τοῦ 'παντᾷ καὶ ἤσκαβγεν ἀμπέλια.
« Ὥρα καλή, καλό[γ]ερε ! » — « Καλῶς τὸν στρατιώτην ! »
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, γέροντα, τίνος εἶνε τ' ἀμπέλια ; »
« Τῆς 'ρημιᾶς, τῆς σκοτεινιᾶς, τοῦ υἱοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
'ποῦ 'τον τριῶν 'μερῶν γαμπρός, δώδεκα χρόνια σκλάβος·
σήμερα τὴν γυναῖκά του ἄλλος τὴν εὐλογᾶται ».
« Γιὰ 'πέ μου 'πέ μου, γέροντα. πλακόνω 'ς τὰ 'βλογίδια ; (1)
« Ἂν εἶν' ὁ μαῦρός σου γοργός, πλακόνεις 'ς τὰ 'βλογίδια,
μ' ἂν εἶν' ὁ μαῦρός σου ἀργός, πλακόνεις 'ς τὰ φαγίδια » (2).
Δίδει πιτσιὰ (3) τοῦ μαύρου του, πλακόνει 'ς τὸ ποτάμι.
Μιὰ καλογρήτσα τοῦ 'παντᾷ, πλύνει κι' ἀνεστενάζει.
« Ὥρα καλή σου, καλογρηά ! » — « Καλῶς τον τὸν στρατιώτην ».
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, καλογρηά, τίνος εἶνε τὰ ροῦχα ; »
« Τῆς ἐρημιᾶς, τῆς σκοτεινιᾶς, τοῦ υἱοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
'ποῦ 'τον τριῶν ἡμερῶν γαμπρός, δώδεκα χρόνια σκλάβος·
σήμερη τὴν γυναῖκά του ἄλλος 'παντρολογᾶται ».
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου, καλογρηά, πλακόνω 'ς τὰ 'βλογίδια ; »
« Ἂν εἶν' ὁ μαῦρός σου γοργός, πλακόνεις 'ς τὰ 'βλογίδια·
« Μ' ἂν τύχῃ καὶ εἶνε ἀργός, πλακόνεις 'ς τὰ φαγίδια ».
Δίνει πιτσιὰ τοῦ μαύρου του, 'ς τὴν πόρτα του πλακόνει,
ὁ μαῦρός του χιλιμουντρᾷ κι' ἡ κόρη τὸν γνωρίζει.
Λῦστε στέφανα, διῶξτε κουμπάρον κι' ἂς φύγ' ὁ γαμπρός,
καὶ ὁ μαῦρος 'ποῦ χιλιμουντρᾷ εἶν' τοῦ 'δικοῦ μου ἄντρα.
Τοῦτος εἶνε κι' ὁ ἄντρας μου κι' ὁ ἀγαπητικός μου,
κι' ἡ δεξιά μου ἀγκαλιὰ κι' ὁ εὐλογητικός μου » (4).

(1) 'βλογίδια = στέψιν.
(2) φαγίδια = εἰς τὸ γεῦμα.
(3) πιτσιά = μαστίγωσιν.
(4) εὐλογητικός μου = ὃν ἐνυμφεύθην.

Ἔλυσαν τὰ στεφάνια κι' ἐδιῶξαν τὸν κουμπάρον
καὶ ἔφυγε καὶ ὁ γαμπρὸς μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη.

---

61. ΟΝΕΙΡΟΝ

« Πορτοκάλλι μυρωδᾶτο,
ἀπὸ περιβόλι ἀφρᾶτο
μὴ μυρίζεις τόσο τόσο,
μὴ μὲ κάμῃς καὶ νυκτώσω ».
« Σὰν νυκτώσῃς, παλληκάρι,
στέκα νὰ ἔβγῃ τὸ φεγγάρι,
νὰ σὲ 'δῶ, νὰ σὲ γνωρίσω,
καὶ νὰ σὲ γλυκοφιλήσω ».
Ῥοῦχα, καλά μου ῥοῦχα,
ποῦ 'ν' τὰ μαῦρα 'μάτια 'ποῦ 'χα ;
« Εἰς τὴν ζεβρὴν δεξιὰν μεριάν μου,
μέσα εἰς τὴν ἀγκαλιά μου ».
Μὰ 'ξυπνῶ καὶ δὲν τὴν 'βρίσκω,
ἦρτέ μου νὰ ξεψυχήσω.

---

62. Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Ἔχω καὶ μῆναν καὶ καιρὸν καὶ χρόνον κ' ἑβδομάδα
καὶ Τετραδοπαράσκευον τὸν ἀγαπῶ δὲν εἶδα·
τώρα τὸν βλέπω καὶ ἔρχεται κάτω 'ς ἀνήλιον κάμπον,
ἄνθη τὸν τριγυρίζουνε καὶ μόσχοι τὸν μυρίζουν
καὶ τὰ σγουρά του τὰ μαλλιὰ τὸν νοῦν μου συνεπῆραν.
Ἐγὼ καὶ ὁ ἀφέντης μου βλεπούμαστε οἱ δυό μας,
ἐγὼ κι' ἀγγελοπρόσωπος, μὰ δέν μ' ἀπηλογήθη.
Χάρος υἱὸς τὸν ἔκραξε καὶ ἀπηλογήθηκέ μου,
ἀπηλογήθη κι' εἶπέ μου κ' ἔκαψε τὴν καδριά μου.
« Γιὰ στρέψε, μῆλον κόκκινο, μὴ σὲ πατήσῃ ὁ μαῦρος ».
« Σὰν θέλῃς, καββαλλάρη μου, πατᾷ κ' ἐμὲ ὁ μαῦρος ».
« Ἐγώ, κόρη, ἐπαντρεύτηκα καὶ ἄλλην γυναῖκα 'πῆρα,
ὄχι ὡρινὴν προσωρινήν, μόνον 'βλογητικιάν μου ».
« Σὰν ἐπαντρεύτης, ἄγουρε, κάλ' ὥρα νά 'ν' μαζί σου!
Ὅσ' ἄστρα 'νε 'ς τὸν οὐρανὸν καὶ φύλλα 'ς τὴν μυρσίνη,
τόσα λινᾶ 'ποκάμισα νὰ λύσῃς μὲ τὰ 'κείνην.
« Ἂν εἶν' καὶ δὲν ὑπερηφανευθῇς, ἔλα ἐσὺ κουμπάρα ».
« Πᾶ νὰ τὸ 'πῶ τῆς μάνας μας καὶ ὅ,τι μοῦ 'πῇ νὰ κάμω ».
« Μάνα, τὸν νηὸν 'ποῦ μοῦ 'λεγες, τὸν νηὸν 'ποῦ μοῦ 'μελέτας,
μάνα, αὐτὸς παντρεύγεται κι' ἄλλην γυναῖκα παίρνει,
καὶ εἶπέ μου, ἂν θέλω 'γώ, νὰ 'πά' γενῶ κουμπάρα ».
Ἔκατσε κ' ἐστολίζετο τρεῖς ἡμέραις καὶ τρεῖς νύκτες·
βάλλει τὸν ἥλιον πρόσωπον καὶ τὸ φεγγάρι στῆθος
καὶ τὴν σελήνην τοῦ οὐρανοῦ κορδέλλαν 'ς τὰ μαλλιά της,
τὸν ἄμμο τὴν ἀμέτρητον βάλλει μαργαριτάρι,
κάμνει στεφάνια ὁλόχρυσα, κεργιὰ μαλαμματένια
καὶ δακτυλίδια πυργωτὰ ν' ἀρέσουν τῆς κουμπάρας

παίρνει καὶ πά' 'ς τὴν Ἐκκλησιὰ τὰ στέφανα νὰ πιάσῃ.
Παπᾶς τὴν εἶδε κ' ἤσφαλε, διάκος καὶ καλονάρχος
καὶ τὸ καλογερόπουλον 'ξέχασε τὸν σταυρόν του.
« Ψάλε, παπᾶ, σὰν 'ποῦ 'ψαλες, διάκο καὶ καλονάρχα,
καὶ σύ, καλογερόπουλο, θυμήσου τὸν σταυρόν σου ».
« Παπᾶ μου, 'ποῦ 'σαι Χριστιανὸς καὶ 'ποῦ 'σαι βαπτισμένος,
μετάστρεψε τὰ στέφανα καὶ βάλ' τα εἰς τὴν κουμπαρα ».
« Καλῶς τηνε τὴν κόρην μου, τὴν μυργιοτιμημένην,
κουμπάραν σὲ ἀπέστειλε καὶ νύμφη θὲ νὰ γένῃς
καὶ μετὰ μὲ θὰ μένῃς ».

63. Ο ΠΟΡΦΥΡΗΣ

Μάνα υἱγιὸν ἐγέννησε, Πορφύρη τὸν ἐθέκαν (1),
ἀποσπερῆς τὸν ἤκαμε τσαὶ τὸ πρωὶ προεύτη (2),
τσαὶ πᾶν σαράντα πρόβατα τσ' ἐξῆντα δυὸ μοσκάρια,
ἑξηνταδυὸ φουρνιαῖς ψωμὶ τσαὶ πέντε μέτρα λάδι.
'Σ τὸν μῆνα πιάνει τὸ σπαθί, 'ς τὸν χρόνον τὸ κοντάρι
τσαὶ μέσα 'ς τὸ διπλόχρονο ἤβγαινε τσ' ἐκαυκήστη
πῶς δὲν φο[β]ᾶται βασιλὲ μ' ὅλο του τὸ ῥηγᾶτο.
Ὁ βασιλὲς σὰν τό 'κουσε, πολὺ τοῦ κακοφάνη,
βγάζει ἀσκέρι τῆς στερηᾶς, ἀσκέρι τοῦ πελά[γ]ους.
Μὰ Κωσταντῆς ὁ δοῦλός του ἐβγῆτσε τσαὶ τοῦ λέγει·
« Δῶσέ μ', ἀφέντη βασιλέ, ἀσκέρι ἀμπροστά μου
ἀσκέριν ἀπ' ὀπίσω μου, ἀσκέρ' ἀφ' τὰ πλευρά μου

(1) ἐθέκαν = ὠνόμασαν.
(2) προεύτη = προεγεύθη, προεγευμάτισεν.

νὰ πά' νὰ σοῦ τὸν φέρω 'γὼ ἀξάγκωνα δεμένον».
Παίρνει τσαὶ πά' τσ' εὑρίσκει τον ἀγριοσοιρίδια (1) 'βοσκε.
« Ὥρα καλή, σοιροβοσκέ, εἶδές τον τὸν Πορφύρη; »
Ἐπηλοήθη τσ' εἶπέν του τσ' ἤκαψεν τὴν καδριάν του.
« Πορσφυριστοῦν τὰ 'μάτια σου τσαὶ νὰ ραγ' ἡ καδριά σου!
ἐγὼ 'μαι ὁ σοιροβοσκός, ἐγὼ 'μαι τσ' ὁ Πορφύρης».
Πγιάνουν σφικταγκαλιάζουνται τσ' ἀξάγκωνα τὸν δένου.
« Βρέ, γιὰ σταθῆτε, βρέ, παιδιά, τσ' ἐγὼ νὰ σᾶς 'μιλήσω.
Ὅλον τὸν κόσμ' ἀμέτε με τσ' ὅλον γυρίσετέ με,
μὰ 'ς τῆς 'Αττάλειας τὸ στενὸ ἐτσεῖ νὰ μὴ μὲ πᾶτε,
γιατ' ἔχω μάναν τσ' ἀδερφὴ τσαὶ θὰ μὲ λυπηθοῦνε».
Μ' αὐτοὶ γιὰ τὸ γινάτι του (2) ἐτσεῖ τὸν ἐπεράσαν.
Ἡ ἀδερφὴ τοῦ 'μίλησε τσ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει·
« Τούτ' ν' 'ποῦ μοῦ 'λεγες, Πορφυρῆ, τοῦτα ν' ποῦ μοῦ 'καυκήσου;»
« Σώπα, μάνα μου, τσαὶ μὴν κλαῖς, μὴ βαργειανεστενάζεις,
ὅσον 'ποῦ νά 'βγω τὰ στενά, νὰ πιάσω τῆς ἁπλάδες
νὰ μὴ βρωμίσω τὰ στενά, ὁποῦ περνοῦ διαβάταις».
Καθὼς ἀπόβγεν τὰ στενὰ τσ' ἤπγιασεν τῆς ἁπλάδες.
τοὺς γρόθους του 'πομάζεψε (3) τσ' ἤσπαν' τῆς ἁλυσίδαις·
'ς τὸ ἔμπα κόβγει χίλιους, 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες,
εἰς τὰ κλωθογυρίσματα (4) μὴ (5) νὔρε, μὴ ἐπῆρε.
Τὸν Κωσταντῖνον ἄφησε νὰ πά' καλὸν χαμπάρι,
αὐτιὰ τσαὶ μύταις ἔκοψε, τοῦ βασιλὲ τὰ στέλλει.
« Ὅρισ', ἀφέντη βασιλέ, ἕνα καλὸν πεσκέσι,
τσ' ἂν ἔχῃς τσ' ἄλλα πρόβατα, στεῖλε νὰ σοῦ κουρέψω».

---

(1) ἀγριοσοιρίδια = ἀγριοχοίρους.
(2) γινάτι = πεῖσμα· ἡ λέξις τουρκική.
(3) 'πομάζεψε = συνέσφιξε, περιέστειλεν.
(4) κλωθογυρίσματα = τελευταίαν ἐπιθεώρησιν.
(5) μὴ = μήτε.

64. Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1881

Μὲ τὴν καρδιάν, μὲ τὴν ψυχὴν τὰ χείλη μου θ' ἀνοίξω
τῆς Χίος τὴν καταστροφὴ νὰ καλαμογραφήσω (1).
'Σ τὰ χίλια ὀκτακόσια ἔτος ὀγδόντα ἕνα
πέρνω 'ς τὸ χέρι τὸ χαρτὶ μὲ τὴν θλιμμένη μπέννα,
τρεμουλιαστὰ τὴν ἐκρατῶ, τὴν συμφορὰ νὰ γράψω,
τὸν ἄδικόν της θάνατον ἀπὸ καρδιᾶς νὰ κλάψω.
Ἦταν' ἡμέρα Κυριακή, 'ς τῆς 'κοσιδυὸ τοῦ Μάρτη,
μέγας σεισμὸς ἐγένηκε, Τσεσμὲ καὶ Χιὸς ἐχάθη.
Ἦταν ἡ ὥρα μιάμιση μετὰ τὴν μεσημβρία,
ἀρχίζ' ἡ Χίος σείεται μ' ὅλα της τὰ χωρία·
ἀκοῦν τὴν γῆν μουγκρολογᾶ καὶ πέφτουν τὰ ντουβάρια,
πλακόνει νηούς, πλακόνει νηαῖς, πλακόνει παλληκάρια·
μικροί, μεγάλοι τρέχανε 'ς τοὺς δρόμους νὰ γλυτώσουν,
καὶ οἱ τοῖχοι ἐπέφτανε καὶ τοὺς καταπλακόνουν;
Ὅλοι, φτωχοὶ καὶ πλούσιοι καὶ καλομαθημένοι,
μέσα 'ς τ' ἀγιάζι 'ξενυχτοῦν, γυμνοὶ κι' ἀνεζωσμένοι.
Ὅσοι κι' ἂν ἐγλυτώσανε τοὺς 'θώριες λυπημένους,
ἐκλαῖγαν καὶ 'θρηνούσανε διὰ τοὺς σκοτωμένους.
Κλαῖν ἡ μανάδες τὰ παιδιά, καὶ τὰ παιδιὰ μανάδες,
κλαῖνε καὶ ἡ καλόπαντραις γιὰ τοὺς καλούς των ἄντρες.
Ντηλέγραφος ἐχτύπησε 'ς ὅλη τὴν οἰκουμένη,
σώσετ', ἀδέρφια Χριστιανοί, τὴν Χίον τὴν καμένη!
Εὐτὺς 'ντηλεγραφήσανε Τουρκίαν καὶ Ῥωσσίαν,
Γαλλίαν καὶ 'Αμερικήν, Προυσσίαν καὶ 'Αγγλίαν,
καὶ ἡ Αὐστρία τό 'μαθεν, 'Αθῆναι κ' ἡ 'Ιταλία,

(1) καλαμογραφήσω = περιγράψω.

ISIS MANOGLIO MEGARO

ὅλοι ἐβοηθήσανε 'ς τὴν Χίον τὴν ἀθλία.
Οἱ σκαπανεῖς οἱ Ἕλληνες ἦρθαν καὶ 'βοηθήσαν
μὲ τὴν καρδιά, μὲ τὴν ψυχὴ ὅλους ὑπερασπίσαν·
καθὼς ἐστεῖλαν καὶ γιατροὺς δώδεκ' ἀφ' τῆς 'Αθήναις,
καὶ δωρεὰν τὰ γιατρικὰ εἰς τὸν λαὸν τὰ δίναν.
Διακόσοι ναῦται 'βγήκανε 'πὸ μέσ' ἀφ' τὰ βαπόργια,
τὰ σώματα ἐβγάζανε 'πὸ μέσ' ἀφ' τὰ βιράνια(1),
τὰ λαβωμένα σώματα τὰ 'βάζαν 'ς τὰ βαπόργια,
'ς τὴν Σμύρνην τὰ πηγαίνανε διὰ νὰ τὰ γιατρέψουν.
'Αλλονοῦ χέργια κόφτανε κι' ἀλλονοῦ τὰ ποδάργια,
μὰ 'κεῖνα τὰ μικρόπαιδα, ἄχου! τὰ καϋμένα,
'ποῦ 'βγάζαν τὰ κορμάκια των καὶ ἤτανε λυωμένα!...
Δὲν ἤσασθε νὰ βλέπετε τί θρῆνος 'ποῦ 'χε γείνει,
κορίτσια 'ποῦ σκοτώθησαν, ὄμορφα 'σὰν τοῖς κρῖνοι,
ὅλα βιράνι 'γένηκαν, τσαρσιὰ καὶ μαχαλάδες,
ἄνθρωποι 'σκοτωθήκανε πεντέμιση χιλιάδες·
κ' ἐννηὰ χιλιάδες ἀδερφοὶ ἤτανε λαβωμένοι,
διακόσιοι 'Οθωμανοὶ 'ς τὸ Κάστρο φονεμμένοι,
σαράντα πέντε Τούρκισσαις ἤτανε 'ς ἕνα σπίτι,
καὶ διάβασμα ἐκάνανε εἰς τὴν 'δικιά των πίστι.
Ἐκεῖ 'ποῦ ἐδιαβάζανε ἡ κατακαϋμέναις
τὸ σπίτι τῆς ἐπλάκωσε τῆς κακομουργιασμέναις.
Δὲν ἤσαστε νὰ βλέπετε μέσ' 'ς τὰ νεκροταφεῖα,
'ποῦ 'βάζαν δέκα σώματα ἀντάμα 'ς ἕνα μνῆμα·
ἄνθρωποι γενναιόκαρδοι τὰ μνήματα ἐσκάβγαν,
χωρὶς 'ξεφτέργια καὶ Σταυρὸ ἐπγαίναν καὶ τοὺς 'θάγβαν.
Ὦ Χίος μου περίφημη! 'ποῦ ἤσουν ζηλεμμένη,
καὶ τώρα ἐκατήντησες μαύρη καὶ μαραμμένη!
Ποῦ ἔμειναν τὰ ἄνθια σου; ποῦ πά' ἡ ὀμορφιά σου;

(1) βιράνια = ἐρείπια. Ἡ λέξις τουρκική.

ποῦ πήγαν' οἱ ἀνθρῶποί σοι καὶ τὰ ὑπάρχοντά σου,
Εἴκοσι καὶ ὀχτὼ χωριὰ ξεχωριστ' ἀφ' τὸν Κάμπο
μαζὶ κι' ἡ Χώρα 'χάλασε καὶ ὅλος ὁ Βροντάδος...
'Εχάλασε καὶ ὁ Τσεσμὲς μὲ τόσ' ἄλλα χωρία,
ἐχάλασαν τ' 'Αλάτσατα κι' ἡ Κάτω-Παναγία.
Ὦ Χίος μου περίφημη! 'Ανατολῆς τὸ ἄστρο,
ἐχάλασ' ἡ καθέδρα σου, τὸ παλαιό σου Κάστρο!
Θεὲ μεγαλοδύναμε! ὤχ! κάμε ἐσπλαχνία,
λυπήσου τ' ἀναμάρτητα καὶ τὰ μικρὰ παιδία.
Θεὲ μεγαλοδύναμε! καὶ πᾶψε τὴν ὀργήν σου
ἀπὸ τὸν φοβερὸ σεισμὸν καὶ δῶσε τὴν εὐχήν σου.
Θεὲ μεγαλοδύναμε! καὶ πᾶψε τὸν θυμό σου,
κι' ἀπὸ τὸν φοβερὸ σεισμὸ γλύτωσε τὸν λαό σου.
Θεὲ μεγαλοδύναμε! μεγάλο τὄνομά σου,
φύλλο δὲν πέφτ' ἀφ' τὸ δενδρὶ δίχως τὸ θέλημά σου.

---

65. ΟΙ ΑΡΑΒΕΣ

Ὦ Παναγιὰ τῶν 'Αγριδιῶν (1), 'ποῦ 'σαι κάτω 'ς τὰ ὄρη,
σὰν ἦρταν τσαὶ σὲ κούρσεψαν τῶν καραβιῶν οἱ Μῶροι (2)
πῶς δὲν τοὺς ἐκοντάρευγες νὰ πᾶν κονταρεμμένοι,
μόνον τούς 'φητσες τσ' ἔφυγαν μ' ἀσῆμι φορτωμένοι;
Τσαὶ πῶς δὲν τοὺς ἐβούλιαντζες νὰ πᾶνε κατὰ κράτος,

(1) Ὄνομα θέσεως, ἔνθα ὑπῆρχε ναὸς τῆς Παναγίας· ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὄνομα « Ἡ Παναγιὰ τῶν 'Αγριδιῶν ».
(2) Μῶροι = Ἄραβες, οἱ Μαῦροι.

μόνον τούς 'φητσες τσ' ἔφυγαν τσαὶ πᾶν μὲ τὴ χαρά τως;
Μήπως τσαὶ σοῦ ἐφταίξαμεν τσ' εἴμαστ' ἁμαρτημένοι
τσαὶ γιὰ δ' εὐτὸ τὸ ἔκαμες νά 'μεστε πικραμμένοι;
Πῶς δὲν τοὺς ἐκοντάρευγες τοὺς ἄγριους τοὺς Μώρους
ποῦ 'κοψαν τοὺς τσουροῦδές μας(1) σὰν σκύλους μέσ' 'ς τοὺς δρόμους,
ὁποῦ μᾶς 'πῆραν τσ' ἤσφαξαν τσ' ἅρπαξαν τὰ παιδιά μας,
'ποῦ 'σφαξαν τῆς μανάδες μας, 'ποῦ 'πῆραν τὰ καλά μας.
Πιστεύγομ', Παναγία μου, πῶς θά 'ρτῃ μι' ἄλλ' ἡμέρα,
νὰ φέξῃ τσαὶ γιὰ λόγου μας χαρούμενη ἡμέρα.

---

66. Ο ΜΙΚΡΟΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Κωσταντῖνος ὁ μικρός, ὁ Μικροκωσταντῖνος
ἄλογον ἐστράτευγε (2), ἀγύμνη τοῦ πολέμου·
μαθάνει το νὰ περπατῇ, μαθάνει το νὰ τρέχῃ,
μαθάνει το νὰ δέχεται τὸν ὄχλον τοῦ πολέμου.
Μά 'ρτέν του νὰ σκανταλιστῇ καὶ νὰ χιλιμουντρήσῃ·
τοῦ βασιλὲ ἡ κάμαρα τρίτον ἐπῆγε κι' ἤρτε.
Κἄπου πολέμους κάμνουσι, κἄπου χώρα χαλιέται.
Μήτε πολέμοι γίνονται, μήτε χώρα χαλιέται,
τοῦ Κωσταντῇ ὁ μαῦρος εἶν', πόλεμον ἐθυμήθη.
Ἀμῆτε νὰ τὸν φέρετε τὸν Κωσταντῇ 'μπροστά μου.
Πᾶσιν δώδεκα ἄρχοντες καὶ τριάντα σουμπασάδες (3),

(1) τσουροῦδές μας = τοὺς πατέρας ἡμῶν.
(2) ἐστράτευγε = ἐγύμναζε, τὸν ἵππον διὰ κανονικὴν ὁδοιπορίαν.
(3) σουμπασάδες = ἀξιωματικοί.

φεύγουν καὶ πᾶν καὶ 'βρίσκουν τον 'ς τὸ φᾷ 'ς τὸ πγεῖ καὶ 'κᾶτο.
« Ὥρα καλή σου, Κωσταντῇ ». — « Καλῶς τοὺς ἀφεντάδες ».
« Ἔλα, κυρίτση Κωσταντῇ, κι' ὁ βασιλὲς σὲ θέλει ».
« Καὶ τί μὲ θέλ' ὁ βασιλὲς τώρα τὸ μεσημέρι; »
« Ἄντε, κυρίτση Κωσταντῇ, κι' ὁ βασιλὲς σὲ θέλει ».
« Μπὰς θὲ νὰ γένῃ πόλεμος, νὰ πάρω τ' ἅρματά μου,
ἢ μὲ ζητᾷ γιὰ θάνατο νὰ πάρω σάβανά μου; »
« Καλὸν κακὸν, βρὲ Κωσταντῇ, ἔπαρε σάβανά σου ».
Σαράντα πῆχες ἤβαλε 'ς τὴν μέση του ζωνάρι,
ἄλλαις σαραντατέσσεραις 'ς τὸν νῶμόν του τὸ ρίχτει
καὶ παίρνει κι' εἰς τὸ χέρι του δενδρὶ ξερριζωμένο,
καὶ παίρνει κι' εἰς τὸ ἄλλο του σπαθὶ ξεγυμνωμένο.
Ὡς τὸν εἶδε ὁ βασιλὲς τρομάρα τὸν ἐπιάσε,
δίχως χειμῶνα ἤτρεμε, δίχως κρυῶμα μαργόνει,
καὶ δίχως πονοκέφαλο τὴν κεφαλή τ' ἐπόνε,
καὶ μὲ τὸ στόμαν ἤλεγε· « 'Σ τοὺς σταύλους τὸν ἀμῆτε,
ὁποῦ 'ν' οἱ μαῦροι νηστικοὶ κι οἱ λύκοι λυσσιασμένοι
μπὰς καὶ τὸν κατελύσουνε πριχοῦ μᾶς καταλύσῃ.
Κι' ὡς οἱ μαῦροι τὸν εἴδασι αἷμαν ἐκατουρῆσαν,
κι' ὡς οἱ λύκοι τ' ἀκούσανε ἐπέσαν κ' ἐψοφῆσαν·
μά' νας μαῦρος παληόμαυρος, πολλῶν χρονῶν κοντριάρης
ἐκεῖνος ἀντιστάθηκε, τὸν Κωσταντῇ νὰ φάῃ.
'Απὸ τὸν αὔτιν (1) τόν 'πιασε καὶ χάμαι τὸν τινάζει,
καὶ σὰν ἀρνὶ τὸν ἔγδαρε κι' ἄχερα τὸν γεμίζει·
ἀπὸ τὸν αὔτιν 'πῆρέν τον τοῦ βασιλὲ τὸν δίνει.
« Ὅρισ', ἀφέντη βασιλέ, βασιλικὸ πεσκέσι! (2)
ἂν δὲν τιμᾷς τοὺς ἄρχοντας, τίμα τοὺς ἀντρειωμένους,
γιατὶ σὲ 'γδέρνουσι κ' ἐσὲ κι' ἄχερα σὲ γεμίζουν ».
« Ἄντε καλό σου, Κωσταντῇ, κι' ἄντε καλό σου, ρήγα,

(1) 'Απὸ τὸν αὔτιν = ἀπὸ τὸ ὠτίον.
(2) πεσκέσι = δῶρον. Ἡ λέξις τουρκική.

καὶ ν' ἀναβαίν' ἡ πάγα σου (1) χίλι' ἄσπρα τὴν ἡμέρα,
χίλι' ἄσπρα κ' ἕναν ἄλογο χρυσοπεταλωμένο ».

---

67. ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ

Ἕνα Θεὸν δοξάζομεν, μιὰν Παναγιὰν φιλοῦμε,
καὶ χώρια νὰ κοιμούμαστε μεγάλον πρᾶμμαν εἶνε.
Δύο μάτια κλίνεις, λυγερή, καὶ δυὸ καρδιαῖς μαραίνεις,
κ' ἕνα κορμάκι τυραννεῖς, καὶ τί καλὸ κερδαίνεις ;
Τριὰ χρόνια εἰς τὴν φυλακὴ μὲ 'βάλανε κ' ἐμένα
τρεῖς ὥραις μοῦ φανήκανε, πουλί μου, γιὰ τὰ σένα.
Τεσσαρουκάντουνος (2) σταυρὸς κρέμεται 'ς τὸ λαιμό σου,
ὅλοι μεθοῦνε μὲ κρασὶ κ' ἐγὼ μὲ τὸν καμμό σου.
Πέντε λεμόνια ἤκοψα, κόρ', ἀφ' τὴν λεμονιά σου,
ἐδιάλεξα 'ποδιάλεξα πάλι τὴν ἀφεντειά σου.
'Σ τὰ ἓξ ἀπ' ἔξω ἤβλεπα τὴν νοστιμάδα 'πό' 'χεις
τὴν νοστιμάδα τὴν πολλή, 'ποῦ θὰ μὲ θανατώσῃς.
Ἑφτά 'χεις τὰ φρύδια τὰ ζευτά, τὰ 'μάτια τὰ μεγάλα,
θὲ νὰ μὲ κάμουν ν' ἀρνηστῶ τῆς μάνας μου τὸ γάλα.
Ὀχτὼ τ' Ὀχτώβρι τὸ πουλὶ 'ποῦ κελαδεῖ καὶ λέγει
πὼς τὸ 'ταιράκι τού 'χασε καὶ πά' νὰ τὸ γυρεύγῃ.
Ἐννιὰ βολαῖς ἂν παντρευτῇς καὶ δέκα νὰ χηρέψῃς,
λεύτερος θὲ νὰ κάθωμαι ὥστε νὰ μὲ γυρέψῃς.
Δεκάριζε τὰ λόγια σου, λέγε τα δέκα δέκα

(1) πάγα σου = ὁ μισθός σου. Ἡ λέξις ἰταλική.
(2) τεσσαρουκάντουνος = τετράγωνος.

μπὰς καὶ τὰ σώσῃς ἑκατὸν καὶ πάρῃς με γυναῖκα.
Τὰ *εἴκοσί* μου δάχτυλα χεριῶν καὶ ποδαριῶν μου
τρέμουν τὰ βαργειορρίζικα ὅνταν σὲ εἶδ' ὀμπρός μου.
Τριανταφυλλιὰ τριαντάκλωνη, τριάντα θεριὰ καὶ δράκοι
τριάντα τὸ τριγυρίσανε τ' ἄδολό σου κορμάκι.
Σαράντα 'ργυαῖς τὴν ἔσκαψα τὴν γῆ τὴν μαρμαρένια
νὰ βάλω τὴν ἀγάπη μου τὴν μαργαριταρένια.
Πενῆντα 'μέραις ἤπλεκα σύρμα μὲ τὸ μετάξι
νὰ φέρω τὴν ἀγάπη μου 'ς τὴν πρωτινήν της τάξι.
Ἑξῆντα ὅλαις μαχαιργιαῖς ἡ μιὰ 'πάνω 'ς τὴν ἄλλη
νὰ φᾶνε τὸ κορμάκι μου, ἂν ἀγαπήσω ἄλλη.
Ἑβδομηντάκλωνο δενδρί, 'ψηλό μου κυπαρίσσι,
ὅνταν σὲ 'δοῦν τὰ 'μάτια μου, τρέχουνε σὰν τὴν βρύση.
Ὀγδόντα κάτεργα ἔρχουνται ἀπὸ τὴν Ἐγγλιτέρρα
νὰ γράψουνε τὰ κάλλη σου, χρουσῆ μου περιστέρα.
Ἐνενῆντα χρυσᾶ φλουριὰ σοῦ στέλλω γιὰ σημάδι
καθὼς κ' ἕνα βενέτικο, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρῃ.
'Σ τὰ *ἑκατὸν* τὸ ναὶ θὰ πῇς καὶ ὄχι πλέον τ' ὄχι,
κ' ἡ μάνα σου ἡ ἴδια θὲ νὰ μᾶς στεφανώσῃ.

---

68. Η ΜΑΥΡΙΑΝΗ

Τρεῖς ἄρχοντες ἐκάθουνταν σὲ μιὰ καλὴ ταβέρνα.
Ἐκεῖ 'ς τὸ φᾶ ἐκεῖ 'ς τὸ πιὲ ἀθθι[β]ολαῖς (1) ἐφέρα·
ἕνας διᾶται (2) 'ς τὸ σπαθὶ καὶ ἄλλος 'ς τὸ χατζάρι,
διᾶται καὶ τῆς Μαυριανῆς, γιὰ τὴν καλήν του λέει·
« Ὡς εἶν' ὁ ἥλιος καθαρὸς καὶ τὸ φεγγάρι ἄσπρο,
ἔτσ' εἶν' καὶ 'μόνα ἡ Καλὴ καθάρια ἀπ' ἄλλον ἄντρα ».
Ἕνας ἀπ' τοὺς συντρόφους του κι' ἀπὸ τὴν συντροφιά του
ἀντιλόθη (3) κι' εἶπέν του κι' ἤκαψεν τὴν καδριάν του.
« Ἐμπρός σου παίζει καὶ γελᾷ κι' ὀπίσω σου δανείζει ».
« Ἀρχόντισσά 'ν' κι' ἂς χαίρεται, πλούσια 'νε κι' ἂς δανείζῃ ».
« Καλὸν νὰ δάνειζε φλουρί, νὰ δάνειζε λοάρι
κι' ἂς μὴν ἐδάνειζε φιλί, ποῦ δὲν τὸ ζάρ' (3) ὁ κόσμος,
κι' ἂν θέλῃς καὶ σὺ Μαυριανή, ἂν θέλῃς νὰ πιστεύσῃς,
ἄμ' ἄλλαξε τὰ ῥοῦχά σου καὶ βάλ' ἀσπροχιονᾶτα,
ἄλλαξε καὶ τὸν μαῦρό σου καὶ βάλε τ' ἄλλη σέλλα
κι' ἄμε 'ς τὴν μαυλογειτονιά (5), 'ποῦ εἶν' οἱ μαυλιατάδες
ζήτα ψωμί, ζήτα κρασί, ζήτα τα[γ]ὴ (6) τοῦ μαύρου,
ζήτα καὶ κόρην ὄμορφη ἀντάμα της νὰ μείνῃς ».
« Ἐδῶ φαή, ἐδῶ κρασί, ἐδῶ ταὴ τοῦ μαύρου ».
« Ἐδῶ κόρη δὲν ἔχομεν ἀντάμα της νὰ μείνῃς·
εἶν' ἡ Καλὴ τοῦ Μαυριανῆ, μ' ἀμέτρητα τὸ δίνει ».

(1) ἀθθι[β]ολαῖς = ὁμιλίας, παρελθόντα γεγονότα κλπ.
(2) διᾶται = διηγεῖται.
(3) ἀντιλόθη = ἀντέκρουσεν, ἀνῆρεσεν.
(4) δὲν τὸ ζάρ' = δὲν τὸ συνηθίζει.
(5) μαυλογειτονειά. Ἡ συνοικία, ἔνθα ἐνδιαιτῶνται αἱ δημόσιαι, διεφθαρμέναι γυναῖκες.
(6) τα[γ]ὴ = χόρτον, τροφὴν τοῦ ζῴου.

« Ἀμέτε φέρετέ μού την κι' ἀμέτρητα τὰ δίνω ».
Ἐφίλαν την κ' ἐρώταν την, φιλᾷ κι' ἀνερωτᾷ την·
« Πές μου, Καλήτσα μου, νὰ ζῇς, 'πές μου, Καλή μου, νά 'σαι,
ἀπὸ τὸν ἄντρα σ' ὡς ἐμὲ ποιὸς εἶν' ποιὸ παλληκάρι; »
« Σ τὰ κάλλη κάλλιος εἶσαι σύ, ς' τὰ πλούτη πλούσιος εἶσαι,
μὰ πάλι 'ς τὴν παλληκαριὰ κάλλιος εἶν' ὁ 'δικός μου ».
Καὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα, δυὸ ὥραις πρὶ' νὰ φέξῃ,
ὁ μαῦρός του χιλιμουντρᾷ κ' ἐκείν' ἐγνώρισέν τον.
« Διάβαινε, ξένε, διάβαινε, γιατὶ μοῖρα δὲν ἔχεις·
ὁ μαῦρός μας χιλιμουντρᾷ, ὁ Μαυριανῆς εἶν' κι' ἦλθε ».
« Μωρὴ σκύλα, μώρ' ἄνομη, καὶ 'νέγελοιο (1) τοῦ κόσμου,
τὸν μαῦρό μας ἐγνώρισες κι' ἐμένα γιατί ὄχι; »
Βγάλει ἀργυρομάχαιρο ἀπ' τ' ἀργυρὸ φηκάρι
κι' ἤκοψε τὸ κεφάλι της, 'ς τῆς μάνας της τὸ πά[γ]ει.
« Ὅρισε πάρε το αὐτὸ τῆς κόρης σ' τὸ κεφάλι,
γυναῖκαν κι' ἄλλην πεθερὰν πειά μου (2) δὲ θὲ νὰ κάμω ».

69. Ο ΦΘΟΝΟΣ

Δυὸ λυγεραῖς κοιλοπονοῦν, μιὰ νύφη κι' ἀνδραδέρφη.
Σ τὴν ἀνδραδέρφη τρέξανε κι' ἡ δεκαοκτὼ μαμῆδες,
'ς τὴν νύφη, τὸ ξενούτσικο, ἡ Παναγιὰ κι' ὁ Γυιός της.
Ἡ ἀντραδέρφη 'γέννησε ὄφιο (3) μὲ δυὸ κεφάλια,

(1) 'νέγελοιο = ἀναγέλοιο, περίγελως.
(2) πειά μου = πλέον, εἰς τὸ ἑξῆς.
(3) ὄφιο = ὄφιν.

ἡ νύφη, τὸ ξενούτσικο, χρυσὸν υἱὸν τὸν 'κάμε·
μὰ 'κείνη σκύλα πεθερά, ἡ σκύλα συμπεθέρα
παίρνει τῆς νύφης τὸ παιδί, πά' το τῆς ἀνδραδέρφης
καὶ τὸ παιδὶν ὡμίλησε τριῶν ἡμερῶν 'ς τὴν κούνια.
« Τοῦτο τὸ γάλα 'νε πικρόν, τῆς μάνας μου 'ν' τὸ μέλι,
τῆς μάνας μου 'νε ζάχαρη, 'ποῦ πίνουν οἱ ἀγγέλοι,
ἀμῆτέ με τῆς μάνας μου, γιὰ πάω ἀπατός μου (1) ».

---

70. Ο ΕΞΗΝΤΑΡΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ὅλ' ἡμέρα ἐθέριζα ὅλον βορηᾶ καὶ νότο
καὶ τὸ βραδὺ τὸ ἔδενα 'ς ἕνα κλωνὶ χορτάρι,
εἰς τὸ ραβδὶ τὸ 'πέρναγα 'ς τὸ σπίτι καὶ διαβαίνω,
'βρίσκω την τὴν γυναῖκά μου ἀρνάκι μαγειρεύει,
κι' ἤπλωσα ὁ κακόμοιρος νὰ 'δῶ ἂν εἶν' 'ψημένο,
καὶ τὴν χουλιάραν ἥρπαξε, μοῦ δίγει δυὸ 'ς τῆς πλάταις,
μοῦ ἔσπασεν ὀχτὼ πλευριαῖς καὶ δυὸ ραχοκοκκάλαις.
« Ἄντε, γέρο γάϊδαρε,
κερατοφορτωμένε,
κι' ὅνταν μαγειρεύγω 'γώ,
στέκα ἔξω ἀπ' ἐδῶ·
κι' ὅνταν μαγειρεύγ' ἀρνάκι,
στέκ' ἀπ' ἔξ' ἀφ' τὸ σοκάκι (2)·

(1) ἀπατός μου = μόνος μου.
(2) σοκάκι = δρόμον, ὁδόν. Ἡ λέξις τουρκική.

κι' ὅνταν ἔχω μουσαφίρη (1),
ἔμπα πλύνε τὸ ποτῆρι·
κι' ὅνταν εἶμαι μ' ἄλλον ἄντρα,
στέκα εἰς τὴν κάτω σκάλα».

---

71. Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἅγιε μου Γιώργ', ἀφέντη μου, ἀσημοκαβαλλάρη,
ἁρματωμένος μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀργυρὸ κοντάρι!
σὰν ἅγιος εἶσαι 'ς τὴ θωριά, σὰν ἅγιος 'ς τὴ θεότη·
περικαλῶ σε σῶσέ μας, ἀφέντη στρατιώτη.
Θεργιὸ 'χομε 'ς τὸν τόπον μας μέσα 'ς ἕνα πηγάδι,
ἀνθρώπους τὸ ταγίζομεν κάθε πρωὶ καὶ βράδυ·
μιὰ 'μέρα δὲν τοῦ 'δώκαμε ἄνθρωπο νὰ δειπνήση
σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφηκε τὴν χώρα νὰ ποτίση.
Ἂς παίξωμεν τὰ μπουλετιὰ (2) κι' ὅτινος θέλ' ἂς πέση
νὰ στείλη τὸ παιδάκι του τοῦ ληονταριοῦ πεσκέσι.
Κ' ἐξέπεσεν τὸ μπουλετὶ μιᾶς βασιλοπούλας,
ὁποῦ τὴν εἶχ' ἡ μάνα της μόνη καὶ μοναχοῦλα.
Ὁ βασιλὲς σὰν τό 'κουσε τοῦτον τὸν λόγον εἶπε·
« Ὅλο τὸ βιός μου πάρτε το, μὰ τὸ παιδί μ' ἀφῆτε ».
Πολὺς λαὸς 'μαζώχθηκε ἐμπρὸς 'ς τὸν βασιλέα.
« Σὰν δὲ στέλλῃς τὴν κόρη σου, θὰ στείλωμεν ἐσένα ».
« Στολίσετε τὴν κόρη μου ἀτίμητα πετράδια,

(1) μουσαφίρη = ξένον, ξενιζόμενον. Ἡ λέξις τουρκική.
(2) μπουλετιά = κλήρους.

ἀτίμητα κι' ὁλόχρυσα κι' ὅλο μαργαριτάρια,
ξαναστολίσετέ την κι' ἀμέτε των γιὰ νύφη
κι' ἀμέτε των τοῦ λιονταριοῦ τοῦ σκύλου νὰ δειπνήσῃ ».
Πολὺς λαὸς συνάχθηκε νὰ τὴν ἐπά' 'ς τὴν βρύση·
δὲν τό 'λπιζ' ἡ βαρυόμοιρη πὼς θὰ ξαναγυρίσῃ,
κ' ἔβγαλεν ἀφ' τὸν κόρφον της ὁλόχρυσ' ἁλυσίδα
καὶ 'πιάσαν καὶ τὴν δέσανε 'ς τοῦ πηγαδιοῦ τὰ χείλια.
Μ' ἅγης Γιώργης σὰν τό 'κουσε τρέχει νὰ τὴν γλυτώσῃ,
ἀφ' τὸν πικρό της θάνατον νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ.
'Απὸ μακρυὰ τὸν ἐθωρεῖ κι' ἀπὸ κοντὰ τοῦ λέγει·
« Φύγε, ξενάκι μ.', ἀπ' ἐδῶ νὰ μὴ σὲ φά' κ' ἐσένα
τοῦτο τὸ ἄγριο θεργιό, 'ποῦ θὲ νὰ φά' κ' ἐμένα ».
« Λιγάκι θῶ νὰ κοιμηθῶ 'ς τὰ γόνατά σ' ἀπάνω,
κ' ἐγὼ σκοτόνω τὸ θεργιὸ κι' ἀφ' τὸ κακὸ σὲ βγάνω ».
Σηκώθηκ' ἀνατολικὰ καὶ κάμνει τὸν σταυρό του,
μιὰ κονταριὰ τοῦ 'τίναξε κ' ἔκοψε τὸν λαιμό του·
πάλι ξαναδευτέρωσε, τοῦ δίγει μέσ' 'ς τὸ στόμα
κ' ἔκαμεν τόσην ταραχὴν 'ς τῆς πέτραις κι' εἰς τὸ χῶμα,
καὶ πάλι ξαναχτύπησε καὶ τὸ θεργιὸ σκοτόνει,
κι' ἡ κόρη ἀπ' τὸν φόβο της φωνάζει· « Ἅγιε Γιώργη ! »
Ἅγιος Γιώργης σὰν τό 'κουσε πολὺ τοῦ 'καλοφάνη,
« Ποῦ τό 'βρες, κόρη, τ' ὄνομα καὶ ποῦ τ' ἀνεθηβάζεις ; » (1)
« Σὰν ἤπεσες νὰ κοιμηθῇς 'ς τὰ γόνατά μου 'πάνω,
ἦρτε 'να περιστέρι
καὶ 'βάσταν τίμιον σταυρὸ εἰς τὸ δεξί του χέρι,
καὶ μέσα ἔγραφ' ὁ σταυρὸς « Νὰ ζήσῃ ἅγιος Γιώργης
καὶ ὁποῦ πιστεύγει εἰς αὐτὸν ποτὲ δὲν τελειόνει ».
« Ἄμε, κόρη μου, 'ς τὸ καλό, ναί, ἄμε 'ς τοῦ κυρουροῦ σου
καὶ 'πέ του πῶς τοῦ 'χάρισα σήμερον τὴν ζωήν σου ».
« Πέ μου, ξενάκι μου, νὰ ζῇς, τί λέγουν τ' ὄνομά σου ;

(1) ἀνεθηβάζεις = ἐνθυμεῖσαι.

νὰ κάμῃ ὁ πατέρας μου κάλεσμα τσ' ἀφεντειᾶς σου ».
« Ἅγι' Γιωργάκη λέγομαι, ἀπὸ τὴν Καισαρεία·
παρὰ νὰ κάμῃ κάλεσμα ἂς χτίσῃ ἐκκλησία
κι' εἰς τὴν μέση τῆς ἐκκλησιᾶς ἄλογον καββαλλάρη,
ἁρματωμένον μὲ σπαθὶ καὶ μ' ἀργυρὸ κοντάρι·
'ς τὴν δόξα κι' εἰς τὴν δύναμι ὁποῦ σ' ἀναθηβάζω,
ὁποῦ σκοτόνει τὸ θεργιό, τὸν δράκον τὸν μεγάλο ».
Καὶ 'δὲ χαρὰ 'ποῦ 'γένηκε 'ς ἐκεῖνο τὸ παλάτι,
νὰ τὴν ἐπᾶνε τοῦ θεργιοῦ καὶ πάλιν 'πίσω νά 'ρτῃ !
Χρυσῆ κορδέλλα 'πήρενε καὶ τὰ μαλλιά της δένει,
καὶ 'δὲ χαρὰ 'ποῦ γίνηκε 'ς ὅλην τὴν οἰκουμένη.

---

72. ΤΟ ΝΕΡΑΝΤΖΟΦΙΛΗΜΑ

Τρέχει τοῦ Λύκου τὸ νερό,
τρέχει καὶ παρατρέχει
καὶ σταλαρισμὸ δὲν ἔχει.
Θαυμάζομαι τὸ κρυὸ νερό,
τὸ νεραντζοφίλημα,
ἀπόθε καταιβαίνει
νεραντζοφιλημένη.
'Απ' ἐγκρεμνὸ γκρεμνίζεται,
τὸ νεραντζοφίλημα,
σὲ περιβόλι 'μπαίνει
νεραντζοφιλημένη.
Ποτίζει δένδρα καὶ κλαδιά,

τὸ νεραντζοφίλημα,
δένδρη καὶ λεμονίτσαις,
'γειά, χαρά σας, κοπελλίτσαις.
Νά ἡ μία μου λεμονιά,
τὸ νεραντζοφίλημα,
'ς τὴν ἄμμο φυτεμμένη
νεραντζοφιλημένη.
Κάμνει φύλλα σύρμα μάλαμμα,
τὸ νεραντζοφίλημα,
λεμόνι σύρμ' ἀσῆμι,
κάμε, κόρη, ἐλεημοσύνη.
Ὅγοιος τὸ κόψει κόβγεται,
κι' ὅγοιος τὸ φά' πεθαίνει,
ἄχ, νεραντζοφιλημένη.
'Εγ' ἂς τὸ κόψω κι' ἂς κοπῶ,
τὸ νεραντζοφίλημα,
ἂς τὸ φάγω κι' ἂς ποθάνω,
πγειά μ' ἀγάπη νὰ μὴν κάμω.

ΤΟ ΜΥΡΟΛΟΓΙ

ΤΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΑΣ

SISMANOGLIO MEGARO

73. ΤΟ ΜΥΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Ἤρτεν ἁγιὰ Σαρακοστή, τῆς Παναγιᾶς ἡμέραις,
'ποῦ λὲν τὸ *Κύρι' ἐλέησον* καὶ τῆς *Τιμιωτέραις*.
Ὅγοιος τὸ λέγει σώνεται, κι' ὅγοιος τ' ἀκού' ἁγιάζει,
ὅπου τὸ λέγει τρεῖς φοραῖς μέσ' 'ς τὸν παράδει' 'πάγει.
« Ἔλα τὸ λέγομεν καὶ 'μεῖς, μήπως κ' ἐμεῖς σωστοῦμεν ».
Κάτω 'ς τὰ Γεροσόλυμα εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον,
ἐκεῖ κάθετ' ἡ Δέσποινα μόνα καὶ μοναχή της
τὴν προσευχή της ἤκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ της,
ἀκού' βρονταῖς καὶ ταραχαῖς καὶ σύχισαις μεγάλαις,
ἀνοίγει τὸ παράθυρο νὰ τῆς κτυπήσ' ἀγέρας,
βλέπει τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τ' ἄστρα βουρκωμένα,
καὶ τὰ σημάδια τ' οὐρανοῦ ἄνω κάτω 'στρεμμένα.
Καὶ πάλι ξανασυντηρᾷ καὶ πάλιν ξαναβλέπει
κι' ἀφ' τὴ δεξιά της τὴν μεργιὰ τὸν ἅγιο Γιάννη βλέπει.
Ἡ Παναγιὰ τὸν ἀρωτᾷ, ἡ Παναγιὰ τοῦ λέγει·
« Ἅγιε μου Γιάννη, Γιάννη μου, καὶ μαθητὴ τοῦ γυιοῦ μου,
μπὰς κ' εἶδες τὸν χρυσόν μου γυιὸν καὶ σὸν τὸν 'δάσκαλόν σου ; «
« Ὤχου, κυρά μ' δασκάλισσα, πῶς νὰ σοῦ τ' ἀρχινήσω ;
δὲν ἔχω στόμα νά σ' τὸ 'πῶ, χείλη νά σ' τὸ 'μιλήσω,

μήτε καδριά μου τὸ βαστᾷ νὰ σοῦ τ' ὁμολογήσω·
βλέπεις το τὸ μαντῆλί μου ὁποῦ 'νε 'ματωμένο ;
βαστῶ καὶ εἰς τὸ χέρι μου μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του ».
Κι' ἡ Δέσποινα σὰν τό 'κουσε, ἤπεσε λιγωμένη·
σταμνὶ νερὸ τὴν περεχοῦν καὶ τριὰ κανιᾶ (1) 'πὸ μόσχο
τέσσερ' ἀπὸ ῥοδόσταμο νὰ σώσῃ νὰ συφ[νε]φέρῃ (2).
Σὰν ἤσωσε καὶ σύφφερε, τὸν πρῶτον λόγο λέγει·
« Ἂς ἔρτ' ἡ Ἄννα κι' ἡ Μαργιὰ κι' ἡ ἄλλ' ἡ Ἐλισάβετ,
καὶ τοῦ Προδρόμ' ἡ ἀδελφὴ καὶ τοῦ Λαζάρ' ἡ μάνα
κι' ἀντέστ' [ν]ὰ 'πᾷ τὸν εὕρωμεν πριχοῦ μᾶς τὸν χαλάσουν,
πριχοῦ τὸν βάλουν 'ς τὸν σκεντζὲ καὶ μᾶς τὸν περουνιάσουν ».
Ἐσώσανε κ' ἐπήγανε αἱ πέντ' ἁγιαῖς τοῦ κόσμου,
ἡ στράτα δάκρυα 'γέμισε κ' οἱ τράφοι μυριολόγια
καὶ τὰ σγουρά των τὰ μαλλιὰ τὸν ἥλιο ἐθαμπώναν·
ἐκεῖ ζευγᾶς τῶν ἁπαντᾷ κ' ἔκαμνε ζευγάρι·
« Πές μας, νὰ ζῇς, καλὲ ζευγᾶ, εἶδες ἐδῶ φουσᾶτο ;
Εἶδες φουσᾶτο περισσὸ καὶ περισσαντρειωμένο,
εἶδές τον τὸ χρυσό μου γυιὸ ἐξάγκωνα δεμένο ; »
Κ' ἐκεῖνος ὁ κακοζευγᾶς τὰ γέλια τὸν ἐπῆραν,
« Ἐσὺ κ' ἂν ἔχασες υἱγιόν, ἄμε καὶ γύρευγιέ τον ».
Ἡ Δέσποινα σὰν τ' ἄκουσεν ἤπεσε λιγωμένη,
σταμνὶ νερὸ τὴν περεχοῦν καὶ τριὰ σταμνι' ἀπὸ μόσχο,
τέσσερ' ἀπὸ ῥοδόσταμο νὰ σώσῃ νὰ συφφέρῃ.
Σὰν ἔσωσε καὶ σύφφερε, τὸν τέτοιον λόγον λέγει·
« Ζευγᾶ μου, τὰ βουδάκια σου νὰ γείνουν ἀσκαθάροι,
νὰ λυέσαι νὰ τὰ κυνηγᾷς ἀφ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ,
κι' αὐτὸ τὸ σπάρμα 'ποῦ 'σπειρες σκουλήκια νὰ φυτρώσου,
νὰ κάτσουν 'ς τὸ κεφάλι σου, νὰ φᾶν' τὸν ἐμυαλό σου ».
Ἐσώνανε κι' ἐπγαίνανε αἱ πέντ' ἁγιαῖς τοῦ κόσμου,

(1) κανιᾶ = κανᾶ, πήλινα ἀγγεῖα.
(2) συ[νε]φέρῃ = συνέλθῃ.

ἡ στράτα δάκρυα 'γέμινε κ' οἱ τράφοι μυριολόγια
καὶ τὰ σγουρά των τὰ μαλλιὰ τὸν ἥλιο ἐθαμπώναν·
ἐκεῖ βοσκὸς τῶν ἁπαντᾷ καὶ 'βόσκανε προβάτια·
« Πές μου, νὰ ζῇς ! καλὲ βοσκέ, εἶδες ἐδῶ φουσᾶτο ;
Εἶδες φουσᾶτο περισσὸ καὶ περισσαντρειωμένο ;
εἶδές τον τὸν χρυσόν μου γυιὸν ἐξάγκωνα δεμένο ; »
Ἐκεῖνος ὁ καλὸς βοσκὸς τὰ δάκρυα τὸν ἐπῆραν.
« Ὄχου, κυρὰ δασκάλισσα, πῶς θὰ σοῦ τ' ἀρχινήσω ;
[δ]ὲν ἔχω στόμα [ν]ὰ σοῦ 'πῶ καὶ χείλ' [ν]ὰ σοῦ 'μιλήσω,
μήτε καδριά μου τὸ βαστᾷ νὰ σοῦ τ' ὁμολογήσω,
μὰ πάλι σάν μ' ἐρώτησες ἂς μή σ' ἀπογυρίσω.
Βλέπεις το 'κεῖνο τὸ βουνό, 'ποῦ 'νε 'ψηλὸ καὶ μέγα,
'πό' 'χει τὴν γερανιὰ κορφὴ τὴν πράσινη παντιέρα ;
Ἐκ' ἔχουν τὸν υἱγιοῦκά σου οἱ σκύλοι οἱ Ἑβραῖοι,
σὰν κλέφτη τὸν ἐπιάσανε, σὰν πόρνον τὸν κρατοῦνε,
'σὰν νὰ 'χώρισ' ἀντρόγυνον ἔτσι τὸν τυραννοῦνε ».
Ἡ Δέσποινα σὰν τό 'κουσε ἤπεσε λιγωμένη·
σταμνὶ νερὸ τὴν περεχοῦν καὶ τριὰ κανι' ἀπὸ μόσχο,
τέσσερ' ἀπὸ ῥοδόσταμο νὰ σώσῃ νὰ συφφέρῃ·
Σὰν ἔσωσε καὶ σύφφερε τὸν τέτοιον λόγον λέγει·
« Βοσκέ μου, τὰ προβάτια σου χιλιάσου, νὰ μυργιάσουν,
τό 'να νὰ κάμνῃ τέσσερα, τ' ἄλλο νὰ κάμνῃ πέντε,
καὶ τ' ἄλλο, τὸ μικρότερο, νὰ κάμνῃ δέκα πέντε·
κι' αὐτὴ ἡ βέργα 'ποῦ βαστᾷς νὰ γείνῃ ἀσημένια,
γιὰ νὰ κουμπίζ' ἡ νηότη σου ἡ μαργαριταρένια ».
Ἐσώσανε κ' ἐπγαίνανε ἡ πέντ' ἁγιαῖς τοῦ κόσμου,
ἡ στράτα δάκρυα 'γέμινε κ' οἱ τράφοι μυργιολόγια
καὶ τὰ σγουρά των τὰ μαλλιὰ τὸν ἥλιο ἐθαμπώνα.
Ἐδίψασεν ἡ Δέσποινα κ' ἐκούμπησε 'λιγάκι,
κ' ἐκεῖ ὅπου ἀκούμπησε εὑρέθ' ἕνα βρυσάκι,
κ' ἔβρεξε τ' ἀχειλάκι της μ' ἕνα κουκκὶ παμπάκι.

'Σ τὴν στράταν ὁποῦ πηγαίναν, 'ς τὸ διάβα 'ποῦ περνοῦσαν,
ἐκεῖ χαρτσιᾶς(1) τῶν ἀπαντᾷ, χαρτσιᾶς μὲ τὰ παιδιά του,
χαρτσιᾶς μὲ τὴν γυναῖκά του κ' ἡ μαυροφαμελλιά του.
« Πές μου, νὰ ζῇς, καλὲ χαρτσιᾶ, ἦνταν αὐτὰ 'ποῦ κάμνεις ; »
« Ἑβρηοὶ μοῦ παραγγείλανε καρφιὰ γιὰ νὰ τῶν κάμω,
ἐκεῖνοι μοῦ 'παν τέσσερα κ' ἐγὼ πέντε τῶν κάμνω ».
« Γιὰ 'πέ μου, 'πέ μου σύ, χαρτσιᾶ, ἦντα τὰ κάμουν ὅλα ; »
« Τὰ δυὸ 'ς τὰ δυό του γόνατα, τὰ δυὸ 'ς τὰ δυό του χέργια
καὶ τό 'να, τὸ φαρμακερό, εἰς τὴν καρδιά του μέσα ».
« Χριστέ, ἂς καγῇ τ' ἀμόνι του, νὰ 'ξάψῃ τὸ σφυρί του,
σὰν 'ποῦ πετᾷ ἡ πεταχτὴ ἔτσι κ' ἡ κεφαλή του,
ποτέ του 'ς τὸν αἰῶνά του ποτ' ἀχυλιὰ μὴν κάμῃ,
ποτέ του 'ς τὸν αἰῶνά του νὰ μὴ ψωμοχορτάσῃ ».
'Εσώσανε κ' ἐπγαίνανε εἰς τοῦ λῃστὴ τὴν πόρτα·
'βρίσκουν τῆς πόρταις σφαλιχταῖς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα
καὶ τὰ παραθυράκια του σφιχτὰ μανταλωμένα.
'Η Δέσποινα 'γονάτισε εἰς τοῦ λῃστὴ τὴν πόρταν.
« Ἄνοιξε, πόρτα τοῦ λῃστή, καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου,
καὶ πόρτα τοῦ Παράνομου, ἄνοιξε νά 'μπω μέσα ».
'Η πόρτα ἀπὸ τὸν φόβο της εὐρέθη στυλωμένη
καὶ τὰ παραθυράκια των ἐξεμανταλωθῆκαν·
'πάγει ἀπάνω Παναγιά, κανένα δὲν γνωρίζει,
μ' ἀφ' τὴν δεξιά της τὴν μεργιὰ τὸν ἅγη Γιάννη βλέπει,
« Ἅγιε Γιάννη, Γιάννη μου, καὶ μαθητὴ τοῦ γυιοῦ μου,
δεῖξέ μου τὸν χρυσό μου γυιὸν γιατὶ δὲν τὸν γνωρίζω ».
« Δὲν ἔχω στόμα [ν]ὰ σοῦ 'πῶ, χείλη [ν]ὰ σοῦ 'μιλήσω,
οὔτ' ἡ καρδιά μου τὸ βαστᾷ νὰ σοῦ τὸ 'μολογήσω,
μὰ πάλι σάν μ' ἐρώτησες, νὰ μή σ' ἀπογυρίσω.
Βλέπεις τον 'κεῖνον τὸν χλωμόν, τὸν χλωμομαραμμένον,
ὅπου τὸν ἔχουν οἱ Ἑβργοὶ ἐξάγκωνα δεμένον,

(1) χαρτσιᾶς = χαλκιᾶς, χαλκεύς.

κ' ἐβγάλαν του τὸ κάλυμμα καὶ τοῦ 'βαλαν 'γκαθένιον,
τοῦ 'βγάλαν καὶ τὸ φόρεμα καὶ τοῦ 'βαλαν βατένιο ;
Αὐτὸς εἶνε ὁ γυιοῦκάς σου καὶ 'μένα δάσκαλός μου».
« Γιὰ κλίνε κλίνε, γυιοῦκά μου, κλίνε νὰ σὲ φιλήσω,
νὰ σὲ φιλήσω μιὰν καὶ δυὸ κ' ἔπειτ' ἂς ξεψυχήσω.
Ποῦ 'νε σσοινιὰ νὰ κρεμαστῶ, γκρεμὸς νὰ 'πά' 'γκρεμίσω,
ποῦ 'νε ποτάμι σύθθολο νὰ 'πά' νὰ ξεψυχήσω ; »
'Απηλογᾶται ὁ Χριστὸς μὲ ζαχαρένιο στόμα·
«Μάνα μου, ἂν πνιγῇς ἐσύ, θὲ νὰ πνιγῇ ὁ κόσμος,
μάνα μ', ἂν γκρεμισθῇς ἐσύ, θὰ γκρεμνισθῇ ὁ κόσμος·
Ἔπαρε τὴν ὑπομονὴν γιὰ νὰ 'πομέν' ὁ κόσμος,
ἄμε, μάνα μ', 'ς τὸ σπίτι μας κι' ἄμε 'ς τὸ γονικό μας,
στρῶσε χαμηλοτράπεζο νὰ φᾶν' ἡ πικραμμέναις,
βάλε κρασὶν εἰς τὸ γυαλὶ κι' ἀφρᾶτο παξημάδι,
νὰ φᾶνε μάναις γιὰ παιδιά, καὶ τὰ παιδιὰ γιὰ μάναις,
καὶ τὸ μεγάλο Σάββατο 'ποῦ θὰ χτυποῦν ἡ πάγκαις,
ὁποῦ θ' ἀκούσῃς σήμαντρα, ὅπου θὰ 'κοῦς καμπάναις,
τότε καὶ σύ, μανίτσα μου, νά 'χῃς χαραῖς μεγάλαις ».

74. ΕΤΕΡΟΝ ΜΥΡΟΛΟΓΙ

Τώρα 'ν' ἁγιὰ Σαρακοστή, τώρα 'ν' ἁγιαῖς ἡμέραις,
'ποῦ λειτουργοῦν ἡ ἐκκλησιαῖς, 'ποῦ ψάλλουν οἱ παπάδες,
'ποῦ λὲν τὸ *Κύρι'*, *ἐλέησον* καὶ τ' ἅγιον 'Βγαγγέλιο,
'ποῦ 'κεῖ 'ς τὰ 'Ιεροσόλυμα, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
ἐκεῖ δέντρον δὲν ἤτανε καὶ δέντρ' ἐφανερώθη.
Τὸ δέντρον ἦταν ὁ Χριστὸς κι' οἱ κλῶν' οἱ 'Αποστόλοι,
τὰ φύλλα 'ταν οἱ Μάρτυρες κι' ἡ ρίζαις οἱ Προφήταις,
'ποῦ 'προφητεύγαν κι' ἤλεγαν γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη,
γιὰ τοῦ Χριστοῦ τ' ἀφέντη μας καὶ τοῦ μονογενῆ μας.
'Η Παναγιὰ ἐκάθουντο μόνα καὶ μοναχή της,
τὴν προσευχήν της ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ της.
Κ' ἐκεῖ 'ποῦ προσευχούντανε κ' ἔκαμνε τὸν σταυρό της,
ἀκού' φωναῖς καὶ ταραχαῖς καὶ σύγχυσαις μεγάλαις,
'βγαίνει νὰ 'δῇ τὸν οὐρανόν, νὰ 'δῇ 'ς τὴν γειτονειά της,
βλέπει τὸν οὐρανὸν θολόν, τ' ἄστρα βουρκωμένα
καὶ τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ 'ς τὸ αἷμα βουτημένο.
Βλέπ' ἀπ' ἐδῶ, βλέπ' ἀπ' ἐκεῖ, βλέπει τὸν ἅγη Γιάννη
βλέπει τὸν Γιάννη κι' ἤρχουντον κλιαμένον, βρουχισμένον
καὶ 'βάσταν κι' εἰς τὸ χέρι του μαντῆλι 'ματωμένον.
« Γιάννη μου, 'πὸ ποῦ ἔρχεσαι καὶ ποῦ 'ν' ὁ δάσκαλός σου ;
ποῦ ἄφησες τὸν γυιοῦκά μου κ' ἔρχεσαι μοναχός σου ; »
« Δὲν ἔχω στόμα νά σ' τὸ 'πῶ, χείλη νά σ' τὸ 'μιλήσω,
μήτ' ἡ καρδιά μου τὸ βαστᾷ νὰ σοῦ τ' ὁμολογήσω ».
« Κάμε, Γιάννη μου, νὰ τὸ 'πῇς, κάμε νὰ τὸ 'μιλήσῃς·
πέτρ' ἂς γεν' ἡ καρδοῦλά σου νὰ μοῦ τ' ὁμολογήσῃς ».
« Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνί, τὸ μαυρορραχνιασμένον ;
'Εκεῖ τὸν ἔχουν οἱ 'Εβρηοὶ 'πιστάγκωνα δεμένον ».

'Η Παναγιὰ σὰν τό 'κουσε ἔπεσε κ' ἐλιγώθη,
μυρωδικὰ ραντίζουν την καὶ μόσχους ἀπὸ ἄνθη,
ἀπ' ἄνθη καὶ τριαντάφυλλα ὥστε νὰ συνεφέρῃ·
κι' ἀπήντης ἐσυνέφερε παρακαλεῖ καὶ λέγει·
« Ἂς ἔρτ' ἡ Μάρθα καὶ Μαριὰ κι' ἡ ἄλλη 'Ελισάβε
καὶ τοῦ Προδρόμου ἀδερφὴ καὶ τοῦ Λαζάρ' ἡ μάνα
νὰ 'πᾶμε νὰ τὸν εὕρωμε πριχοῦ τὸν ἐσταυρώσου,
πριχοῦ τοῦ βάλουνε καρφιὰ καὶ τὸν ἐθανατώσου ».
'Επῆραν τὸ στρατὶ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι
καὶ τὸ στρατὶ τοὺς ἔβγαλε 'ς ἕνα μικρὸ σπιτάκι·
καὶ λέ' ἡ Μάρθα τῆς Μαριᾶς· « Νὰ πιῶ νερὸ 'λιγάκι,
νὰ βρέξω τ' ἀχειλάκι μου, 'ποῦ 'νε πικρὸ φαρμάκι ».
'Εκεῖ 'τονε 'Ατσίγγανος μαζὶ μὲ τὰ παιδιά του,
μαζὶ μὲ τὴν γυναῖκά του, μ' ὅλην τὴν φαμελλιά του.
« Ὥρα καλή, 'Ατσίγγανε, καὶ τί 'ν' αὐτὰ 'ποῦ κάμνεις ; »
« Καρφιὰ μοῦ παραγγείλανε οἱ σκύλοι οἱ 'Εβραῖοι·
μοῦ 'παν νὰ κάμω τέσσαρα, μὰ γὼ πέντε τοὺς κάμνω ».
« Πές μου, νὰ ζῇς, 'Ατσίγγανε, καὶ ποῦ θὰ τοῦ τὰ βάλουν ; »
Τὰ δυὸ 'ς τὰ δυό του γόνατα, τὰ δυὸ ς' τὰ δυό του χέργια,
τὸ ἄλλο, τὸ φαρμακερό, εἰς τὴν καρδιά τ' ἀπάνω ».
« Ποτέ, ποτέ σ', 'Ατσίγγανε, ποτ' ἀχιλιὰ (1) μὴ κάμῃς
ποτὲ 'ς τὴν τραχηλίτσα σου 'ποκάμισο μὴ βάλῃς ! »
'Πῆραν ἐπῆραν τὸ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
καὶ τὸ στρατὶ τοὺς ἔβγαλε εἰς τοῦ Λῃστὴ τὴν πόρτα.
« Ἄνοιξε, πόρτα τοῦ Λῃστοῦ, καὶ πόρτα τῶν λῃστάδων ! »
Κλωτσιὰν τῆς πόρτας δίνει της κι' ἀξάνοιχτη εὑρέθη,
βλέπ' ἀπ' ἐδῶ, βλέπ' ἀπ' ἐκεῖ, βλέπει τὸν μονογυιόν της·
βλέπει τον καὶ τὸν εἶχανε εἰς τὸν σταυρὸν ἐπάνω,
κάμνει καρδιὰν τὸν ἐρωτᾷ, κάμνει καρδιὰν τοῦ λέγει·

(1) ἀχιλιὰ = στάκτη ἐν τῇ ἑστίᾳ.

« Ποῦ 'νε βουνὸ νὰ κρεμαστῶ, ποῦ 'νε γκρεμὸς νὰ πέσω ;
ποῦ 'νε μαχαῖρι κοφτερὸ ν' ἀδικοθανατέψω ; »
« Βουνό, γκρεμὸ γιατί ζητᾷς ; μαχαῖρι γιατί θέλεις ;
ἐδῶ βουνὸ δὲν χρειάζεται, οὐδὲ μαχαῖρι θέλει·
ἐδῶ χρειάζετ' ὑπομονὴ γιατ' ὁ Θεὸς τὸ λέγει.
Πάρε, Γιάννη, τὴν μάνα σου, καί, μάνα μου, τὸν υἱγιό σου,
καὶ ἀμέτε νὰ προσεύχεστε μέσα εἰς τὸ κελλί σου,
νὰ τριμερήσῃ ὁ καιρὸς ὁπό' 'χ' ὁ Θεὸς γραμμένα
ὁπ' ἀπὸ 'πάνω στέκεται ὅλο κοντὰ 'ς ἐμένα.
Βάλε κρασὶν εἰς τὸ γυαλὶ κι' ἀφρᾶτο παξημάδι,
νὰ φᾶτε 'λίγο, μάνα μου, μήπως καρδιά σου 'γειάνῃ ».
Ἐπῆραν τὸ στρατὶ στρατὶ κι' εἰς τὸ κελλὶν ἐπῆγαν,
τὴν προσευχήν της ἔκαμνε, τὴν προσευχή της κάμνει.
Τὸ τρίμερον ἐπέρασεν, τὸ τρίμερον τῆς πίκρας,
κι' ἦρτεν τὸ τετραήμερον, ἡ πρώτη ἡ ἡμέρα,
ἡμέρα ἡ χαρμόσυνος, ὁποῦ 'ν' χαραῖς καὶ γέλια.

MEGANOGLIO

ΠΟΙΜΕΝΙΚΑ

75. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΟΥΡΑΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΑΤΩΝ

« Ἔ ! παιδιὰ 'δικά μας, τσομπανόπουλα,
ἐλᾶτε νὰ κουρέψωμεν τὰ 'γίδια τουτανὰ
τοῦ Γιώργη τὸ κοπάδι 'ποῦ χιλιάσανε ».
Ἤμπεν ἡ Χελιὰ(1) 'μπροστὰ κ' ἐπρογκίσανε(2)
κ' ἀπ' ὀπίσ' ἡ Ποντικιὰ(3) κ' ἐπρογκίσανε.
« Ἔ ! παιδιά μου κουρευτάδες, γιὰ ἑλάτενε κοντά,
συναχθῆτε ὅλοι νὰ τὰ βάλωμε 'μπροστά ! »
Συναχθήκανε κοντὰ καμμιὰ τριανταριά.
« Ξεδιαλέξτεν τοὺς μικροὺς νὰ μᾶς κουβαλοῦν ».
Δεκοχτὼ νομᾶτοι ἐκουρεύτανε
καὶ δώδεκα μικροὶ κουβαλούσανε.
Γιὰ κουβαλῆτε, βρὲ παιδιά, δὲν προκάμνετε πειά ;
ἂς κόβγουν τὰ ψαλλίδια σας καὶ κρηᾶτα, μὴ λυπεῖστε,
προστάξετενε τ' ἀφεντικὸ νὰ φέρῃ γιὰ νὰ πιοῦμε.

(1) Χελιά. Ὄνομα προβάτου ἢ αἰγός.

(2) ἐπρογκίσανε = προεχώρησαν.

(3) Ποντικιά. Ὄνομα προβάτου ἢ αἰγός. Οἱ ποιμένες ἐν Χίῳ εἰς ἕκαστον τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν δίδουσιν ἀνὰ ἓν ὄνομα, ἄλλο μὲν συμφώνως μὲ τὸ χρῶμα αὐτοῦ, ἄλλο δὲ ἐκ τοῦ κέρατος, ὅπερ φέρει κ.τ.λ. Εἶνε δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι πᾶν πρόβατον ἢ αἰγίδιον, ὅπερ καλεῖται ὀνομαστί, προσέρχεται πρὸς τὸν ποιμένα. Σειρὰν δὲ τοιούτων ὀνομάτων καταχωρίζομεν ἀμέσως κάτωτέρω :

α') *Ὀνόματα Αἰγῶν*. Χελειός. Λαλαδάτη. Τσούμπα. Λιβανή. Φωκή. Λαόπος. Καστανή. Τσαγγάτη. Ἀσπροκουτέλα. Φατσομύτα. Πουλιαρή. Χελειολιβανή. Μασχαλάτη. Χελειομέργα. Ψαρή. Ξυνή. Παχνάτη. Καντυλεριά. Μονοκέρα. Καυλάτη. Μονοβύζα. Τσουμπάτη. Κοριῶσα. Μαυρολαίμα. Ξυνάτη. Καυλοκεράτη. Στραβοκεράτη. Ἀσπρομούτσουνη.

β') *Προβάτων*. Μουζουρή. Ἀσπροκάνα. Μώρα. Μαυρομμάτα. Καυσαλή. Χελειομούζουρον. Τρεβλοκάνα. Φοινικιάρικη. Τσεπριά. Κερατσούλα. Μαυροκάνα. Φυρή. Γαλαγή. Σκεφαρδάτη. Πετζουλή. Καπουλάτη. Παχνόρραχη. Διπλάτη.

« Ἀμέσως, βρέ, κ' ἐγὼ 'μαι 'δῶ, καὶ νά ῥακὴ νὰ πγῆτε,
κάμνετε τὴ δουλειά, καὶ κρηᾶς μὴ λυπηθῆτε ».
« Ἀφ' τὴν ζέστην τὴν πολλὴ δυὸ 'ρωστήσανε
κι' ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν σκάση ἑκατουρήσανε ».
« Ἔ, παιδιά, ἔχετεν' ἀκόμη πολλά ; »
« Ἀπάνω-κάτω καμμιὰ τρακοσαριά ».
« Θολώστενε τὰ 'μάτια νὰ γληγορέψωμεν ».
« Ἐτελειώσαμενε, παιδιά, κρασὶ ῥαντίσετέν τα,
γεμίστεν τ' ἄρματα τὰ τριά, χάϊ ! χούϊ ! χά ! ντάν, ντάν ! »
« Ἐχίλιασές το τὸ 'μαντρί, νὰ τὸ διπλοχιλιάσῃς,
νὰ δώσ' ὁ Θῃὸς κι' ἡ Παναγιὰ νὰ τὸ διπλομυριάσῃς ».
« Γιὰ φέρνε μας ἐδῶ φαγί, κρεᾶτα καὶ πιλάφια,
νὰ φάγωμε μὲ τὴν καδριά, κρασὶ πολὺ νὰ πιοῦμε
νὰ φύγωμε μὲ 'γειά, χαρά, τὰ κτήματα (1) νὰ 'διοῦμε ! »
« Ἄντε νὰ τὰ μυριάσῃς, νὰ τὰ διπλομυριάσῃς ».
« Βάλετε τοῦ Παπάνου, τοῦ Παπάνου, τοῦ Βαρβάτου
χαρόφαλλα, τριαντάφυλλα αὐτουνοῦ τοῦ Τραγάτου (2),
χαρόφαλλα 'ς τὰ κέρατα καὶ βγιόλλαις μυρωδάταις,
νὰ καμαρώσῃ μιὰ καὶ δυὸ 'ς τὸ μόσκο, 'ς τὰ λουλούδια,
καὶ 'πῆτε κι' εἰς τ' ἀφεντικὸ 'παινετικὰ τραγούδια ».
« Ἐσένα, Γιώργη, πρέπει σου χιλιὰ σφακτὰ νὰ βλέπῃς (3),
μὲ χίλι' ἀργυροκούδουνα νὰ τὰ λαλῇς, νὰ πρέπῃς (4)·
'π' ὄνταν σειστῇς καὶ λυγιστῇς καὶ κάτσῃς 'ς τὸ προσκάμνι (5),
λαλοῦν οἱ δοῦλοι ἐμπροστά, τ' ἀφεντικ' ἀπ' ὀπίσω,
τὸ πγειὸ καλὸ καλὸ σκυλὶ μέσα 'ς τὴν μέση 'μπαίνει·
'π' ὄνταν σειστῇς καὶ λυγιστῇς, κ' ἐμπῇς 'ς τὸν ἀρμεγῶνα,

(1) κτήματα = τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας· ἐπίσης δὲ καὶ *σφακτὰ* ὀνομάζονται.
(2) Παπάνου - Βαρβάτου - Τραγάτου. Ὀνόματα σφακτῶν.
(3) βλέπῃς = διατηρῇς, βόσκῃς, ἔχῃς.
(4) πρέπῃς = νὰ φαίνησαι ἐπιδεικτικῶς.
(5) προσκάμνι = κάθισμα, ἐφ' οὗ κάθηνται ὅταν ἀλμέγωσι τὰ ζῷα.

μέσα καδριά σου χαίρεται, ψυχή σου καμαρόνει,
'ποῦ πάλι ξαναπρέπει σου χίλιαις χιλιάδες νά 'χῃς
καὶ πεντακόσιαις φορεσιαῖς ἀργυροκεντημέναις,
νὰ ντύνεσ' ἀ ξεντύνεσαι, ν' ἀλλάζῃς νὰ ξελλάζῃς,
νὰ κουβαλῇς ἐδῶ κ' ἐκεῖ πρόβατα, κι' εἰς τὴν χώρα,
νὰ πιάνῃς εἰς τὰ χέργια σου χίλια φλουριὰ τὴν ὥρα ».

---

76. Ο ΠΟΙΜΗΝ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΙ

Βασίλης βλέπει πρόβατα, Βασίλης βλέπει 'γίδια,
Βασίλης ἐπαράβοσκε ἐμπρὸς 'ς τὸ μονοπάτι.
Περνοῦν καὶ πᾶν κ' εὑρίσκουν τον σαράντα πέντε κλέφταις,
σαράντα ὅλον ἄρματα κ' ὅλο σπαθιὰ 'ζωσμένοι·
« Βασίλη, φέρε μας τυρί, Βασίλη, φέρε γάλα ! »
« Τί ; νὰ σᾶς φέρω 'γὼ τυρί ! τί ! νὰ σᾶς φέρω γάλα ! »
« 'Σ τὴν πίστι μας, 'ς τὴν ἄρμα μας, Βασίλη, μὴ φοβᾶσαι ».
« Πιάνει καὶ δένει τὰ σκυλιὰ μὲ δεκοχτ' ἁλυσίδαις,
ψιλὴν σφυρίτσαν ἤριξεν ὅσον τὴν ἐνταγιάντα (1),
ἀρμάθια 'ρμάθια (2) τρέχανε τὰ 'γίδια εἰς τὴν μάντρα
μιὰ μονοβύζαν ἤρμεξεν κι' ἐννηὰ 'ρμεγοὺς ἐπιᾶσε (3),
κι' ἄλλην διβύζαν ἤρμεξεν κι' ἄλλους ἐννηὰ ἐπιᾶσε,
καὶ 'φάγαν κ' ἐχορτάσασι κ' ἐπόμεινέν των κι' ὅλα·
κι' ἀπῆς (4) ἐφάγαν τὸ τυρὶ καὶ ἤπιασιν τὸ γάλα,

(1) ἐνταγιάντα = ἠδύνατο. Ἡ λέξις τουρκική.
(2) ἀρμάθια 'ρμάθια = κατὰ ὁρμαθόν, σειράν, ἐν γραμμῇ.
(3) ἐπιᾶσε = ἐγέμισεν.
(4) κι' ἀπῆς = καὶ ἀφοῦ,

σφίγγουν, φιλαγκωνίζον τον (1) κι' ἐμπρός των τὸν ἐβάλαν.
« Παρακαλῶ σας, βρὲ παιδιά, παρακαλιὰν μεγάλην,
νὰ λύσετε τὰ χέρια μου νὰ παίξω τὸ παγιαῦλι (2) ».
Καὶ τὸ παγιαῦλιν ἤλεγε ἀνθρωπινὴ λαλίτσαν
« Βρὲ ποῦ 'σαι, σκύλα Ξουβεριά, δὲν τρῶς τὴν ἀλυσίδα,
καὶ σύ, Δαιμονοσκούλουκο, γιατί δὲν τὴν ἐσπᾶς; »
Καὶ τὸ Δαιμονοσκούλουκο ἐμπῆκε μιὰ κ' ἐβγῆκε,
κ' ὅνταν ἦρτ' ἡ Ξουβεριὰ μηδ' ἤὗρε μηδ' ἀφῆκε.

77. Η ΠΙΣΤΗ ΣΥΖΥΓΟΣ

Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρός, ὁ μικροπαντρεμένος,
μικρὸς μικρὸς 'παντρεύγεται, μικρὸς παντρευλογᾶται·
μικρὸς ἦλθε τὸ μήνυμα νὰ πάῃ βαρὺ ταξεῖδι,
κ' ἡ κόρη 'ποῦ τὸν ἀγαπᾷ, καὶ 'ποῦ καλὸν τὸν θέλει,
κερὶ κρατεῖ καὶ φέγγει του, ποτῆρι καὶ κερνᾷ του·
τόσα ποτήρια τοῦ κερνοῦ τόσα λογιὰ τοῦ λέγει·
« Ἐσὺ μισεύγεις, Κωνσταντῆ, μὰ 'μένα 'ποῦ μ' ἀφίνεις; »
« Ἀφίνω σε 'ς τῆς μάνας μου καὶ 'ς τὰ γλυκά μου ἀδέρφια.
Μάνα μου, τὴν γυναῖκά μου, πριχοῦ τοῦ δείπνου δείπνα την,
πρόγευμα 'πρόγευγέ την,
πριχοῦ τὸ βασιλήόδερμα (3) 'στρωνέ της νὰ κοιμᾶται ».
Μὰ 'κείνη σκυλοπεθεριά, ἡ σκυλοσυμπεθέρα,
ἀντρίκια τὴν ἐξύρισε κι' ἀντρίκια τὴν ἐφόρεσε·

(1) φιλαγκωνίζον τον = τοῦ ἔδεσαν τὰς χεῖρας ὀπισθάγκωνα.
(2) παγιαῦλι = αὐλός, πλαγίαυλος.
(3) βασιληόδερμα = δύσις τοῦ ἡλίου.

φελὶ ψωμὶ τῆς ἔδωκε καὶ δεκοχτὼ κρομμύδια
καὶ 'ς τὸ βουνὶ τὴν ἔστειλε νὰ πά' νὰ βλέπῃ 'γίδια.
« Ἂν δὲ χιλιάσῃς τὸ μαντρί, μυριάσῃς τὸ μπεμπέτσι (1),
'ς τὸν κάμπον μὴ μπὰ κατεβῇς νὰ τὰ παραβοσκήσῃς ».
Θέλ' ὁ Θεὸς καὶ ἡ μοῖρά της, θέλει τὸ ριζικό της,
τ' ἀρνὶ ἀρνάκι ἔκαμε καὶ τὸ μπεμπέτσι πέντε.
'Σ τὸν κάμπον τὰ κατήβασε νὰ τὰ παραβοσκήσῃ,
δὲν εἶχε σίκλα γιὰ νερό, σχοινὶ νὰ τῶν 'νεσύρῃ·
'βγάλλει τὸ παπουτσάκι της καὶ κάμνει το σικλάκι,
κόβγει καὶ τὰ μπαλλάκια της καὶ κάμνει τα σχοινάκι.
Ἐκεῖ ἔφθασε ὁ ἄουρος 'ς τὸν μαῦρον καββαλλάρης.
« 'Ανέσυρε, κόρη, νερὸ νὰ πιῶ ἐγὼ κι' ὁ μαῦρος,
νὰ πιῶ ἐγὼ κι' ὁ μαῦρος καὶ τὰ λαωνικά μου ».
Σαράντα σίκλαις ἔσυρε, 'ς τὰ 'μάτια δὲν τὸν εἶδεν·
καὶ 'ς ταῖς ἄλλαις σαράντα τὰ δάκρυα τὴν ἐπῆραν.
« Ἤντα 'χεις, κόρη μου, καὶ κλαῖς καὶ βαργειανεστενάζεις;
ἂν εἶνε γιὰ τὸν κόπον σου, ἐγὼ νὰ σὲ πληρώσω ».
« Σαράντα σίκλαις ἔσυρα 'ς τὰ 'μάτια δὲν σὲ εἶδα,
ἀκόμη κι' ἄλλαις τόσαις, κ' ἐκείναις χάρισμά σου.
Ἄντρα εἶχα 'ς τὴν ξενητειὰ καὶ 'μοιάζει σὰν ἐσένα·
ἂν ἔλειπαν τὰ γένεια σου, ἤλεα 'κεῖνος ἤσουν ».
« Ἐγὼ τὸν ἔθαψα ἐκεῖ 'ς τὰ ξένα, ὁποῦ 'λιόμου (2),
κ' ἐγὼ θανὴν τοῦ πλήρωσα, κ' ἦλθα νὰ μοῦ τὴν δώσῃς,
κ' ἐγὼ φιλὶ τοῦ δάνεισα, θέλω νὰ μοῦ τὸ δώσῃς,
κ' ἐγὼ ψωμὶ τοῦ δάνεισα, κάμε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς ».
« Ἐσὺ θανὴν τοῦ 'πλήρωσες, ἐγὼ νὰ σὲ πληρώσω,
ἐσὺ σάβανον τοῦ 'βαλες, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ δώσω·
ἐσὺ ψωμὶν τοῦ δάνεισες, ἐγὼ νά σ' τὸ γυρίσω·
μὰ σὺ φιλ' ἂν τοῦ δάνεισες, σύρε καὶ πάρ' τ' ὀπίσω ».

(1) μπεμπέτσι. Ἡ λέξις πεποιημένη ἐκ τοῦ « μπέ! μπέ! » τῶν προβάτων.
(2) 'λιόμου = περιηγόμην.

Καὶ ὁ μαῦρος ἐγονάτισε, ἀπάνω του τὴν 'πῆρε.
« Πέντε φλουριὰ βενέτικα σοῦ δίνω καὶ ἄφησέ μου,
νὰ ζῶ μὲ τὸ ζουμάκι μου, νὰ ζῶ μὲ τὴν τιμήν μου »
« Δικά μου εἶν' καὶ τὰ φλουριά, 'δική μου κι' ἡ τιμή σου,
γιατὶ σ' ἀφῆκα μὲ ψηφὶ καὶ σέ 'βρα χρυσωμένη ».

---

78. ΤΣΟΜΠΑΝΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝ

Τσομπάνης βόσκει πρόβατα, τσομπάνης βλέπει 'γίδια,
κι' ἀνήβαινε κατήβαινε εἰς τὸ μαρμαροβοῦνι·
κουράστηκε κι' ἀκούμπησε 'ς τὴν μαρμαροκολώνα,
βλέπει τὸν Χάρον κι' ἤρχονταν καλὰ ἁρματωμένον.
« Ὥρα καλή, τσουμπάνη μου! » — « Καλῶς τὸν Χάροντά μου! »
« Τσουμπάνη, μ' ἔστειλ' ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴν ψυχήν σου ».
« Δίχ' ἀσθενειά, δίχ' ἀρρωστιά, ψυχὴν δὲν παραδίδω·
ἄντε νὰ πᾶ' σαρτάρωμεν κι' ὅγοιος νικήσ' ἂς πάρῃ ».
Παρασαρτάρει ὁ βουσκὸς καὶ πά' βήματ' ὀγδόντα,
παρασαρτάρ' ὁ Χάροντας καὶ πά' σαράντ' ἀχνάρια·
τσουμπάνης μετασάρταρε καὶ πά' ὀγδόντα πέντε.
« Φύγ' ἀπ' ἐμπρός μου, Χάροντα, κι' εἶσαι κουμπογιαννίτης ».
Μὰ Χάροντας τὸν ἔπιασεν, χαμαὶ τὸν γονατίζει.
« Χάροντα, σοῦ 'χωράτεψα, κ' ἐσὺ ἐπίστεψές το;
παρακαλῶ σε, ἄφης με, Χάροντα, τρεῖς ἡμέραις·
ἔχω τυρὶ ἀζύγιαστο καὶ πρόβατα 'ς τὴν στρούγκα (1).
Ἔχω γυναῖκα κι' εἶνε νηὰ καὶ θὰ τῆς παραγγείλω·
ἔχω παιδιὰ κι' εἶνε μικρά, λυποῦμαι νὰ τ' ἀφήσω ».
« Καὶ τὸ τυρὶ ζυγιάζουν το, τὰ πρόβατα πᾶν 'ς τὴν στρούγκα·

(1) στρούγκα. Τὸ μέρος, ἔνθα προφυλάττουσι τὰ πρόβατα.

πολλαῖς γυναῖκες 'ς τὸν ντουνιᾶ (1) χήραις καὶ 'παντρευγοῦνται.
πολλὰ παιδιὰ εἶν' ὀρφανά, κι' ἐκεῖνα κυβερνιοῦνται ».
Δεξιὰ βαρεῖ τὴν χαντζαριὰ καὶ παίρνει τὴν ψυχήν του.
Συχνὰ πυκνὰ τὴν ἐρωτᾷ, συχνὰ πυκνὰ τῆς λέγει·
« Τσομπάνη, ἔκλεψες ἀρνιά; τσομπάν', ἤφαγες 'γίδια; »
« Μηδὲ ἀρνάκια ἔκλεψα, μηδὲ 'γίδια ἔφαγα ».
'Σ τὴν ζυγαριὰν τὸν ἔβαλαν καὶ ἦβγεν δικηωμένος.

---

79. Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΗΣΤΑΙ

Βασίλης βόσκει πρόβατα, Βασίλης βλέπει 'γίδια,
μήτε 'λίγα μήτε πολλά, ὀχτὼ ἐννηὰ χιλάδες.
'Σ τό 'να βουνὶ τυροκομᾷ, 'ς τ' ἄλλο στειροχωρίζει (2)
'ς τ' ἄλλο χύνει τὸν τσίρο του νὰ μὴν πνιγοῦν τ' ἀρνιά του.
'Απὸ μακρυὰ ἐνάντιασεν (3) σαράντ' ἁρματωμένους.
« Βασίλη, δέσε τὰ σκυλιὰ νά 'ρτωμ' νὰ φᾶμε γάλα ».
'Πγιάσ' ἔδεσεν τοὺς σκύλους του, ἔδεσεν τὰ σκυλιά του·
δένει τὴν σκύλ' 'Αναστασιὰ τὴν σκύλ' 'Ανθρωποφάσα,
δένει καὶ τὸ 'Φταμηνοσκούλουκο μὲ τρίδιπλαις ἁλυσίδαις.
« Βασίλη, φέρε μας τυρί, Βασίλη, φέρε γάλα ».
Καὶ μιὰ σφυρίτσαν ἤσυρε, ὅσην κι' ἂν ἐδυνάτο·
κουστούδια, κουστούδια (4) παγαίνασι τὰ πρόβατα 'ς τὴν μάντρα·
μιὰ μονοβύζαν ἤρμεξε κ' ἐννηὰ 'ρμεγοὺς γεμίζει,
ἄλλη διβύζαν ἤρμεξε κι' ἄλλους ἐννηὰ γεμίζει·

(1) ντουνιᾶ = κόσμον. Ἡ λέξις τουρκική.
(2) στειροχωρίζει = χωρίζει τὰ στεῖρα πρόβατα ἀπὸ τὰ ἔχοντα γάλα.
(3) ἐνάντιασεν = συνήντησεν.
(4) κουστούδια = ἀθροίσματα, μαζευμένα. Ἡ λέξις λατινική.

ἐκεῖ τοὺς φέρν' ἕναν τυρὶ μικρὸν σὰν ἀλωνάκι,
ἐφάγαν καὶ 'χορτάσασι κ' ἐπόμεινέν των κιόλα.
« Βασίλη, ποῦ 'ν' τὰ γρόσα σου, καὶ ποῦ 'νε τὰ φλουριά σου; »
« Ἂ' θέτε κρεᾶς, ἐπάρετε, κι' ἂ' θέτε ἀρνιά, σᾶς δίνω,
γιατὶ ἐμὸν τὰ γρόσα μου οἱ κλέφταις μοῦ τὰ πῆραν ».
Πιάνουν σφιχτὰ καὶ δένουν τον, μαζί των τὸν ἐπῆραν.
« Παρακαλῶ σας, βρὲ παιδιά, παρακαλιὰν μεγάλη,
ἐπάρετε κι' ἀμέτε με σὲ μιὰν 'ψηλὴ ῥαχίτσα
καὶ λύσετε τὸ χέρι μου νὰ παίξω τὴν φλεβοῦρα(1),
ν' ἀφήκω 'γειὰν εἰς τὸ μαντρὶ καὶ 'γειὰν εἰς τὰ παιδιά μου
καὶ 'γειὰν εἰς τὴν γυναῖκά μου κ' εἰς τὰ πεθερικά μου ».
Ἐπῆράν τον καὶ 'πῆγάν τον σὲ μιὰν 'ψηλὴν ῥαχίτσα
κ' ἐλύσανε τὰ χέργια του κ' ἤπαιξεν τὴν φλεβοῦρα,
καὶ ἡ φλεβοῦρα ἤλεγεν ἀνθρωπινὴ λαλίτσα·
« Ἃ σκύλα, σκύλ' 'Αναστασιά, καὶ σκύλ' 'Ανθρωποφάσα,
καὶ σὺ 'Φταμηνοκούλουκο, δὲν σπᾷς τῆς ἀλυσίδαις; »
'Ακόμ' ὁ λόγος ἤστεκε, πλακῶσαν τὰ σκυλιά του,
'πλάκωσ' ἡ σκύλ' 'Αναστασιὰ κ' ἡ σκύλ' 'Ανθρωποφάσα.
Ὅλους τοὺς κατελύσανε κι' ὅλους τοὺς 'χαρεμίσαν,
μά 'νας κοντός, κοντούτσικος μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι,
« Βασίλ', ἀπάντα τὰ σκυλιὰ νὰ μὴ μὲ φᾶν καὶ 'μένα,
ὁπό' 'χω μάλι(2) περισσὸ καὶ νὰ σοῦ τὸ χαρίσω ».
« Ἀφῆτέ τον τὸν δυστυχῆ, μὴ πά' νὰ τὸν ἐφᾶτε,
ὁπό' 'χει μάλι περισσὸ καὶ νὰ μᾶς τὸ χαρίσῃ ».
Ὁ Κούλουκος ἐπρόφταξε, κάμνει τον τριὰ κομμάτια.
« Ὥστε νὰ ζηοῦσιν τὰ σκυλιά, εἰς τὰ βουνὰ θὰ λιῶμαι·
ἀπῆς ψοφήσουνε αὐτά, 'ς τοὺς κάμπους θὰ κατήβω ».

---

(1) φλεβοῦρα = πλαγίαυλος, ἡ κοινῶς *φλογέρα*.
(2) μάλι = περιουσίαν. Ἡ λέξις τουρκική.

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

80. ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

Σὲ μεγάλην ἐξορίαν, 'ς ἕνα λαγκάδι,
μι̯ὰν ταχυνὴν ἐπῆγα 'ς τὸ κοπάδι,
σὲ δέντρη, σὲ λιβάδι̯α, σὲ ποτάμι̯α,
σὲ δροσερὰ καὶ τρυφερὰ καλάμι̯α.
Μέσα 'ς τὰ δέντρα ἐκεῖνα τὰ ἀθθισμένα,
'ποῦ 'βόσκαν τὰ 'λαφάκι̯α τὰ καϋμένα,
'ς τὴ γῆ τὴ δροσερή, 'ς τὰ χορταράκι̯α,
'ποῦ γλυκοκελα̯δοῦνε τὰ πουλάκι̯α,
πανώρη̯α λυγερή, πανώρη̯α κόρη
ὡσὰν καλὴ καρδι̯ὰ κι̯' ὡραία 'ς τὰ θώρη
ἔβλεπε (1) κἄποι̯α πρόβατα ἐδικά της,
κ' ἔλαμπεν σὰν τὸν ἥλι̯ον ἡ εὐμορφιά της·
ξανθά 'σαν τὰ μαλλι̯ὰ τῆς κεφαλῆς της,
καμάρι καὶ στολίδι ἦτο τὸ κορμί της,
κι̯' ἡ φορεσι̯ά της ἦτο κατάσπρη
κ' ἔλαμπεν σὰν τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρη
Στρέφω καὶ θωρῶ την μέσ' 'ς τὰ 'μάτι̯α,
καὶ 'ράγισ' ἡ καδρι̯ά μου τρι̯ὰ κομμάτι̯α,
δι̯ατὶ ἔρωτες εἶχαν καὶ τοξεῦγαν·
κι̯' ὡς εἴδασιν οἱ ἔρωτες κοντά τους,
μὲ προθυμίαν ἁπλῶσαν τ' ἄρματά τους.

(1) ἔβλεπε = ἔβοσκεν.

καὶ πιάνουσι σαγίττας καὶ βελόνια,
γιὰ νὰ μοῦ δώσουν κρίσιν τὴν αἰώνια·
καὶ 'ς τὴν καρδιά μου ἡ σαγίττα της μὲ σώνει.
'Ενόμισα πὼς τὸ κορμί μου δὲν γλυτόνει,
τὸ φῶς μου καὶ τὰ 'μάτια ἐθαμπωθῆκαν,
καὶ σὲ καϋμὸ ἀρίθμητον ἐμπῆκαν.
'Εμπρὸς 'ς τὴν βρύση πέφτω λιγωμένος,
κι' ἡ κόρη ἐθάρρε πὼς εἶμ' ἀποθαμμένος,
λέγει· « Τῶν ὀμματιῶν μου τὰ παιγνίδια
ἐθανατῶσαν τὸν βοσκὸν αἰφνίδια ».
Ἔρχεται πρὸς ἐμένα καὶ γνωρίζει
πὼς εἶμαι λιγωμένος καὶ ἀρχηνίζει
νὰ παίρνῃ ὡσὰν καλὴ καρδιὰ κι' ἀέρα
ἡ πλουμιστή μου κι' ἄσπρη περιστέρα.
Παίρνει κρύον νερὸν ἀπὸ τὴν βρύση
καὶ ἔρχεται πρὸς ἐμένα νὰ τὸ χύσῃ,
ραίνει καὶ λαντουρεῖ (1) τὸ πρόσωπόν μου,
λογίζοντας πὼς νά 'νε γιατρικόν μου.
Τὸ πρόσωπόν μου ξανάρραινε πάλι
γιὰ νὰ μὲ συνεφέρῃ ἀπὸ τὴν ζάλη·
μὲ τὸ νερὸν ἐκεῖνο μοῦ 'φανίσθη
τὸ πὼς ὁ λογισμός μου ἐξεζαλίσθη·
κι' ἀπὸ τὴν γῆν ἐμάζωξε γιὰ 'μένα
βότανα καὶ λουλούδια μυρισμένα.
Τὰ λούλουδα καὶ τ' ἄνθη μυρίζαν τόσα,
νεκρὸν ἀπὸ τὸν Ἅδην μὲ 'σηκῶσα.
'Σ ἔγνοιαν πολλὴν ἐμπῆκα πῶς ν' ἀρχίσω,
καὶ μ' ἦντα τρόπον νὰ τὴν εὐχαριστήσω
'ς τὸ σπλάγχνος τὸ πολύ, τὴν καλωσύνην,
ὁποῦ 'δειξε 'ς ἐμὲ τὴν ὥρα 'κείνην.

(1) λαντουρεῖ = ραντίζει.

Λέγω της· « Μ' ἦντα τρόπον νὰ γυρέψω
τὸ σπλάγχνος τὸ πολὺ νά σ' ἀνταμέψω;
καὶ πῶς ν' ἀδειάσω τοῦτο τὸ γομάρι,
ἀνέγνωρος νὰ μὴν φανῶ 'ς τὴν χάρι;
Τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου κι' ἂν σοῦ δώσω,
δὲν ἠμπορῶ τὸ χρέος μου νὰ πληρώσω,
οὐδὲ τὴν καλωσύνην σου τὴν τόση
ὁ λόγος δὲν 'μπορεῖ νὰ φανερώσῃ ».
'Απηλογᾶται τότε ἡ κόρη,
λέγει μου· « Τὸ κορμί σου ἐδῶ 'ς τὸ δάσος
εὑρέθη καὶ σὲ κίνδυνον μεγάλο·
κἂν θέλῃς νὰ τὸ 'δῶ, νὰ μὴν βοηθήσω;
Ποιὸς ἄνθρωπος μοῦ τό 'θελε 'παινέσει,
καὶ ποιὸς Θεὸς τό 'θελε συγχωρέσει;
Ποιὰ λυγερὴ δέν μ' ἤθελε κατακρίνει,
ἄσπλαγχνη νὰ φανῶ τὴν ὥρα 'κείνη;
Κι' ἡ πέτραις ἠθέλανε γογγύσει,
μὲ δίχως πληρωμὴ νά σ' εἶχ' ἀφήσει.
ὡς κι' ἡ σκιά μου μ' ἤθελε μισήσει,
ἂν δὲν ἤθελα κάμει δίκαιαν κρίσι·
ἄσπλαγχνη καὶ κακὴ μ' ἤθελαν κράζει,
ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι, μ' ἀτιμάζει·
τὰ πρόβατά μου ἠθέλανε μὲ φύγει,
καὶ οὐδ' ἄνθρωπος ποτὲ μ' ἤθελε σμίγει·
δὲν ἦτο 'μπορετὸν ἀλλοιῶς νὰ κάμω,
κάλλια νὰ μὲ ἔβαλλαν εἰς τὴν ἄμμο,
μὲ 'δρῶτα, μὲ κόπον νὰ μετρήσω,
παρὰ τέτοιον βοσκὸν νὰ μὴν βοηθήσω.
Εἶσαι φρόνιμος μ' εὔμορφα κάλλη,
εὑρέθηκα σὲ στενοχώρια μεγάλη·
κι' ἤμουνε κρατημένη νὰ βοηθήσω,

καὶ πῶς νὰ βάλω νά σ' ἀναστήσω.
Κι' ἀπὸ τὴν 'φχαριστιάν, βοσκέ, τὴν τόση,
ὁποῦ 'μιλεῖς καὶ βλέπω τὴν τόση σου γνῶσιν,
'ς ἀγάπη περισσὴ βαλμένη μ' ἔχεις,
κι' εἰς τὰ θελήματά σου δεμένη μ' ἔχεις,
καὶ μὲ τ' ἐμὲ δὲν εἶν' τὸ λογικόν μου,
νὰ πάγω ν' ἀκολουθῶ τὰ πρόβατά μου·
μά 'χω χαρὰ νὰ τὰ βλέπω κοντά μου,
συντροφιασμένοι νά 'μεστεν 'ς τὸ βουνί·
ἀφίνω κάθε ἕνα νὰ λογιστῇ
πόσην χαρὰν ἐπῆρα ἐκεῖ 'ς τὰ δάση,
'μιλῶντας τοὺς καϋμούς μου καὶ τὰ πάθη,
κι' ἡ συντροφιά μου 'ς τὰ 'πιθύμουν νά 'ρθῃ·
Σὰν τί χαρὰν 'ποῦ θά 'χῃ τὸ κορμί μου,
καὶ τί δροσιὰν 'ποῦ θά 'χω 'ς τὴ ζωή μου;
Ἄλλος βοσκὸς 'ς τὸν κόσμον δὲν ἐχάρη,
οὐδὲ κι' εἰς τὸν 'γιαλὸν ὡς χαίρεται τὸ 'ψάρι».
Λέγω της· « Τὰ γλυκά σου κι' εὔμορφα 'μάτια,
ἔκαμαν τὴν καρδιά μου τριὰ κομμάτια,
κι' εἶνε βαρὺ κἀνεὶς νὰ τὸ 'πιστρέψῃ,
μὲ χέρι ὁποῦ λαβωθῇ μ' αὐτὸ καὶ νὰ γιατρέψῃ.
Μ' ἂν ἦτο μπορετὸς ξετελειωμένος
νὰ γείνῃ ὁ μισθὸς ὁ ἀρχισμένος,
νὰ τό 'θελε μαντέψει ἡ εὐμορφιά σου,
ἀπόψε νὰ 'κοιμούμουνα κοντά σου,
διατὶ μακρυὰ ἀπ' ἐδῶ 'νε ἡ κατοικιά μου,
'π' ἀρμέγω κάθ' ἀργὰ τὰ πρόβατά μου,
καὶ δὲν μποροῦμ' ἀπόψε 'κεῖ νὰ πᾶμε,
μ' ἂς μείνωμεν ἐδῶ 'ς τὰ χόρτα χάμαι».
Γλυκά μ' ἀπηλογᾶται ἡ βοσκοποῦλα
λόγια γιὰ νὰ χαρῶ, ὡς ἀγγελοῦλα·

γλυκὰ καὶ ζαχαρένι' ἀπηλογήθη,
'ς ἐκεῖνο 'ποῦ τῆς εἶπα μ' ἀπεκρίθη,
λέγει· « Τὸ φῶς τῆς 'μέτρας 'λιγοστεύει,
κι' ὁ ἥλιος, ἄγουρέ μου, θὲ νὰ πηγαίνῃ·
τῆς νύκτας τὸ σκοτάδι μᾶς φθάνει
κι' ἡ κρυάδα τοῦ δάσους μᾶς παγόνει.
'Ακλούθα μου λοιπὸν νὰ πᾶ' νὰ 'βροῦμε
ἐδῶ κοντά 'να σπήλαιον νὰ 'μποῦμε·
νὰ φᾷς, νὰ πγιῇς καὶ νὰ καλοκαρδίσῃς,
καὶ στρῶμα πτωχικὸ γιὰ ν' ἀκουμπήσῃς.
Καὶ θέλομε χαρῆ καὶ ξεφαντώσει,
τραγούδια, ψωμὶ καὶ μὲ βρῶσι·
κι' ἂς εἶνε μοναχό του τὸ κοπάδι,
κι' ἂς βόσκεται κι' αὐτὸ εἰς τὸ λιβάδι·
κι' ἂς εἶνε τὸ κοπάδι μοναχόν του,
κι' ἂς χαίρεται κι' αὐτὸ γιὰ τὸν βοσκόν του.
Τὰ πρόβατα καὶ τ' ἄλλα τὰ 'δικά σου,
ἂς εἶν' ἐδῶ κοντὰ 'ς τὰ πρόβατά μου».
Μὲ πλείσια προθυμιὰ κι' οἱ δυὸ κινοῦμε,
τὸ σπήληον ἐτρέχαμε νὰ 'βροῦμε.
Τὰ χέρια ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου 'κρατοῦμεν,
καὶ μὲ χαρὰν 'ς τὴ στράτα 'περπατοῦμεν.
Σὲ στράταν περπατοῦμε, σὲ περιβολάκι,
'βρίσκομεν βάγια καὶ κόφτω 'να κλαδάκι,
κάμνω μικρόν, 'πιτήδειον δακτυλίδι
καὶ δίδω τ' αὐτηνῆς, κ' ἐμέν' αὐτὴ τὸ δίδει.
Μὲ τὰ παιγνίδια 'πηγαίναμ' 'ς τὴν στράτα,
τὰ δέντρα ἦτον λουλούδια γεμᾶτα.
Τὰ κάλλη τῆς ἀφέντρας μου ἐπλουμοῦσαν,
ἐπέφτανε τὰ ἄνθη καὶ τὴν 'περεχοῦσαν,
ἔλαμπ' ὁ οὐρανὸς μ' ἄστρα γεμᾶτος,

κι' ὁ ἄνεμος ἐφύσα ὅλος δροσᾶτος.
'Σ τὸ σπήλιο ἐσώσαμ' ἐξαίφνης
μὲ γέλια, μὲ χαραῖς καὶ παιχνιδάκια,
ἐπαίζαμεν τὰ δυὸ ὡσὰν περιστεράκια.
'Σ τὴ μιὰ μεριὰ τοῦ σπήλιου εἶχε χωσμένην
φωτιά, 'πὸ τὴν ἡμέρα φυλαγμένην.
Κάμνει καὶ τὴν ἄφτει ξανὰ καὶ πάλι·
μὲ ξύλα 'ποῦ 'βαστοῦσε 'ς τὴν ἀμασχάλη.
'Σ τοῦ σκουτελιοῦ τὸν πάτο εἶχε λυχνάρι·
ἤτονε μιὰ ὁμορφιὰ κι' ἕνα καμάρι
ἡ πλουμιστή μου κι' ἄσπρη περιστέρα,
ὅσα 'χεν ἐδεκεῖ χαρὰν μοῦ 'φέρα.
'Εστράφηκα 'ς τὸ σπήλιο κι' ἐσυντήρου
τὴν εὐμορφιάν, ὁπ' εἶχε γύρου γύρου.
Κι' ἀπέξω εἶχε ὡσὰν περιπλοκάδι,
μαζὶ τὸ 'περιπλέξαμεν οἱ δύο ἕνα βράδυ.
'Απ' ὄξω μὲ μυρτιαῖς, μὲ μυρσίνια,
μὲ γόδουρα, μὲ βιόλλαις καὶ μὲ κρίνα
εἶχε τὸ σπήλιο καλὰ στολισμένο,
καὶ 'μύριζε ὅμορφα τὸ καϋμένο·
'πιδέξια κ' ἐπιτήδεια ἦσαν βαλμένα,
'ποῦ 'στεκα καὶ 'συντήρουν τα ἕνα ἕνα·
καὶ μέσα μου ξενίζουμου τὴν τόσην
διάρμοσιν καὶ πάστραν της καὶ γνῶσιν·
ὅμορφα καὶ 'πιδέξια ἦσαν βαλμένα,
ἤτονε τὰ τσουκάλια κρεμασμένα.
Κ' ἕνα χαλκωματάκι εἶχε κοντά της,
'π' ἄρμεγε κάθ' ἀργὰ τὰ πρόβατά της.
'Απάνω 'ς ὅλα βλέπω ἕνα κλινάρι,
'ποῦ 'τονε μιὰ χαρὰ κι' ἕνα καμάρι.
Φτωχό, μὰ 'στρωμένο ἤτονε καὶ 'πιτήδεια

γιὰ καλαῖς καρδιαῖς καὶ γιὰ παιγνίδια.
'Ρωτῶ την· « 'Αδελφοὺς ἔχεις γιὰ κύρη;
Καὶ ποῖον ἔχεις 'ς τὸ σπήλιο 'νοικοκύρη; »
Γιατὶ εἶδα μιὰν μαχαίρα 'κονισμένη
καὶ μὲ λουρὶ καινούριο κρεμασμένη.
Λέγει μου· « Κύρην ἔχω γεροντάκι
κι' ἀπὸ τὰ 'ψὲς ἐπῆγε σὲ βουνάκι,
νὰ κόψη πέτρα γιὰ νὰ κτίσῃ μαντράκι,
καὶ μ' ἄφηκεν, ὡς βλέπεις, δίχως ἄνδρα·
δὲν ἔρχετ' ὡς τὴν ἄλλην 'βδομάδα.
Ὤ! ἔχω τῆς 'μέραις τούταις μοναξάδα,
μόν' εἶμαι 'δῶ 'ς τὸ σπήλιο, ὡς τὸ βλέπεις·
ἔγνοια καμμιὰ γι' ἄνθρωπο μὴν ἔχεις·
ἐγὼ ἀδελφοὺς δὲν ἔχω οὔτε μάνα,
εἶνε καιρὸς πολὺς ὁποῦ 'πεθάνα.
'Εγὼ 'μαι μὲ τὸν κύρη μου οἱ δυό μας,
τοῦτο τὸ σπήλιο εἶνε ἰδικό μας ».
Πιάνει ψωμί, τυρὶ χλωρὶ μαλάκα,
κρύον ἀρνὶ βάζει 'πάνω 'ς τὴν πλάκα,
ὁποῦ 'χε γιὰ τραπέζι κι' ἀραδιάζει,
καὶ 'γλήγωρα γιὰ δεῖπνον λογαριάζει.
Εἶχε καὶ 'ξυδωτὸ κρασὶ 'λιγάκι
'ς ἕνα μικρὸ καὶ πλουμιστὸ φλασκάκι,
καὶ 'κέρνα με κρυὸ νερὸ καὶ πίνει,
κι' ἔπειτα μὲ καλεῖ καὶ 'μένα δίνει.
Μὰ λέγω της· « 'Εγώ, κυρά, κρασὶ δὲν πίνω,
δὲν τρώγω ἀπ' τὸ κρηᾶς τὸ κρυὸ ἐκεῖνο,
ἂν δὲν μοῦ τάξῃς τὴν εὐμορφιά σου,
νά 'νε μὲ τὸ φιλὶ τὸ κάλεσμά σου ».
'Ως ἤκουσεν αὐτά, ἄρχισε νὰ σβύνῃ,
ὡσὰν τὸ φλασκολούλουδον ἐγίνη,

ISIS MANOGLIO MEGARO

Τὰ 'δόντια της πληθύνασι καὶ 'φάνη
ὡσὰν εἰς τὸ σκοτάδι πυροφάνι.
Τὰ 'μάτια χαμηλόνει καὶ 'μιλεῖ μου·
« Δὲν ἤτονε τὸ πρέπον οὐδὲ τιμή μου
τέτοιας λογῆς ἀδιάντροπα νὰ γελάσω,
μὰ 'σένα πρέπει νὰ καταδικάσω.
Ἐσ' ἔχεις ἐξουσίαν καὶ πιὲ καὶ δός μου,
κἂν θεληματικῶς καὶ στανικῶς μου·
καὶ πιὲ ὅσο θὲς καὶ ὅσο 'π' ὁρίζεις,
γιατὶ ποτέ μου ἄλλον θέλω γνωρίζει ».
Ἤπιαμε μιὰ καὶ δυό, συγκερασμένο
ἤτονε τὸ πιοτό μας τὸ καϋμένο
μὲ τὰ φιλιὰ 'ς τὸν δροσερὸν ἀέρα
καὶ μὲ τὸ πιάσ' ἑνὸς τ' ἀλλονοῦ τὰ χέρια.
Ὁ πρῶτος λόγος ὁποῦ λέγω 'ς τὴν κόρη·
« Πολλά 'μαι κουρασμένος ἀπ' τὰ ὄρη.
κι' ἤθελα νὰ μοῦ ἔκανες τὴν χάρι
νὰ 'πηγαίναμεν 'γλήγωρα 'ς τὸ κλινάρι ».
Μὲ προθυμίαν σιμόνομεν 'ς τὴν κλίνη,
πέφτομεν ἀγκαλιασμέν' ἐγὼ κι' ἐκείνη.
Καὶ μὲ τὸ παῖξε – γέλασ' ἀρχηνίζει
ὅλ' ἡ ἀνατολὴ νὰ κοκκινίζῃ,
κι' εἰς 'λίγην ὥρα βλέπομεν τὸν ἥλιο
κι' ἐξάπλωνε ταῖς ἀχτῖνές του 'ς τὸ σπήλῃο.
Ὅμορφα τὸν ἥλιο χαιρετοῦμε
καὶ πᾶμε τὰ κοπάδια μας νὰ 'βροῦμε·
καὶ πάλι τὸ βραδὺ 'ς τὸν ἴδιο τόπο,
εὑρισκόμεστεν μὲ 'πιδέξιον τρόπο,
ὁπ' ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ γνωρίσῃ,
οὐδὲ ποσῶς νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.
Μά 'ρθε ἐκεῖν' ἡ ὥρα ἡ πικραμμένη,

τὸν γέροντα τὸν κύρην ν' ἀναμένῃ.
Καὶ λέγει μ' ἀποβραδὺς ἡ κυρά μου·
« Δὲν ἠμπορῶ, βοσκέ, νά σ' ἔχω συντροφιά μου·
τὸν κύρην μου ταχειὰ τὸν ἀπαντέχω,
καὶ ἀφ' τὸ σπήλῃο ποσῶς πγειὰ δὲν 'βγαίνω·
ἄμε καὶ σὺ 'ς τὴν μάντραν τὴν 'δική σου,
καὶ μέσ' 'ς τὸν μῆνα πάλιν ἐμέν' ἐνθυμήσου.
Ἐδῶ 'ς τὸν ἴδιον τόπον κάμε νὰ γυρίσῃς
καὶ ποτέ σου νὰ μή μ' ἀλησμονήσῃς·
γιατὶ τότες ὁ κύρης μου καὶ πάλι
δουλειάν 'χ' 'ς τὸ βουνὶ κι' ἄλλην γιὰ νὰ κάμῃ ».
Τὴν νύχταν 'κείνη πέφτω πικραμμένος
μὲ λογισμὸν μεγάλον ὁ καϋμένος·
τὸν Θεὸν ἐπαρακάλουν νά μ' ἀξιώσῃ,
νὰ μὴν βιασθῇ γοργῶς νὰ 'ξημερώσῃ.
Λέγω κ' ἐγὼ τῆς ἄχολής μου περιστέρας
πολὺ πὼς μ' ἐβάρυν' ὁ ἥλιος τῆς ἡμέρας,
παραπολύ μ' ἐπίκρανε τὸ 'στερινὸ τὸ βράδυ,
'ποῦ δὲν ἠμπόρεσα 'δῶ νὰ μείνωμεν 'ς τὸ σκοτάδι.
Ὦ ἥλιε μου καλέ, 'ποῦ τὴν χαρὰν μοῦ φέρνεις
διὰ ποιὰν αἰτίαν ἀπὸ 'μὲ 'γλήγωρα τὴν ἐπαίρνεις;
Σηκόνομαι 'γὼ πρότερον ἀπὸ 'κείνην,
κι' ἀφίνω την κι' ἐκάθετο 'ς τὴν κλίνην.
Σιμόνω την καὶ σκύφτω καὶ φιλῶ την,
καὶ μ' ἀνεστεναγμὸν ἀποχαιρετῶ την.
« Γειὰ καὶ χαρά σ' ἀφίνω νὰ τὴν ἔχῃς,
καὶ 'μένα 'ς τὸν νοῦν σου νά μ' ἔχῃς.
Καὶ ἂν ζήσω μέσ' 'ς τὸν μῆνα ἔρχομαι πάλι,
νὰ 'βρῶ τ' ἀγγελικὰ κ' εὔμορφα κάλλη».
Στρέφεται καὶ θωρεῖ με κι' ἀρχηνίζει
τὸ ριζικόν της ν' ἀναθεματίζῃ.

Τὰ δάκρυά της ἀρχήνισαν καὶ 'τρέχαν,
τὰ κόκκινά της χείλη μ' ἐβρέχαν.
« 'Ανάθεμά σε, μοῖρά μου καϋμένη,
'ποῦ μοῦ τὴν εἶχες τούτη φυλαγμένη ;
Ὡς ἤψα τὸ κερὶ νὰ μοῦ τὸ σβύσῃ,
σὲ μεγάλη σκοτάγρα νά μ' ἀφήσῃ ».
Σηκόνεται καὶ θέ' νὰ παραγγείλῃ,
καὶ τρέμασι τὰ ζαχαρένια χείλη,
κι' ἀπὸ τὰ δάκρυα καθεὶς ἐγροίκα
τὸ βάρος, ὁποῦ εἶχε καὶ τὴν πίκρα.
Καὶ λέγει μου· « Βοσκέ, ἄμε 'ποῦ νά 'χῃς
καμάρι καὶ χαραῖς ὅπου καὶ ἂν λάχῃς,
κι' ὅπου καὶ ἂν εἶνε ὁ νοῦς μου εἰς τὰ ξένα,
νὰ ζήσω, νὰ τελειώσω θέλω μὲ τὰ σένα.
Τῆς ποθητῆς 'ποῦ σ' ἔχει σὲ τὸ φῶς της,
καὶ 'διάλεξεν νά σ' ἔχῃ σύντροφόν της·
θυμήσου την, μὴ τὴν ἀλησμονήσῃς,
καὶ κάμ' 'μπορεῖς 'γλήγωρα γιὰ νὰ γυρίσῃς ».
« Ὅταν ἰδῇς τὸν κόρακα ν' ἀσπρίσῃ,
καὶ τὸν αὐγερινὸν ν' ἀποσπερίσῃ,
κορμὶ δίχως ψυχὴ νὰ πορπατήσῃ,
τότε κι' ἐγὼ θέλω σ' ἀλησμονήσει·
πλειὸ 'γλήγωρα 'ς τὴν γῆν νὰ ζήσῃ 'ψάρι,
κι' ὁ Ἔρωτας νὰ χάσῃ τὸ δοξάρι,
τὴν νύκτα δίχως ἄστρα καὶ δροσοῦλα,
παρὰ ν' ἀφήσω τέτοια βοσκοπούλα,
Κ' ἐμένα τοῦ πτωχοῦ εἶνε γραμμένο
νὰ πορπατῶ, ἀπ' ἐδῶ μακρυνὰ νὰ πηγαίνω.
Παραγγελιὰ σ' ἀφίνω, νὰ θυμᾶσαι
καὶ πάντα σου μὲ τὰ 'μένα νά 'σαι ».
Μὲ κλάμματα κι' ἐγὼ ἀπ' ἐκεῖ μισεύω,

'πάγω τὰ πρόβατά μου νὰ γυρεύω,
κι' ἀγάλια 'γάλια 'πομάκρυνα τὸν τόπο
μὲ βάσανα, μὲ πίκραις καὶ μὲ κόπο.
Μὰ πέρασεν ὁ μῆνας κι' ἦλθεν ἡ ὥρα
νὰ πά' νὰ 'βρῶ 'κείνην τὴν πλουμοθώρα,
μὰ θέλησεν ἡ μοῖρά μου νὰ ἀλλάξῃ,
τὸ ριζικόν μου νὰ χαλάσῃ.
Ἔπεσ' ἀρρωστημένος 'ς τὸ κλινάρι
κι' ἐλίγεψέ μου ἡ δύναμις κι' ἡ χάρη.
Καὶ πριχοῦ 'γειάνω, νὰ καλλιτερέψω,
στράτα νὰ περπατήσω πρὶν 'μπορέσω,
ἐπέρασεν ὁ μῆνας, πρὶν νὰ θέσω,
κι' ἐδιάβηκεν ὁ ἄλλος νὰ 'μπορέσω
νὰ περπατήσω νὰ σαλευδήσω
νὰ πά' νὰ τὴν εὑρῶ, νὰ τῆς 'μιλήσω.
Μὰ μέσα 'ς τοῖς δυὸ μῆνες ἐγροικούμου
μὲ δύναμιν ὀλίγην τοῦ κορμιοῦ μου.
Μὲ προθυμιὰ κινῶ διὰ νὰ 'πάγω,
κρατῶντας τὸ ραβδάκι ν' ἀκουμπάω.
Μεγάλον φόβον εἶχα καὶ περίσσο,
καὶ δὲν ἠμπόρουν νὰ καλλιτερίσω,
μόνο 'πεσα καὶ 'ράγισ' τὸ σπαθί μου
καὶ 'γύρισα εἰς τὴν ἐπιστροφήν μου,
καὶ φάντασμα ἦλθε καὶ 'κέντησέ με
κι' ἔσυρε τρεῖς φωναῖς κι' ἐξίππασέ με,
ὅταν γλυκὰ 'κοιμούμην ἐξύπνησέ με,
κι' ἦρταν κακὰ σκυλιὰ ὡσὰν λυσσιασμένα,
νὰ φάγουν τ' ἀρνιά μου δαιμονισμένα.
'Εγροίκουν ἀφ' τὰ δάση της νὰ κλαίγῃ
ἡ καθαρένια βρύση νὰ μοῦ λέγῃ
τὸ πὼς ἡ ἀρρωστιά της, ἡ ἄργητά μου

κάρβουνα θὲ νὰ βάλουν 'ς τὴν καρδιάν μου.
Τὸ 'νήμενα νὰ μάθω, κι' ἐφοβούμου,
τὴν ὥρα 'κείνη ἐγέμισέ το ὁ νοῦς μου
καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ καλοκαρδίσω,
οὐδὲ νὰ 'δῶ οὐδὲ ν' ἀνατρανίσω.
Φτάνω, θωρῶ τὸ σπήλαιον ἀραχνιασμένο,
μὲ βοῦρκα μὲ πιλά 'ταν μουρδεμμένο.
'Αλλοιῶς λογῆς μὲ 'δέκτη τὸ καϋμένο,
παρὰ 'ποῦ μ' εἶχε πρῶτα μαθημένο·
'ς ἑνοῦ βουνοῦ κορφή, 'ς ἕνα ραχάκι
'ξανοίγω καὶ θωρῶ ἕνα γεροντάκι
κι' ἔβλεπε κάποια πρόβατ' ὁ καϋμένος,
ἀδύναμος καὶ μαυροφορεμένος.
Σφυρίζω καὶ φωνάζω, χαιρετῶ τον,
καὶ γιὰ τὴν βοσκοποῦλα ἐρωτῶ τον·
μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον τὸν 'ξηγούμουν,
καὶ τὰ δὲν ἤθελα νὰ μάθω ἀφουγκρούμουν·
γροικῶ τὸν γέρον 'μπρὸς ν' ἀναστενάζῃ,
τὸ ριζικὸν τῆς μοίρας του ἀτιμάζῃ,
καὶ κλαίοντας μοῦ λέγει· « Ἡ 'πεθυμιά σου
ἀπόθανε, δὲν εἶνε πλειὰ κοντά σου·
γι' αὐτὴν 'ποῦ ἐρωτᾷς ἦτον παιδί μου,
θάρρος μου τοῦ πτωχοῦ, κι' ἀπαντοχή μου·
μὰ ὁ Χάρος τὴν 'πῆρε ἀπ' ἐμπρός μου,
καὶ 'θάμπωσε τὰ 'μάτια καὶ τὸ φῶς μου.
Καλόκαρδη ἦτον πάντα καὶ χαρά μου,
ἀνάπαψις πολλὴ 'ς τὰ γερατειά μου·
μὰ ὁ λογισμὸς ποῦ 'χε κάθε βράδυ,
παράκαιρα τὴν ἔβαλε 'ς τὸν Ἅδη,
ὁλομερὶς κι' ὁλονυχτὶς νὰ κλαίγῃ,
χίλια κακὰ τῆς μοίρας της νὰ λέγῃ,

σὰν τὸ κερὶ ἀνέλυγε σὰν ἄφτῃ,
ὥστε 'ποῦ 'διάβη εἰς τὴν γῆν κι' ἐθάφτη.
Ποτὲ τὴν νύκτα δὲν ἐθώρει ὕπνο,
οὐδ' ἔτρωγε τὸ γεῦμα ἢ εἰς τὸ δεῖπνο,
ἔδιωχνε ἀπ' ἐμπρός της τὸ κοπάδι,
'ποῦ τό 'χεν συντροφιὰ καὶ καμάρι.
Πολλαῖς φοραῖς 'ς τὸν ὕπνον της 'ξιππᾶτο,
μοναχή της ὡμίλιε κι' ἐδιγᾶτο,
κι' ἐρώτα 'ς τὴν μιὰ μεριὰ καὶ 'ς ἄλλη
γιά 'να καλὸ βοσκὸ 'ποῦ 'χε 'ς τὰ δάση.
'Εξύπνου τηνε τότε κι' ἤλεγά της,
ἦντα 'ν' πολλὰ βαρειὰ τὰ ὄνειρά της;
κι' ἤθελ' 'ὰ τὰ διγᾶται καὶ νὰ τὰ λέγῃ,
καὶ πάραυτα ἀρχήνιζε νὰ κλαίγῃ·
« Μεγάλο ἄδικο μοῦ κάνεις
νὰ μὲ ξυπνᾷς καὶ νά μ' ἀναθηβάνῃς
'ς τὴν χαράν, ὅπου βλέπω 'ς τ' ὄνειρόν μου
τὸν πολυαγαπημένον τὸν βοσκόν μου ».
Τὰ 'ννημέρά της ἦταν ἐψές, υἱέ μου,
τὴν ὥρα 'ποῦ ξεψύχα ὡμίλησέ μου.
Παραγγελιά μ' ἀφῆκε· « 'Δῶ 'ς τὰ δάση
ἕνας καλὸς βοσκὸς θέλει περάσει,
μελαχροινός, λιγνὸς καὶ γελασιάρης,
νέος μαυρομμάτης καὶ δυομματάρης,
καὶ θέλει σὲ 'ρωτήσῃ γιὰ νὰ μάθῃ
γιὰ 'κείνη 'ποῦ ἀπέθανε κι' ἐχάθη,
καὶ νὰ τοῦ 'πῇς πὼς εἶν' ἀποθαμμένη,
μὰ δὲν τὸν λησμονᾷ ποτὲ ἡ καϋμένη,
καὶ ἂς τὴν λυπηθῇ καὶ ἂς τὴν κλάψῃ,
τὰ ροῦχά του γιὰ λόγου της ἂς βάψῃ.
Τὴν ἀφορμήν του, 'πέ, πὼς τὸν ἐχάσα,

ὑγειᾶς εἶδεν ἡμέραις κι' ἐπεράσα,
'γλήγωρα ἀλησμόνησε τὴν καϋμένη·
γιὰ 'κεῖνον ἐθανατώθ' ἡ πικραμμένη».
Κι' ἀπὸ τὰ σουσούμια ἐκεῖνος εἶσαι,
καὶ κλαίγει σε ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ σε,
γιατὶ ἤθελα παιδιά μου νὰ σᾶς κάμω,
κι' εἴχαμε 'μιλημένα γιὰ τὸν γάμο».
Κλαίγει ἡ καρδιά μου καὶ θρηνεῖ το
σὰν ἤκουσα τέτοιας λογῆς μαντᾶτο,
Οὐδέ 'βλεπα οὐδ' ἤκουα οὐδ' ἐθώρουν
'ς τὰ πόδια μου νὰ στέκω δὲν ἠμπόρουν,
κι' ἀρχήνισα τὴν μοῖρά μου νὰ 'βρίζω,
τὸ ριζικόν μου ν' ἀναθεματίζω,
τὸν ἔρωτα τὸν ψεύτην ν' ἀτιμάζω,
καὶ πειὸ γιὰ τὴν ζωήν μου δὲν λογιάζω.
«Κύρη γονηέ, νὰ ζήσῃς, ἀφεντάκη,
μὴ βαρεθῇς τὴν στράτα καμποσάκι,
νὰ 'πᾶμε 'ς τὸ μνημοῦρι τῆς κυρᾶς μου,
νὰ κάμω 'κεῖ τὸν πόθον τῆς καρδιᾶς μου,
σὲ σπήλαιον σκοτεινὸν νὰ κατοικήσω,
ποτὲ παρηγοριὰ νὰ μὴ γροικήσω,
μὰ πάντα μοναχός μου νὰ γυρίζω,
οὐδὲ νὰ ἰδῶ οὐδὲ ν' ἀνατρανίζω,
δίχως ἀμπᾶν 'ξυπόλυτος νὰ πηγαίνω
σὲ τόπον ἀγκαθερὸν καὶ χιονισμένον,
νὰ μὲ θωροῦν γυμνὸν κι' ἀνεμαλλιάρην
κι' ὅλοι νὰ μὲ κρατοῦσι δαιμονιάρην.
Γιὰ σφάλμα καὶ γιὰ πάθη 'δικά μου,
ἔβαλαν εἰς τὸν Ἅδη τὴν κυρά μου·
νά 'χα τὴν φτάξω ζωντανήν, νὰ μάθῃ
τὴν ἀρρωστιὰν καὶ τὰ πολλά μου πάθη.

Τώρα θωρῶ κι' ἀλήθεια μ' ἀπαρνήθης,
'ς τὸ 'ραχνιασμένο στρῶμα 'ποῦ 'κοιμήθης,
καὶ δέν 'μπορ' ὁ πτωχὸς νὰ σὲ 'ξυπνήσω,
νὰ μοῦ συντύχῃς καὶ νὰ σοῦ ὁμιλήσω.
'Μάτια, ἀφ' ὅτ' ἐχάσετε τὸ φῶς σας,
πλειὰ λυγερὴ νὰ μὴν ἰδῆτε 'μπρός σας!
Καὶ ποιὰ παρηγοριὰ θέλει 'μπορέσει
ἐλάφρωσιν 'ς τοὺς πόνους μου νὰ θέσῃ;
Φίλους καὶ συγγενεῖς θέλω μισήσει,
δὲν θέλω νὰ σφαγῶ, μὰ θέλω ζήσει,
γιὰ νά 'χω πόνους, λύπαις καὶ λαχτάραις,
καθημερινοὺς καϋμοὺς καὶ 'λιγωμάραις·
μὰ θὲ νὰ ζῶ καὶ θὲ νὰ παραδέρνω
χίλιαις φοραῖς τὴν ὥρα νὰ 'ποθαίνω.
Τὰ ὄρη, τὰ χαράκια νὰ μὲ φᾶσι,
καὶ νά 'νε ἡ κατοικία μου μέσ' 'ς τὰ δάση.
'Μέρα, νύκτα νὰ κλαίγω, νὰ θρηνοῦμαι,
τὰ πάθη μου 'ς τὰ ὀρεινὰ διγοῦμαι,
νὰ κάνω τὰ θεριὰ νά μ' ἀκολουθοῦσι,
νὰ κλαίουν μὲ τὰ 'μένα, νὰ θρηνοῦσι,
φλογέρα νὰ μὴ παίζω, οὐδὲ παγιαῦλι,
σὲ λιβάδι νὰ μὴ 'μπῶ, οὐδὲ σὲ περιγιάλι,
τὰ πρόβατά μου πλέον νὰ μὴν ἀρμέξω,
καὶ νὰ περνῶ κακὸν καιρὸν κι' ἀδέξιο!
Τὸ προβατάκι τ' ἄσπρο τὸ σιταρένιο
ὁποῦ 'χεν ἡ κυρά μου ἀγαπημένο,
ἐκεῖνο μόνον νά 'χω μὲ τὰ 'μένα,
νὰ πηγαίνωμεν τὰ δυὸ συντροφιασμένα,
νὰ κλαίγ' αὐτὸ τ' ἀρνί, κι' ἐγὼ τὴν κόρη,
νὰ περπατοῦμε τὰ βουνά, τὰ ὄρη·
'ς τὴν ἀγκαλιά μου νά τ' ἀποκοιμίζω,

MEGARO GIGLIO

τὸ ῥιζικόν μου τὸ κακὸν νὰ 'βρίζω.
Κι' ὄντα βροντᾷ κι' ἀστράφτῃ καὶ χιονίζῃ,
κἀνεὶς βοσκὸς 'ς τὰ ὄρη δὲν γυρίζῃ,
τότες ἐγὼ 'ς τὰ βουνὰ καὶ 'ς τὰ ὄρη
νὰ κλαίγω αὐτὴν τὴν πανώρηα κόρη.
Κι' ὅταν ὁ ἥλιος καίῃ πέτραις καὶ ξύλα,
ὅλοι σιμόνουν 'ς τοῦ δένδρου τὰ φύλλα,
τότε 'πάγει ὁ βοσκὸς δροσιὰ γυρεύει
κι' ἐγὼ νά 'μαι 'ς τὸν ἥλιον νὰ μὲ καίγῃ·
νὰ μὴν ἐβγῇ βοσκὸς ἀπὸ τὸ σπήλῃο,
τὰ νέφη νὰ σκοτίζωσι τὸν ἥλιο,
καὶ νὰ ψυχτοῦν τὰ χόρτα 'ς τὸ λιβάδι
κι' ἀπὸ τὴν μάνδρα νὰ μὴν 'βγῇ κοπάδι,
οὐδὲ πουλὶ 'ς τὸ δάσος μὴν πετάξῃ,
τὴν αὐγὴ πετεινὸς μὴ φωνάξῃ,
τ' ἀηδόνι πλειὸ μὴν κελαδήσῃ,
κι' ὁ ἀετὸς ἂς τυφλωθῇ, ἂς μὴ κυνηγήσῃ!
Εἰς τὸν 'γιαλὸ νὰ μὴ 'βρεθῇ πλειὸ ψάρι,
κι' ἀποστάξουν βρύσαις καὶ ποτάμια,
κι' ἂς ξερανθοῦν τὰ τρυφερὰ καλάμια!
'Αφ' οὗ τὸ πουλί μου ἐχάθη,
ὁ κόσμος διὰ 'μὲ δὲν ὑπάρχει!

ΓΑΜΗΛΙΑ ΑΣΜΑΤΑ

ΤΩΝ

ΠΟΙΜΕΝΩΝ

81. ΓΑΜΗΛΙΑ ΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ

1

Πρῶτα θὰ πάρω θέλημα κι' ὕστερα ν' ἀρχηνίσω
τὴν νηόνυφη καὶ τὸν γαμπρὸν τοὺς δύο νὰ τιμήσω.

2

Ἔλα, Χριστ', ἔλα, Παναγιὰ κι' ἅγη Γιώργη μ' ἀφέντη,
πέψε τὴν ὥραν τὴν καλὴ τὴν 'περευλογημένη.

3

Χριστέ, καὶ τίς τὸ 'βλόγησε ἐτοῦτο τὸ τραπέζι ;
Ἡ Παναγιὰ μὲ τὸ κερί, Χριστὸς μὲ τὸ Βαγγέλιο
κι' ἀφέντης ἀρχιστράτηγος μὲ τὸ δεξί του χέρι.

4

Ὥστε νὰ στέκ' ὁ οὐρανὸς
νὰ στέκ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός.
Ὥστε νὰ στέκ' ἡ θάλασσα
νὰ στέκουν τὰ στεφάνια σας.
Ὥστε νὰ στέκουν τὰ βουνὰ
νὰ ζῃοῦν καὶ τὰ πεθερικά.
Ὥστε 'ποῦ στέκουν ἡ ἐληαῖς
νὰ ζῃοῦν καὶ ἡ κοπελλιαῖς.
Ὥστε 'ποῦ 'πάρχουν ψάρια,
νὰ ζῃοῦν τα παλληκάρια.
Ὥστε 'ποῦ 'πάρχει κορμολιὸς
νὰ ζῃῶ κ' ἐγὼ 'ποῦ τραγουδῶ.

5

Ὁ βασιλὲς τῶν βασιληῶν, ὁ νέος τῶν νηατάρων (1)
νύφη γυρεύει νά 'βρῃ·
γυρεύγει την ἀρχόντισσα, γυρεύγει την πλουσία,
γυρεύγει ἄστρη πρόβατα, τὸν οὐρανὸν λιβάδια,
γαλαταριὰ τὰ πρόβατα, καὶ 'γίδια παχουλᾶτα,
γυρεύγει νύφη δυνατή, ὄμορφη καὶ μοσχάτη,
μαζὶ νά 'νε 'ς τὴ μάντρα,
μαζὶ νὰ πᾶ τυροκομοῦν, μαζὶ νὰ πᾶ ν' ἀρμέγουν
τὰ 'γίδια των, τὰ πρόβατα 'ς τ' ἄστρη, 'ς τὸ φεγγαράκι
ἐκεῖ γλυκὰ νὰ λέγουσι τὰ πρῶτα λόγια τοῦ γάμου
ὁποῦ 'νε μέλι ζάχαρι καὶ νοστιμιαῖς γεμᾶτα.
'Βρῆκε τὴν νύφη 'ποῦ 'θελε, τὴν νύφη ὁποῦ 'ζήτει
τὴν νύφη τὴν κατάνυφη, ὁποῦ λάμπει σὰν ἥλιος·
'πό' 'χει πρόβατ' ἀμέτρητα κι' ἀρίθμητο λογάρι
καὶ τὰ 'γίδια τὰ παχουλά, 'ποῦ τὰ βουνὰ σκεπάζουν,
ηὗρέν την σὰν 'ποῦ ἤθελε, σὰν 'ποῦ τὴν ἐπεθύμα.
Βγελούνια φέρτ' ἀπὸ τὴν Χιό, βγελούνια 'πὸ τὴν Πόλη,
καὶ βάλτε νὰ χορέψετε τὴν ὄμορφη τοῦ κόσμου,
'πό' 'χει καμάρι μάγουλα, καμάρι εἰς τὰ φρύδια,
καμάρι ἔχει 'ς τὴν γενιὰ 'ποῦ 'νε τ' ἀρχοντολόγι,
καμάρι 'ποῦ δὲν 'μίλησε ποτὲ 'ς ἄλλον κανένα.

6

Τοῦτο σοῦ λέγω, νηόγαμπρε, τοῦτο σοῦ παραγγέλλω,
τὸ μῆλον 'ποῦ σοῦ 'δώκαμεν συχνοκολάκευγέ το,
'ποῦ ἡ μάνα 'ποῦ τὸ εἶχε πόλλ' ἀκριβόν της ἦτο.
Μηλιὰν τὸ εἶχε 'ς τὸ βουνὸ καὶ ἄνθος 'ς τὸ λαγγάδι
κ' εἰς τὸν κάμπον κατάμεσα τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα·
τὸ εἶχε καὶ βασιλικὸ κ' ἐμύριζε 'ς τὴν γλάστρα,

(1) νιατάρων = νέων.

γι' αὐτὸ καὶ προῖκα σοῦ 'δωκε κτήματα (1) δυὸ χιλιάδες,
γαλαταριὰ βυζαναριά, ὅλα τῆς γέννας εἶνε.

7

Νύφη μου, 'ς τὸ στεφάνι σου ἥλιος πετᾷ καὶ 'βγαίνει
κι' εἰς τὸ καμαροφρύδι σου πάει καὶ βασιλεύει.

8

Τῆς νύφης τὸ διαγενικὸ (2) ἦταν ἐννιὰ χιλιάδες
καὶ τοῦ γαμπροῦ 'ταν ἑκατό, γιατ' ἦταν ἀντρειωμένος.

9

Νύφη μου, κόκκινο χαρτί, ρωμαῖκο σημαντῆρι (3),
'ποῦ σὲ σημαίνουν 'ς τὴν Φραγκιὰ κι' ἀκοῦται 'ς τὸ Μισίρι (4).

10

Τριάντα φλουριὰ βενέτικα θὰ στείλω 'ς τὴ 'Ρωσσία
γιὰ νὰ σοῦ κάμω, νύφη μου, μιὰ χρυσῆν ἁλυσίδα,
νὰ δένῃς τὸν καλλίτερον, τὸν πρῶτον τὸν τραγᾶτον (5),
νὰ τ' ἀκολουθοῦν τὰ κτήματα κ' ἐσὺ νὰ καμαρόνῃς,
νὰ καμαρόνῃς, νὰ χαρῇς, νὰ τὰ λαλῇς, νὰ πρέπῃς·
νὰ τῶν σφυρίζῃς νά σ' ἀκοῦν ἀφ' τὴν 'ψηλὴν ῥαχίτσαν
καὶ σ' ἀπ' ἐκεῖ νὰ φαίνεσαι μηλιὰ μιὰ φουντωμένη,
τὰ μῆλά σου νὰ κόβγω 'γὼ κι' ὁ κόσμος νὰ ζουλεύῃ.

11

Ἕναν τραγοῦδι θὲ νὰ 'πῶ ἀπάνω 'ς τὸ ῥοβίθι,
χαρὰ 'ς τὰ 'μάτια τοῦ γαμπροῦ, 'ποῦ 'διάλεξε τὴν νύφη.

12

Νύφη μου, κόκκινο χαρτὶ καὶ λαμπερὸ φεγγάρι,
πόσα φλουριὰ τὸ 'γόρασες αὐτὸ τὸ παλληκάρι;

(1) κτήματα = κτήνη.
(2) διαγενικό. Τὰ ζῷα, ἅτινα εἶχεν ἡ οἰκογένεια τῆς νύμφης.
(3) σημαντῆρι = κωδωνοστάσιον.
(4) Μισίρι = Αἴγυπτον.
(5) τραγᾶτον = τὸν διοικοῦντα, τὸν προπορευόμενον τράγον, ἑπομένως λίαν παχὺν καὶ ἰσχυρόν.

13

Νύφη, καμάρι τοῦ βουνοῦ καὶ ἄνθη 'ς τὸ λαγγάδι,
θὲ νά 'σαι πάντα νύφη μου ἀπάνω 'ς τὸ κοπάδι,
τό 'να νὰ βλέπῃς ἀπ' ἐδῶ καὶ τ' ἄλλ' ἀπ' τ' ἄλλο μέρος,
νὰ καμαρόνῃς καὶ τὰ δυὸ καὶ νά 'σαι ὅλο γέλιο.

14

Σὰν 'ποῦ 'ν' ὁ πρῖνος φουντωτὸς κι' ὁ πεῦκος δασωμένος,
ἔτσι 'σαι καὶ σύ, νύφη μας, ἀπὸ μεγάλο γένος.

15

Καμάρι 'νε τὸ 'φρύδι της, ἀφρὸς τὸ μάγουλό της,
καὶ σὰν 'ποῦ 'ν' ἥλιος λαμπερὸς εἶνε τὸ πρόσωπό της.

16

Τὴν ροδοκοκκινάδα της ἔχει την καὶ τῆς πρέπει,
'ποῦ ἥλιος τὴν 'ζουγράφισε 'ς τὴν μάντρα ὅταν βλέπῃ.

17

Πολλαῖς, πολλαῖς ἐγνώρισα, πολλαῖς 'δοκίμασά ταις,
μὰ σὰν ταῖς χάραις 'ποῦ 'χεις σὺ ἄλλη καμμιὰ δὲν ἔχει,
'ποῦ τὸ βουνὶ πάντα σὲ τρώ' ὅλ' ἡμέρα καὶ νύχτα
νὰ βόσκῃς ἐδῶ πρόβατα κ' ἐκεῖ νὰ βλέπῃς 'γίδια.

Σημ. Τοιαῦτα καὶ μυρία ἄλλα τραγούδια ἐν γάμῳ ποιμένων δύναται νὰ σημειώσῃ ὁ συλλογεύς· ἡμεῖς ἠρκέσθημεν εἰς τὰ ἀνωτέρω, ὅπως ὁ ἀναγνώστης λάβῃ ἰδέαν τινὰ ποίων αἰσθημάτων ἐμφοροῦνται οἱ ἐν Χίῳ ποιμένες σήμερον.